SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNE GÖRE KÜLTÜREL MİRAS EĞİTİMİNDE AİLEDEN YARARLANMA

Yüksek Lisans Tezi

Elif İnanlı

Eskişehir 2023

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNE GÖRE KÜLTÜREL MİRAS EĞİTİMİNDE AİLEDEN YARARLANMA

Elif İNANLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hatice TÜRE

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Mart 2023

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNE GÖRE KÜLTÜREL MİRAS EĞİTİMİNDE AİLEDEN YARARLANMA

Elif İNANLI

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mart 2023

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hatice TÜRE

Kültürel miras geçmişten günümüze insanların oluşturduğu, biriktirdiği ve gelecek nesillere aktardığı kültürel unsurları kapsamaktadır. İlkokul ve ortaokulda okutulan içeriğinde geniş biçimde kültürel mirasa yönelik konulara yer verilen sosyal bilgiler dersi kültürel miras eğitimi gerçekleştirilecek temel derslerden biridir. Kültüre ilişkin bilgilerin ilk edinildiği kurum olan aile sosyal bilgiler dersi kapsamında gerçekleştirilen kültürel miras eğitiminde yararlanılabilecek önemli bir kaynaktır. Bu araştırmada sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş ve deneyimlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırmada temel nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Araştırmanın katılımcıları 2021-2022 öğretim yılında Eskişehir iline bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan yirmi sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmuştur. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Veriler tümdengelim analiz ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğretmenlere, öğrencilere ve ailelere çeşitli yararları olacağı, etkili ve eğlenceli öğrenme ortamı oluşmasına katkı sağlayacağı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine yönelik ailelerin katılımıyla okulda ve okul dışında çeşitli etkinlikler yaptıklarını belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması konusunda aileler ile öğretmenlerin bilgilendirilmesi ve sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanarak uygulamaya dayalı araştırmalar gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler, Kültürel miras, Aile katılımı.

ABSTRACT

BENEFIT FROM FAMILY IN CULTURAL HERITAGE EDUCATION ACCORDING TO SOCIAL STUDIES TEACHERS

MA Program in Turkish and Social Sciences Education

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, March 2023

Supervisor: Assistant Professor Hatice TÜRE

Cultural heritage includes cultural elements that people have created, accumulated and transferred to future generations from past to present. Taught in primary and secondary schools, the social studies course covers subjects related to cultural heritage over a broad range of content and remains as one of the basic courses in which cultural heritage education will be carried out while family, which is the very first institution where we obtain our knowledge about culture, is also an important resource that can be used in cultural heritage education within the scope of social studies course. This research seeks to shed light on the views and experiences of social studies teachers in order to facilitate the participation of the family in cultural heritage education in the social studies course. Basic qualitative research design was adopted in the study. Participants of the study consisted of twenty social studies teachers working in secondary schools in Eskisehir in the 2021-2022 educational year. The research data were collected using semi-structured interview technique and analysed through deductive analysis. As a result of the research, social studies teachers ensuring family participation in cultural heritage education for teachers, students and families it turned out that they were of the opinion that there would be various benefits. Moreover, it has also been revealed that social studies teachers' think that it will have various benefits for teachers, students and families, and will contribute to the creation of an effective and fun learning environment. Social studies teachers have stated that they do various activities in and out of school with the participation of families for cultural heritage education. In line with the results obtained from the research, it can be recommended to create awareness among families and teachers about ensuring family participation in cultural heritage education in social studies course and to carry out practical researches by ensuring family participation in cultural heritage education in social studies course.

Keywords: Social studies, Cultural heritage, Family participation.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın tüm süreci boyunca bana yol gösteren, bilimsel bakış açısı kazandıran ve çalışmama önemli katkılar sağlayarak beni destekleyen danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hatice TÜRE'ye çok teşekkür ederim. Tez savunma jürisinde bulunarak görüşlerini ve önerilerini sunan Değerli Hocalarım Prof. Dr. Osman ÇEPNİ'ye ve Dr. Öğr. Üyesi Sercan BURSA'ya katkıları için teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmaya katılım sağlayarak görüşlerini sunan sosyal bilgiler öğretmenlerine desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim. Tez sürecimde her zaman yanımda olan değerli hocam Prof. Dr. Gülten KAPTAN'a ve Öğr. Gör. Akif Kemal KARATEPE'ye teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her zaman yanımda olduğunu hissettiren, motivasyon kaynağım olan annem Aysel İNANLI'ya, babam Cevat İNANLI'ya, abim Yakup Efe İNANLI'ya dayım Hikmet BAKİ'ye, kıymetli anneannem Ayşe BAKİ'ye ve Aileme sonsuz teşekkür ederim.

Eskişehir 2023 Elif İNANLI

03/02/2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programı"yla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Elif İNANLI

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI i

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii

ÖZET iii

ABSTRACT iv

ÖNSÖZ v

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ vi

İÇİNDEKİLER vii

ŞEKİLLER DİZİNİ xi

KISALTMALAR DİZİNİ xii

1. GİRİŞ 13

1.1. Problem Durumu 13

1.2. Araştırmanın Amacı 17

1.3. Araştırmanın Önemi 18

1.4. Sınırlılıklar 19

1.5. Tanımlar 19

2. ALANYAZIN 21

2.1. Kültürel Miras ve Kültürel Miras Eğitimi 21

2.2. Sosyal Bilgiler ve Kültürel Miras Eğitimi 27

2.2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı, Amacı ve Önemi 27

2.2.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimi 31

2.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlama 33

2.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitiminin Aile Katılımı ile Gerçekleştirilmesinde Öğretmenin Rolü 37

2.5. İlgili Araştırmalar 39

2.5.1. Yurt içinde yapılan çalışmalar 39

2.5.1.1. Kültürel miras ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalar 39

2.5.1.2. Aile katılımı ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar..... 46

2.5.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar..... 52

2.5.2.1. Kültürel miras ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar 52

2.5.2.2. Aile katılımı ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar 53

3. YÖNTEM 57

3.1. Araştırmanın Deseni 57

3.2. Katılımcılar 57

3.3. Verilerin Toplanması 60

3.4. Verilerin Analizi 62

3.4.1. Analiz için bir çerçeve oluşturma 62

3.4.2. Verilerin Kodlanması 62

3.4.3. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması 63

3.5. Etik ve İnandırıcılık 63

4. BULGULAR ve YORUM 65

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlanmasına İlişkin Görüşleri 65

4.2. Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlayarak Gerçekleştirdiği Uygulamalar 77

4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlanmada Öğretmenlerin, Ailelerin, Öğrencilerin Görev ve Sorumlulukları 85

4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlamada Karşılaştıkları Güçlükler 92

4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlanmasına Yönelik Önerileri..... 101

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER..... 118

5.1. Sonuç **118**

5.2. Tartışma **121**

5.3. Öneriler **132**

5.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler **132**

5.3.2. Araştırmaya yönelik öneriler **133**

KAYNAKÇA **134**

EKLER

ÖZGEÇMİŞ

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. Katılımcı öğretmenlerin kişisel bilgileri 58

Tablo 3.3. Görüşme takvimi 61

Tablo 4.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına ilişkin görüşleri 65

Tablo 4.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalar 77

Tablo 4.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin, ailelerin, öğrencilerin görev ve sorumlulukları 85

Tablo 4.4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada karşılaştıkları güçlükler 92

Tablo 4.5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik önerileri 101

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.2. Sosyal bilgiler dersinin yararlandığı sosyal bilimler 29

Şekil 2.3. Sosyal bilgiler öğretim yaklaşımları..... 30

KISALTMALAR DİZİNİ

Akt	: Aktaran
BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
DMK	: Dünya Mirası Komitesi
ICOMOS	: International Council on Monuments and Sites
KVTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	: National Council For The Social Studies
OBADER	: Okul Öncesi Eğitimle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi
SBDÖP	: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
SOKÜM	: Somut Olmayan Kültürel Miras
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
UNDP	: United Nations Development Programme
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Vb.	: Ve benzeri

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Toplumların değerlerini, inançları, geleneklerini, göreneklerini, yaşam ve davranış biçimlerini yansıtan kültür, toplumda birlik ve bütünlük sağlayan en temel ve önemli unsurdur. Türk Dil Kurumu tarafından "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü" olarak ifade edilen kültür (TDK, 2021) geçmiş, bugün ve geleceği birbirine bağlayarak toplumların sürekliliğini sağlamakta ve bireylerin kimlik gelişimini etkilemektedir (UNDP [Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı], 2020). Kültür, insan topluluklarının birbirleri ile ilişkileri ve doğa ile mücadelesi sonucunda elde ettiği maddi ve manevi kazanımlar şeklinde de ifade edilmektedir (Avcıkurt, 2015, s. 160). Toplumun hafızasını oluşturan unsurları içeren kültürel miras, "atalarımızdan miras olarak bugüne kadar gelmiş olan bireysel ve toplumsal anlam yükleyerek korumayı seçtiğimiz, insanoğlunun iletişiminin ve davranışının eserleri ve ifadeleridir" (Hereduc, 2005, s.12). Kültürel mirasa yönelik unsurlar toplumların inançları, yaşam biçimleri, gelenek ve görenekleri gibi çoğu konuda geçmişte yaşamış toplumlarla ilgili bilgi sahibi olunmasını sağlamakta ve toplumların geleceğine ışık tutmaktadır (Sezer, 2017, s.176). Kültürel miras; bu bakımdan gelecek nesillere aktarılarak daima korunması ve sürdürülmesi gereken önemli unsurları içinde barındırmaktadır (Çulha Özbaş, 2009, s.701).

Kültürel miras, geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurulmasını sağlamakta ve bir değer niteliği taşıyarak insanların yaşamını zenginleştirmektedir (İSMEP, 2022). Kültürel mirasın devamlılığı gelecek nesillere eğitim ile aktarılarak sağlanmaktadır (Kafesoğlu, 2007, s.16). Başka bir ifade ile kültürel birikimin ve kültürel miras unsurlarının gelecek nesillere aktarılması kültürel miras eğitimi ile gerçekleştirilmektedir. Nitekim Smith (1967, s.7) tarafından yapılan "yeni kuşaktaki bireylere kültürel mirası aktararak, onları topluma uyumlu olmak için hazırlama süreci" biçimindeki eğitim tanımında da kültür ve eğitim ilişkisi görülmektedir. Küreselleşmeyle birlikte bilimsel ve teknolojik gelişmeler, toplumların sahip olduğu kültürel zenginliklerin yavaş yavaş unutulmasına sebep olmaktadır. Bu durum kültürel bir tek tipleşme yaşanması ile karşı karşıya kalınmasına

neden olmaktadır (Çulha Özbaş, 2009, s. 702). Ayrıca teknolojinin hızla ilerlemesi erken yaşta kültürel kimlikleri oluşan çocukların kendi kültürlerini öğrenmesini ve içselleştirmesini güçleştirmektedir. Bu bağlamda kültürel mirasın eğitim ile gelecek kuşaklara aktarılması önemli bir gereklilik olarak görülmektedir (Haddad, 2014).

İlkokul ve ortaokulda okutulan, içeriğinde geniş bir biçimde kültürel mirasa yönelik konulara yer verilen sosyal bilgiler dersi kültürel miras eğitimi gerçekleştirilecek temel derslerden biridir. Sosyal bilgiler dersi kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasında önemli ve etkilidir (Gürel ve Çetin, 2018). Sosyal bilgiler bireylerin sosyal kişilik kazanmasını, sosyalleşmesini, çevreye uyumunu ve toplumla etkileşimini sağlamaktadır (Deveci, 2009, s.3). Sosyal bilgiler dersi içeriğinde kültüre ilişkin zengin bilgiler sunan antropoloji, tarih, sosyoloji, coğrafya gibi sosyal bilimlere ait konulardan oluşması, dersin kültürel miras eğitimine yönelik önemini ortaya koymaktadır. Nitekim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında öğrencilere Türk kültürü ve tarihini oluşturan temel öğeleri kavratılarak millî bilinç oluşturulması, kültürün korunmasını, gelecek nesillere taşınmasının vurgulandığı "Kültür ve Miras" öğrenme alanı yer almaktadır (MEB, 2018). Sosyal bilgiler dersinde "Kültür ve Miras" öğrenme alanı ile öğrencilerin kültürünü tanıma, öğrenme, içselleştirme ve koruma bilinci kazanması amaçlanmaktadır (Avcı ve Taşer, 2020, s 378). Sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen kültürel miras eğitimi ile öğrenciler yaşadığı çevrenin tarihsel geçmişi ve önemi konusunda bilgi ve farkındalık kazanmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenmelerin somutlaştırılmasında ders dışı etkinliklerle öğretim sürecinin zenginleştirilmesi önemli görülmektedir (Çepni ve Kılcan, 2019, s.14). Aileler çocukların kültüre ve kültürel mirasa ilişkin bilgi edindiği ilk kaynaklar olup evde, okulda ve okul dışında çeşitli uygulamalarla kültürel miras eğitiminde çocuklarının öğrenme süreçlerine katkı sağlayabilmektedir (Şimşek ve Tanaydın, 2002, s.12). Bu bakımdan aileler tarafından çocukların kültürel miras eğitiminde desteklenmesi önemlidir. Nitekim okulda öğrenilenlerin evde desteklenmesi, öğrenmenin sürdürülebilirliği ve kalıcılığı bakımından önemli görülmektedir (Öztürk, Güngör ve Ogelman, 2021, s.176-180). Böylece çocukların tarihi ve kültürel miraslarını keşfetmelerine ve duyarlılık kazanmalarına katkı sağlanacaktır (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014, s.428). Bununla birlikte alan yazında da sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde ailelerden yararlanılmasına ve kültürel miras eğitimine ailelerin katılımıyla gerçekleştirilebilecek farklı uygulamalara yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Türe,

2022, s. 1752). Yine sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde kalıcı öğrenmelerin sağlanması için öğrencilerin aktif olmasını sağlayacak yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekliliği ifade edilmiştir (Ferguson ve Pye, 2004, s.18). Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine ailelerin katılımı ile öğrencilerin ders dışında da aktif öğrenme gerçekleştirmesini sağlayan çeşitli etkinlikler gerçekleştirilebilir. Bu doğrultuda sosyal bilgiler dersi ile yaşama ilişkin ilk bilgi, beceri ve değerlerin kazanıldığı aile arasında çok güçlü ve önemli bir ilişki olduğu ifade edilebilir. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanarak öğrencilerin okulda öğrendiği bilgileri pekiştirilmesi sağlanabilir. Ayrıca öğrenciler kültürel mirasa ilişkin ailelerinden kültüre dair bilgi edinebilir ve öğrendiklerini yaşamına aktarabilir (Türe, 2020, s. 388). Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine yönelik aile katılımı etkinlikleri planlanarak öğrencilerin bu etkinliklere aktif katılımı sağlanabilir. Bunun yanı sıra aile ile okul arasındaki uyum, çocuğun kültürel miras eğitimine ilişkin okulda öğrendiklerinin evde aile tarafından desteklenmesi, öğrenmenin kalıcı ve sürekli olması açısından da önemlidir. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlerin öğrencilere kazandırılmasında aile ve toplum en önemli öğrenme kaynağı olarak vurgulanmaktadır (Bursa ve Çengelci Köse, 2017, s. 340). Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrencilerin kültürel değerleri içselleştirmesi, kültürel mirasa yönelik farkındalık ve duyarlık kazanması ile birlikte ailelerin de gelişimlerine de olumlu yansıyacağı ifade edilmektedir (Hill ve Taylor, 2004, s.161).

Alan yazında kültürel miras eğitimine yönelik gerçekleştirilen çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin algı ve görüşlerini belirleyen çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Selanik Ay ve Kurtdede Fidan, 2013; Kılcan ve Akbaba 2013; Levy, 2016; Tuncel ve Altuntaş, 2020; Köroğlu Yıldırım ve Avcıkurt 2018; Gürdoğan Bayır ve Çengelci Köse, 2019; Gürel ve Çetin 2018; Sarı, Kılıç, Güven ve Yaşar, 2020; Günden, 2021; Öztürk, Güngör ve Ogelman 2021) Ayrıca alan yazında öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarını belirleyen araştırmalar yer almaktadır (Hovater, 2007; Göğebakan, 2009; Yeşilbursa, 2011; Dinç, Erdil ve Keçe, 2011; Akkuş, Karaca ve Polat, 2015; Sağ ve Ünal, 2019; Halaç, Mokrane ve Turan, 2019; Gök, 2020).

Öğretmen adaylarının kültürel mirasla ilgili görüşlerini ve farkındalıklarını belirleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Ablak, Dikmenli ve Çetin, 2014; Akpınar ve Genç, 2017; Yalçınkaya 2015; Çal ve Demirkaya, 2017; Gürgil, Çetin, Akkaya ve Yılmaz, 2017; Bahtiyar Karadeniz, Sarı ve Kabacık, 2018; Tosun ve Çalışkan 2020)

Bunun yanı sıra çeşitli branşlarda görev yapan öğretmenlerin kültürel mirasa yönelik görüşlerini ele alan çalışmalar bulunmaktadır (Gimenez, Guiz ve Listan, 2008; Lee ve Bang, 2011; Akhan, 2014; Kafol, Dena ve Znidarsic, 2015; Yalçınkaya 2015; Srivastava, 2015; Avcı ve Memişoğlu, 2016; Mustak 2017; Özlek 2019; Demirezen ve Aktaş, 2020; Azrak ve Yalçınkaya, 2020; Dere, 2021; Öztürk, Güngör ve Ogelman, 2021; Atılkan, 2022). Ayrıca alan yazında öğretim programları ve ders kitaplarında kültürel miras konularına yer verilme durumlarının incelendiği çalışmalar bulunmaktadır (Kutlu, 2009; Bıyıklı 2010; Çengelci 2012; Ünal 2013; Avcı, 2014; Pehlivan 2015; Gürkan 2015; Avcı ve Memişoğlu 2016; Öcal 2016; Karakuş 2017; Jančič ve Hus, 2018; Taşdemir, 2018; Gürel ve Çetin, 2018; Demir ve Atasoy 2020).

Alan yazında aile katılımını ele alan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu kapsamda aile katılımına yönelik ailelerin görüşlerini belirleyen çalışmalar vardır (Vural ve Kocabaş, 2016; Çıkar, 2019; Polat Zafer, 2019; Tabak, 2020; Orçan Kaçan, Dönmez ve Kimzan, 2020; Rejuso, 2021; Çıkar ve Aslan, 2022) Ayrıca aile katılımına ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirleyen araştırmalara rastlanmıştır (Şahin ve Turla, 2003; İnal, 2006; Akkaya, 2007; Kılıç, 2010; Argon ve Kıyıcı, 2012; Toran ve Özgen, 2018).

Alan yazında bununla birlikte aile katılımıyla ilgili uygulama örneği sunan ve uygulamaya dayalı gerçekleştirilen araştırmalara da rastlanmıştır (Jacobs, 2007; Sözer ve Deveci, 2007; Bağçeli Kahraman, 2012; Demir ve Şenyurt, 2022) Ayrıca alan yazında aile katılımının öğrencilerin akademik başarı ve motivasyon düzeylerine etkilerini inceleyen çalışmalar yer almaktadır (Jeynes, 2005; Wilder, 2014; Castro vd., 2015; Çiftçi ve Bal, 2015; Vural ve Kocabaş, 2016; Doğan, 2018; Ergüden vd., 2020).

Sosyal bilgiler dersinde aile katılımına yönelik az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Deveci (2008) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler dersinde öğrenci ve ailelerin aile katılımlı uygulamalara ilişkin görüşleri incelenmiştir. Karataş ve Karaman (2010) tarafından yapılan çalışmada 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının uygulanmasında okul-aile iş birliğinin gerçekleştirilme düzeyi ve bu süreçte yaşanan sorunlar incelenmiştir. Troncale (2011) tarafından yapılan çalışma aile ve toplumun sosyal bilgiler dersine hangi yollarla entegre edileceğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Ersoy (2013) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler dersi ile bütünleştirilmiş bir aile katılımlı karakter eğitimi programının geliştirilmesi ve uygulama sürecindeki eğitim ihtiyaçlarının sistemli olarak tespit edilerek ortaya çıkan ihtiyaçların neden olduğu sorunlara yönelik çözümler getirilmesi amaçlanmıştır. Türe (2018) tarafından yapılan

çalışma ile sosyal bilgiler dersine aile katılımının nasıl sağlanabileceğini ortaya koymak ve aile katılımlı etkinliklere göre işlenen sosyal bilgiler dersine yönelik öğretmen, öğrenci ve ebeveynlerin görüşleri belirlemek amaçlanmıştır. Türe ve Deveci (2021) tarafından sosyal bilgiler dersinde aile katılımının gerçekleştirilmesinin önemine vurgu yapılarak, aile katılımının gerçekleştirilmesine yönelik uygulama örneği sunulmuştur. Demir ve Şenyurt (2022) çalışmasında 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde aile ile birlikte yapılan inceleme gezilerinin etkili olma durumu incelemiştir. Ballı (2022) tarafından yapılan çalışmada ise sosyal bilgiler dersi değerler eğitimi uygulamalarında aile katılımına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin ve uygulamalarının belirlenmesi amaçlamıştır.

Alan yazında konuyla ilişkili araştırmalar incelendiğinde eğitim sürecinde aileden yararlanmanın önemi ve gerekliliğinin vurgulanmış olduğu görülmektedir. Alan yazında aile ve kültürel miras ilişkisinin önemi belirtilmekte fakat sosyal bilgiler dersinde kültürel miras konularının öğretiminin aile katılımı ile gerçekleştirilmesi ile ilgili bir çalışma bulunmadığı görülmektedir. Sosyal bilgiler dersi ile öğrenciler yaşama hazırlandığı için sosyal bilgiler öğretmenlerinin derste kültürel unsurlardan yararlanması ve bu konuda araştırmalar yapılmasının gereklilik olduğu ifade edilmektedir (Deveci, 2009, s.4). Sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasın korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanarak yeni kuşaklara aktarılmasında aile katılımından yararlanılabilir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına ilişkin görüş ve deneyimlerinin ortaya konulması ile bu araştırmanın alan yazına ve yapılacak olan çalışmalara katkı sağlaması umulmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasına ilişkin görüş ve deneyimlerini ortaya koymaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasına ilişkin görüşleri nedir?
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalar nelerdir?

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda karşılaştığı güçlükler nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasında öğretmenlere ve ailelere düşen görev ve sorumluluklara ilişkin görüşleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirilebilecek uygulamalara ilişkin önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Kültür, bir toplumda yaşayan bireylerin sahip olduğu inançlar, değerler, gelenekler ve göreneklerle birlikte insanların toplumsal sorunlarla mücadele için ürettikleri çözümleri ve yaşam biçimlerini yansıtan temel bir unsur olarak ifade edilmektedir (Günay, 2005, s. 28). Kültürel miras, geçmişten günümüze insanların oluşturduğu, biriktirdiği ve gelecek nesillere aktardığı kültürel öğelerden oluşmaktadır (Avcı, 2014, s.25). Planlı bir şekilde gerçekleştirilecek kültürel miras eğitimi ile bireylerin, kendi toplumlarına ait olan kültürel mirası tanıması, kültürel mirasın korunmasına ve nesilden nesile aktarılması konusunda bilinçlendirilmesi olanaklı olabilmektedir (Karip, 2014, s.52).

Kültürel mirasa ilişkin bilgi ve farkındalık kazandırmada en önemli dönemleri içeren ilk ve ortaokulda kültürel miras eğitimi oldukça önemlidir. Kültürel miras eğitiminin içeriklerinin en iyi sunulabileceği derslerden birinin sosyal bilgiler dersi olduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler dersinde etkili bir şekilde gerçekleştirilen kültürel miras eğitimi ile geçmiş kültürel değerlerin korunması ve kültürel miras bilincinin öğrencilere kazandırılması sağlanabilir.

Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminin öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı, öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme olanağı sunulduğu öğretim uygulamaları ile gerçekleştirilmelidir (Deveci, 2009, s.3). Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen kültürel miras eğitimine ailelerin katılımının sağlanması ile öğrencilerin okulda öğrendiği bilgileri yaparak ve yaşayarak yaşamlarına yansıtması ve öğrencilerin ailelerinden kültürel mirasa ilişkin çeşitli bilgiler edinmesi sağlanabilecektir.

Nitekim kültürel miras unsurlarının nesilden nesile aktarılmasında ve korunmasında öğretmenlerin yanı sıra ailelere de önemli görevler düşmektedir. Ayrıca çocukların ilk öğretmenleri olan ve ilk kültürel bilgileri aileden aldığı gerçeğinden hareketle sosyal bilgilerde kültürel miras eğitiminin ailenin katılımı ile gerçekleştirilmesinin önemli olduğu söylenebilir. Bununla birlikte sosyal bilgiler dersine aile katılımı sağlanarak ailelerin de kültürel mirasın korunması ve geleceğe taşınmasına ilişkin farkındalıklarının artması sağlanabilecektir. Buradan hareketle sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının toplumların devamlılığını garanti eden kültürel mirasın korunması ve geleceğe taşınmasına önemli katkılar sunabileceği söylenebilir.

Kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada dersin uygulayıcısı olarak sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere kültürel mirasa yönelik bilgi, değer ve farkındalık kazandırılmasında, aile katılımlı uygun öğrenme ortamları tasarlamada ve öğrencilere rol model olmada önemli rolü bulunmaktadır. Bu nedenle araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitiminde önemli kaynaklardan biri olan ailelerin, kültürel miras eğitimine katılımına ilişkin görüş ve deneyimlerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca öğretmen görüş ve deneyimlerine dayalı olarak ailelerden kültürel miras eğitiminde nasıl yararlanabileceğinin belirlenmesine yönelik alan yazında herhangi araştırma olmadığı için bu araştırmanın alan yazına katkı sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2021-2022 öğretim yılı Güz ve Bahar döneminde Eskişehir ili merkez ilçelerine başlı devlet ortaokullarında görev yapan yirmi sosyal bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: "Sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel

demokratik değerlerle donatılmış, demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı" (Doğanay, 2005, s. 17).

Kültür: "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü" (Türk Dil Kurumu, 2022).

Kültürel Miras: "İnsanların tarihsel süreç içerisinde yaşadığı, geliştirdiği, ürettiği, biriktirdiği ve gelecek nesillere faydalanmaları için bıraktığı değerler, düşünceler, insanın yaşam şeklinin ve var olma durumunun göstergesi olan her şey" (Çankaya, 2006, s. 8).

Aile Katılımı: "Ailelerin desteklenmesi, eğitilmesi ve eğitime katılımlarının sağlanmasına, çocukların deneyimlerinin, evleri ile eğitim kurumları arasındaki iletişim artışı ve sürekliliği ile arttırılmasına ve programların ailelerin katılım ve katkıları ile zenginleştirilmesine yönelik sistematik bir yaklaşım" (Cömert ve Güleç, 2004, s.133).

2. ALANYAZIN

Bu bölümde sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aile katılımı sağlanması konusuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu kapsamda aşağıda "Kültürel Miras ve Kültürel Miras Eğitimi", "Sosyal Bilgiler ve Kültürel Miras Eğitimi", "Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlama" ve "Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitiminin Aile Katılımı ile Gerçekleştirilmesinde Öğretmenin Rolü" başlıklarında kuramsal bilgiler sunulmuştur.

2.1. Kültürel Miras ve Kültürel Miras Eğitimi

Kültür, tarih boyunca farklı anlamlar yüklenerek ve disiplinler arası bakış açısıyla ele alınmış bir kavramdır. Kültür kavramı, sadece olgu ve düşünce anlamı taşımamakta, insanın var olduğu tüm alanları kapsayan geniş bir alanı çevrelemektedir. Bundan dolayı kültüre çok farklı alanlarda farklı anlamlar yüklenmiş ve çeşitli tanımlamalar yapılmıştır.

Kültürün ilk kapsamlı tanımını yapan ünlü antropolog Tylor kültürü; "kişinin, toplumun bir üyesi olarak kazandığı bilgi, inanç, sanat, hukuk, âdet, gelenek, alışkanlık ve yeteneklerin bütünü" olarak tanımlamıştır (Haviland, 2008, s.103). Bir toplumu veya toplumsal bir grubu tanımlayan kültür, insanların değer yargılarını, inançlarını, geleneklerini ve yaşam tarzlarını kapsayan bir olguyu ifade etmektedir (Bahar vd., 2016, s.9-11). UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) tarafından düzenlenen Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi'nde bulunan tanıma göre kültür "bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün"dür (UNESCO, 1982) Kültür ve Turizm Bakanlığı ise kültürü şu şekilde tanımlamıştır:

> Bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan, geçmişten beri değişerek devam eden, kendine özgü, sanatı, inançları, örf ve adetleri, anlayış ve davranışları ile onun kimliğini oluşturan yaşayış ve düşünüş tarzıdır. Topluma bir kimlik kazandıran, dayanışma ve birlik duygusu verdiği toplumda düzeni de sağlayan maddi ve manevi değerlerin bütünü" olarak tanımlamaktadır (KTB, 2022).

Ülkemizde Ziya Gökalp "kültür" kavramına ilk defa bir karşılık arayan ve buna "hars" diyen düşünür olarak karşımıza çıkmaktadır. Gökalp kültürü, "insan toplumlarının bütün fertlerini birbirine bağlayan, yani kişiler arasındaki uyumu sağlayan kurumlar hars (kültür) kurumlarıdır" sözleriyle ifade etmiştir (Gökalp, 1997). Kültür alanında çalışmalar yapan Kroeber ve Kluckhohn (1952, s. 82) ise kültürü "eserleri, inançları, sanatsal

ürünleri ve toplumun üyesi olan insanlar tarafından kazanılan diğer tüm alışkanlıkları kapsayan kompleks bir bütün" şeklinde tanımlanmıştır. Buradan hareketle kültürün, insanlar tarafından üretilen ve öğrenilen her şeyi kapsadığı anlaşılmaktadır (Morris, 1976, s. 9). Bu tanımlardan yola çıkarak kültürün geçmiş toplumlarda oluşturulduğu, öğrenilenerek yeni nesillere aktarıldığı ve böylece devamlılığının sağlandığı anlaşılmaktadır. Kültürü oluşturan unsurlar insan ve toplumun kendisidir ve her toplumun onu diğer kültürlerden ayıran kendine has bir kültürü bulunmaktadır. Bu konuda Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk, "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür" şeklindeki ifadesi ile kültürün önemine ve toplumu inşa edici özelliğine dikkat çekmiştir.

İnsanların yaşadıkları süre içerisinde geçmiş birikimlerinden faydalanarak geliştirdikleri ve gelecek nesillere aktararak kalıcılıklarını sağladıkları yapılar kültürel mirası meydana getirmektedir (Çankaya, 2006, s19). Kültürel miras, geçmiş ve gelecek nesiller arasında iletişimi sağlayarak bireyin ait olma duygusuna ve toplumsal kimliğini inşa etmesine katkı sağlayan önemli bir değer olarak ifade edilmiştir (Kiper, 2004, s. 14). İnsanların tarih süresince yaptığı ve anlamlandırdığı maddi manevi her şey kültürel miras kavramını ortaya çıkarmıştır (Günay, 2005, s.28).

Kültürel miras, niteliği açısından mimari yapılar ve tarihi kalıntılar gibi maddi unsurları kapsadığı gibi, gelenek, görenek, örf gibi manevi kültür öğelerini de kapsayan geniş bir alandır (Erkal, 2010, s.1). Kültürel mirasla ilgili geçmiş ile gelecek arasında bağlantı kurulmasını sağlayan ve aynı zamanda toplumsal bağı güçlendiren tüm zenginlikleri oluşturduğu söylenebilir. Diker, Deniz ve Çetinkaya (2017, s.10), kültürel mirası şöyle ifade etmektedir:

> Geçmişten günümüze kadar ulaşmış tarihsel, sanatsal, bilimsel, estetik, antropolojik ve etnografik açıdan evrensel değere sahip insan yapımı veya doğal faktörlere bağlı olarak oluşmuş yaratıcı taşınabilir veya taşınamaz somut /soyut toplumun ortak oluşturdukları, insan emeğine veya doğal faktörlere dayanan, estetik ve sanatsal açıdan insanların yaşayış şekilleri, değer, adet, görenek ve inançlarını yansıtan zengin kaynakları.

Kültürel miras, insan yaşamıyla başlayıp insandan beslenerek gelişen aynı zamanda çeşitli yollarla insanları etkileyen önemli miras ögelerini oluşturmaktadır (Şahin ve Güner, 2006, s, 1). Avrupa Konseyi (2005) kültürel mirası insanların; mülkiyet dışında, geçmişten kalan ve sürekli değişen değerlerin, inançların, bilgilerin geleneklerin ifadesi ve yansıması olarak tanımladıkları bir kaynak olarak ifade etmektedir. Medeniyetin milli

kimliğini temsil eden bir olgu olarak kabul edilen kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir olması gerekmektedir. Bu kapsamda UNESCO Dünya Doğal ve Kültürel Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmesi'nde kültürel miras, mimari yapılar, resimler, harabeler, mağaralar, heykeller, arkeolojik eserler, yazıtlar ile evrensel yapıda insan ve doğanın etkileşimi sonucu oluşan tüm yapıları kapsadığı belirtilmektedir (Akpınar, 2007, s.83). Kültürel miras kavramı 1972 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) tarafından gerçekleştirilen "Dünya Kültür ve Doğal Mirasın Korumasına Dair Sözleşme" ile tanımlanarak, doğal ve kültürel miras olmak üzere iki başlıkta ifade edilmiştir. Bu başlıklardaki miras unsurları UNESCO (1972, s.2) tarafından tanımlanmış ve aşağıdaki şekillerde kategorize edilmiştir:

Kültürel Miras

- Anıtlar: Tarih, sanat veya bilim açısından istisnaî evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikte eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleri.
- Yapı toplulukları: Mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnaî evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları.
- Sitler: Tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnaî evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik sitleri kapsayan alanlar.

Doğal Miras

- Estetik ve bilimsel açıdan olağanüstü evrensel öneme sahip fiziksel ve biyolojik oluşumlardan oluşan doğal güzellikler.
- Bilim ve koruma açısından olağanüstü evrensel öneme sahip olan, tehdit altındaki hayvan ve bitki türlerinin kesin bir şekilde doğal yaşam alanı olarak kabul edilen jeolojik ve fizyografik oluşumlar.
- Bilim, koruma ve doğal güzellik açısından olağanüstü evrensel öneme sahip olan doğal siteler ya da kesin bir şekilde tanımlanan doğal alanlar.

Kültürel miras, niteliği bakımından somut ve somut olmayan kültürel miras olmak üzere iki kategoride sınıflandırmıştır (Erkal, 2010). Somut kültürel miras, Türkiye'de 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu 3. Maddesinde, "tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya sualtındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar"

şeklinde tanımlanmıştır. Kanunda somut kültürel miras, taşınmaz kültür varlıkları ve taşınır kültür varlıkları olarak iki kısma ayrılmıştır. 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi'ne göre oluşturulan ve Dünya Mirası Komitesi (DMK) tarafından belirlenen 1154 miras bulunmakta olup, bunlardan 897'si kültürel, 218'i doğal ve 39'u karma (doğal ve kültürel) mirası oluşturmaktadır. Türkiye'nin bu listede 17'si kültürel, 2'si karma olmak üzere 19 miras alanı bulunmaktadır. Bu miras alanları ile bu alanlarının bulunduğu yer ve Dünya Miras Listesi'ne eklendiği yıllar şöyledir:

1. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası/Sivas, 1985
2. İstanbul'un Tarihi Alanları/İstanbul, 1985
3. Göreme Millî Parkı ve Kapadokya/Nevşehir, 1985 (Karma Miras Alanı)
4. Hattuşa: Hitit Başkenti/Çorum, 1986
5. Nemrut Dağı/Adıyaman, 1987
6. Hieropolis-Pamukkale/Denizli, 1988 (Karma Miras Alanı)
7. Xanthos-Letoon/Antalya-Muğla, 1988
8. Safranbolu Şehri/Karabük, 1994
9. Truva Arkeolojik Alanı/Çanakkale, 1998
10. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi/Edirne, 2011
11. Çatalhöyük Neolitik Alanı/Konya, 2012
12. Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu/Bursa, 2014
13. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı/İzmir, 2014
14. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı/Diyarbakır, 2015
15. Efes/İzmir, 2015
16. Ani Arkeolojik Alanı/Kars, 2016
17. Aphrodisias/Aydın, 2017
18. Göbekli Tepe/Şanlıurfa, 2018
19. Arslantepe Höyüğü/Malatya, 2021

Somut olmayan kültürel miras ise UNESCO tarafından "*toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar*" olarak ifade edilmiştir (UNESCO, 2003, s. 2). Aralık 2020 tarihi itibariyle Türkiye'nin UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerine kayıtlı 21 adet kültürel miras unsuru bulunmaktadır. Bu somut olmayan kültürel miras unsurları ve listeye eklendiği yıllar şöyledir:

1. Meddahlık Geleneği, 2008
2. Mevlevi Sema Törenleri, 2008
3. Âşıklık Geleneği, 2009
4. Karagöz, 2009
5. Nevruz, 2009 (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya), (2016 yılında dosya Afganistan, Azerbaycan, Hindistan, Irak, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Tacikistan ve Türkmenistan katılımı ile genişletilmiştir)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer), 2010
7. Alevi-Bektaşi Ritüeli Semah, 2010
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, 2010
9. Geleneksel Tören Keşkeği, 2011
10. Mesir Macunu Festivali, 2012
11. Türk Kahvesi ve Geleneği, 2013
12. Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı, 2014
13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka, 2016 (Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile ortak dosya)
14. Geleneksel Çini Sanatı, 2016
15. Bahar Bayramı Hıdırellez, 2017 (Makedonya ile ortak dosya)
16. Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği, 2018 (Azerbaycan ve Kazakistan ile Ortak Dosya)
17. Geleneksel Türk Okçuluğu, 2019
18. Minyatür Sanatı, 2020 (Azerbaycan, İran ve Özbekistan ile Ortak Dosya)
19. Geleneksel zekâ ve strateji oyunu: Togyzqumalaq, Toguz Korgool, Mangala / Göçürme, 2020 (Kazakistan ve Kırgızistan ile Ortak Dosya)
20. Hüsn-i Hat, Türkiye'de İslam Sanatında Geleneksel Güzel Yazı, 2021
21. Çay Kültürü: Kimlik, Misafirperverlik ve Toplumsal Etkileşim Sembolü, 2022 (Azerbaycan ile ortak dosya)

Somut ve somut olmayan miras ögeleri ile bu ögelerin kapsamında yer alan diğer öğeler bir bütün olarak kültürel mirası meydana getirmektedir. Kültürel mirasın kapsamı zaman içinde gelişim göstererek, yapılar üzerine odaklanılan tanımlar ve yapıların korunması fikrinden daha fazlasını ifade eden, topluma ait tüm değerleri içerdiği anlayışına doğru ilerlemiştir (Ünsal ve Pulhan, 2012, s.34). Kültürel miras toplumun

geçmişini, bilgi ve kültürel birikimini geçmişten günümüze kadar taşıdığı için önemlidir. Bu bağlamda somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunması ve aktarılarak sürdürülebilirliğinin sağlanmasında eğitim önemli görülmektedir (Negiz, 2017, s. 164).

İnsanların yaşadıkları çevrede oluşturdukları zamanla zenginleştirdikleri kültürel miras, eğitim yoluyla nesilden nesile aktarılmaktadır (Günay, 2005, s.28). Ülkemizin binlerce yıldır çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapması kültürel miras eğitimi açısından zengin olmasına olanak sunmaktadır. Ülkenin sahip olduğu kültürel mirasının korunması için bireylerin farkındalıklarının artması ve korumaya yönelik sorumluluk bilincinin gelişmesi gerekmektedir (Külcü, 2015, s. 31). Ayrıca kültürel miras eğitimi ile milli kimliğin oluşturulması ve kültürel mirasa yönelik farkındalık yaratılması da oldukça önemlidir (Taha, 2004, s.31).

Kültürel mirasın niteliğinin korunması ve sürekliliğinin sağlanarak gelecek kuşaklara aktarılması için kültürel mirasın tanınması, farkındalık ve korunmasına yönelik bilinç oluşması eğitimle olanaklı olmaktadır. Kültürel miras eğitiminin en temel amacının, bireylerin kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerinin artırılarak bu unsurların korunarak geleceğe taşınmasının sağlanması olduğu ifade edilebilir. Öğrenciler kültürel miras eğitimi ile kendi yaşadıkları toplumun kültürel mirasını tanıyarak keşfetmektedirler. Ayrıca kültürel miras eğitimi ile öğrenciler yerel kültürel mirasla birlikte evrensel kültürel miras öğelerine ilişkin bilgi edinebilmektedir. Böylece öğrenciler kültürel mirası keşfederek bilgi edinmekte ve yaparak yaşayarak yapılan kültürel miras eğitimi uygulamalarıyla deneyim kazanabilmektedir. Bu eğitim sayesinde bireylerin geçmiş ve bugün arasında ilişki kurulmasına ve kültürel mirasın geleceğe taşınmasında kendi sorumluluklarının bulunduğuna yönelik farkındalık oluşmasına katkıda bulunulmaktadır. Ayrıca kültürel miras eğitimi ile etkili vatandaşlar yetiştirilmesine de katkıda bulunulmaktadır (Abdelazim Ahmed, 2017; Dönmez ve Yeşilbursa, 2014, s.430).

Kültürel miras eğitimi, öğrencilerde yaşadıkları toplumun kültürel mirasına ilişkin bilinç ve farkındalık kazandırılarak, topluma aidiyet duygusu hissetmelerinin sağlaması açısından oldukça önemlidir. Kültürel miras eğitimi sürecinde aktif öğrenme metotları kullanılması, öğrenmede kalıcılığı artırması açısından önemli görülmektedir (Halaç ve Demir, 2017, s.1445). Öğretmenler derslere öğrencilerin aktif katılımını sağlayarak kültürel mirasa ilişkin bilgi, duyarlılık ve farkındalık kazandırmayı amaçlayan uygulamalara yer vermelidir. Kültürel miras eğitiminde yapılacak bu etkinlikler

sayesinde öğrencilerin geçmişle gelecek arasında zengin ve güçlü bir bağ kurmaları sağlanacaktır. Kültürel miras eğitimi ile çocukların aynı zamanda kültürel mirası korumayla ilgili sorumluluk bilinci geliştirmesi de sağlanabilecektir (Abdelazim Ahmed, 2017). Bununla birlikte kültürel miras eğitimi sayesinde öğrenciler kültürel geçmişlerini ve diğer kültürleri tanıyarak karşılaştırma olanağı bulurken, aynı zamanda analiz etme, empati yapma, gözlem, kanıtları inceleme, sonuç çıkarma gibi düşünme becerilerini de geliştirebilmektedir (Yeşilbursa, 2008, s.211). Dolayısıyla kültürel miras eğitiminde farklı yöntem ve tekniklerden yararlanılması gereklilik olarak görülmektedir. Bunu sağlamaya yönelik kültürel miras eğitiminde aile katılımından yararlanılabilir. Buradan hareketle kültürel miras eğitimine ailelerin katılımının sağlanması, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerine uygun aktif, iş birliğine dayalı ve eğlenceli öğrenme ortamlarının oluşturularak aile katılımlı uygulamalardan yararlanılmasının öğrencilerin öğrenme sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kültürel miras eğitimi farklı sınıf düzeylerinde ve farklı derslerde gerçekleştirilebilmektedir. Bu bağlamda bireyin kişisel-sosyal özelliklerinin büyük bir kısmının ailede kazanılması ve kültürleme sürecinin ilk olarak ailede başlaması sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aileden yararlanmanın bireylerin öğrenme ve gelişim sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Gür ve Kurt, 2011, s.37).

2.2. Sosyal Bilgiler ve Kültürel Miras Eğitimi

2.2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı, Amacı ve Önemi

21. yüzyılda teknolojide meydana gelen gelişmeler toplumsal yaşamı etkilemektedir. Okulların bu süreçteki en önemli amacı bireylerin, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, yaşam boyu öğrenme ve toplumsal yaşamın devamlılığının sağlanmasında önemli olan kültürel unsurlara yönelik bilinç ve farkındalık kazandırma olarak ifade edilmektedir (Mindivanli ve Aktaş, 2016, s.81). Bireylere yaşamla ilgili bilgi, beceri ve değerleri kazandırarak onları toplumsal yaşama hazırlamayı amaçlayan sosyal bilgiler dersi, bireylerin kültüre yönelik farkındalık kazanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır (Savaş ve Ünüvar, 1999, s.1). Sosyal bilgiler dersinin öğrencilerin yaşadıkları toplumun kültür ile diğer toplumlara ait kültürlerin de tanımasına olanak sağladığı ifade edilmektedir (Acun, 2015, s. 348).

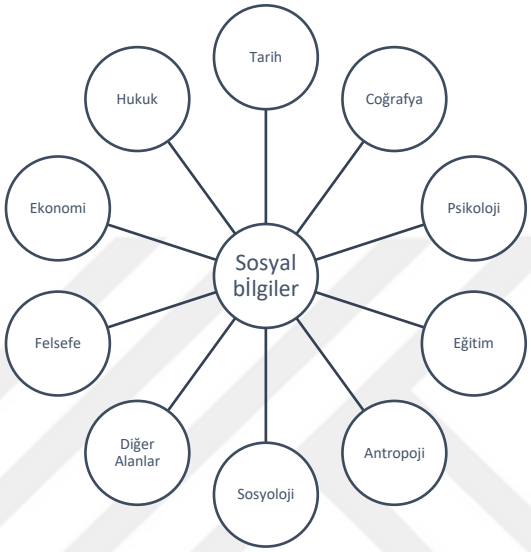
Barr (1997, s. 7)'a göre sosyal bilgiler "öğrencilerin dünyayı anlamasını ve etkili birer vatandaş olarak topluma uyum sağlamasını amaçlayan bir ders"tir. Sosyal bilgiler "değişen ve gelişen dünyada kararlarını bilgiye dayalı alan, problemlerini çözebilen etkin vatandaşları yetiştirmeyi amaçlayan; sosyal ve beşerî bilimlerin bilgi ve yöntemlerini kaynaştıran bir öğretim programı" olarak ifade edilmektedir (Öztürk, 2006, s.24). Sever (2015, s.3) sosyal bilgileri, "ilköğretim öğrencilerinin evrendeki değişim ve gelişmeler karşında, yaşamlarında ihtiyaç duydukları bilgi, beceri, değer ve tutumları geliştirmek hedefiyle sosyal ve beşeri bilimleri içerisinde barındıran, bireye yönelik alanlardan faydalanan bir öğretim programı ve ilköğretim dersi" şeklinde ifade edilmiştir. Zarillo (2016, s. 4) ise, sosyal bilgileri "çocukların bilgi edinme ve aktif vatandaş olmalarını sağlayan insan üzerine bir çalışma alanı" şeklinde tanımlamıştır. Doğanay (2005, s.20) ise sosyal bilgileri şöyle tanımlamıştır:

> Sosyal çevre ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içerisinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerili demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı.

Sosyal bilgiler dersine yönelik yapılan tanımlarda özellikle etkili vatandaş yetiştirme ve toplumun kültürünü gelecek nesillere taşımada önemli olan çeşitli değer ve becerileri öğrencilerin edinmesini sağlamanın vurgulandığı ifade edilebilir. Bununla birlikte alan yazında sosyal bilgiler dersinin kültürü geleceğe taşımada önemli rol üstelendiği de vurgulanmaktadır. Sosyal bilgiler dersi ile bilimsel yaklaşımı temel alan, bilgiye dayalı kararlar alarak karşılaştığı sorunlara bilimsel çözümler üreten, etkili vatandaşlar yetiştirmek ile birlikte vatandaşlara toplumun sahip olduğu kültürü benimseterek geleceğe taşıması konusunda bilinç kazandırmak amaçlanmaktadır (Tay, 2011, s.7). Nitekim sosyal bilgilerin geçmişten günümüze toplumsal yaşamda önemli yeri olan kültürel mirasın geleceğe taşınması amacı dersin temelini oluşturmaktadır.

Erden (Tarihsiz, s.8)' e göre sosyal bilgiler, sosyal bilimlerden seçilmiş bilgiler ışığında çocuklara sosyal hayatla ilgili temel beceriler kazandırmayı kendisine amaç edinmektedir. Sosyal bilgiler dersinin içeriği coğrafya, tarih, sosyoloji, antropoloji, hukuk, psikoloji gibi sosyal bilim disiplinlerinden öğrencilerin düzeyine uygun olarak seçilen bilgilerin bütünleştirilmesi ile oluşturulmaktadır. Bu bağlamda kültürü bir bilim alanı olarak doğrudan inceleyen sosyal antropoloji, geçmişte yaşamış medeniyetlerin

kültürel unsurlarını ele alan tarih bilimi, insanların yaşadıkları doğal çevrelerin kültürlerine yansımasını konu edinen coğrafya bilimi, kültürün davranış üzerindeki etkilerini inceleyen psikoloji bilimi, kültürün sosyal yapı üzerindeki etkisini inceleyen sosyoloji ise bilim alanları olarak kültürü çalışan alanlar arasındadır. Sosyal bilgiler dersi, bu bilimlerden yararlanarak disiplinler arası bir yaklaşımla kültürel miras öğelerini öğrencilere sistematik olarak aktarmaktadır (Başar, 1994, s.225).

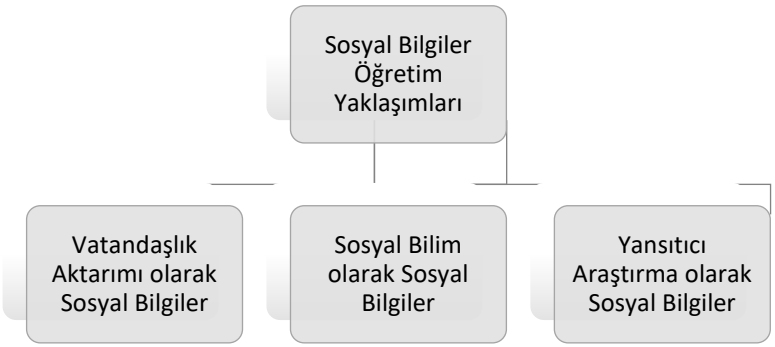

Şekil 2.1. *Sosyal bilgiler dersinin yararlandığı sosyal bilimler (Sönmez, 2005)*

Sosyal bilgiler dersinin temel amacının, öğrencilere çevreye ve topluma karşı sorumluluk bilinci oluşturma ve bu sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için çeşitli becerileri ve değerleri kazandırmak biçiminde ifade edilmektedir (Aykaç, 2007, s.47). Bununla birlikte sosyal bilgiler dersinde öğrencilere yerel ve evrensel değerleri benimsemiş, yaşamsal ilgi ve becerileri edinmiş, kültürel mirasa duyarlı olan iyi birer vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak önemli görülmektedir. Sosyal bilgiler dersi öğrencilerin analiz etme, karar verme gibi becerilerini geliştirmekle birlikte sosyal ve bireysel sorunların farkında vararak, sorunlara çözüm üretmelerini de sağlanmaktadır (Bilgili, 2018, s. 5). Öğrencilerde bu becerilerin gelişimini sağlamak için yaşamla doğrudan ilişkili kültürel konulara ve kültürel mirasa yönelik uygulamalar gerçekleştirilmesi sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

Barr, Barth ve Shermis (2013 s. 16) tarafından sosyal bilgiler öğretiminin üç yaklaşım ile gerçekleştirildiği ortaya konulmaktadır. Bu yaklaşımlar; vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi, sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi ve

yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler öğretimi şeklinde ifade edilmiştir (Doğanay, 2005, s.22). Bu yaklaşımlar şekil 2.3'de gösterilmiştir.

Şekil 2.2. *Sosyal bilgiler öğretim yaklaşımları*

Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler yaklaşımı, bu yaklaşımlardan en eski olanıdır. Bu yaklaşımda toplumun kültürünün devamının sağlanması gerekliliği esas kabul edilmiştir. Sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler yaklaşımında amaç öğrencilerin bilgiye ulaşmalarında onlara yardımcı olma ve öğrencilerin bilimsel bilgiye ulaşmasında sosyal bilimcilerin yararlandıkları yöntemleri kazandırma amacı taşımaktadır (Doğanay, 2005, s. 23). Yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler öğretimi yaklaşımının bakış açısını ise John Dewey oluşturmuştur (Ross, Mathison ve Vinson, 2014, s.28). Yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler öğretimi yaklaşımında amaç, çocukların yaşamları boyunca karşılaşacakları sorunlara yönelik karar alma davranışına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretiminde tercih edilen yaklaşım ne olursa olsun sosyal bilgilerin temel felsefesinin, değer ve kültür eğitimi, vatandaşlık aktarımı, yansıtıcı ve eleştirel düşünme, haklar, sosyal adalet ve sosyal sorunlar gibi kavramların oluşturduğu bütünsel bir alan olarak ifade edilmektedir (Nelson, 2001, s. 16-17). Sosyal bilgiler dersinde içerik, amaç ve yöntemlerin oluşturulmasında bu yaklaşımların etkili olduğu görülmektedir.

İnsanların insanlarla ve doğal çevreyle etkilimi sonucu oluşturduğu her şey olarak ifade edilen kültür ile toplumu ve yaşamı konu edinen sosyal bilgiler dersinin yakından ilişkili olduğu söylenebilir (Sertkaya, 2010, s. 40). İlk ve ortaokullarda kültürel mirasa yönelik içeriği ile öğrencilere bilgi, duyarlılık ve farkındalık kazandıracak olan sosyal bilgiler dersi kültürel miras eğitimine önemli katkılar sunmaktadır (Çulha Özbaş, 2014,

s. 746). Çünkü sosyal bilgiler dersi zengin kültürel miras içeriği bakımdan güçlü bir özellik taşımaktadır (Gürel ve Çetin, 2018, s.24).

2.2.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimi

Kültürel miras eğitimi öğrencilerin kültüre ilişkin bilgi, duyarlılık ve farkındalıklarını artırmak için verilen sistematik ve planlı bir eğitimi kapsamaktadır. Sosyal bilgiler dersi kültürel miras açısından zengin içeriği ile kültürel miras eğitiminde en önemli ve uygun derslerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde etkili bir şekilde gerçekleştirilen kültürel miras eğitimi sayesinde öğrencilerin sosyal ilişkiler ve iletişim becerileri gibi sosyalleşme sürecine katkı sağlandığı gibi, milli ve insanı duygularının gelişimine de olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Sosyal bilgiler dersi bireylerin bilinçli ve farkındalık düzeyleri gelişmiş bireyler olarak toplumda var olmasını sağlayan bir derstir. Bu ders, bireylerin çevreyi nasıl etkilediği, yaşamının çevreden nasıl etkilendiği, bireylerin geçmişteki zorluklarla nasıl başa çıktığı, geçmişte kurumların nasıl oluştuğu ve bugünkü durumlarının ne olduğu üzerine odaklanmaktadır (Shamsi, 2004, s.12). Öğrencilere yaşadığı ülkenin geçmişi ve bugününü tanıtmayı amaç edinen sosyal bilgiler dersinde, kültürel miras eğitimi önemli bir öğrenme alanını oluşturmaktadır. Kültür ve miras öğrenme alanı kapsamında Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden hareketle, kültürün aktarılması ve geliştirilmesine olanak sağlayarak milli kültür bilincinin inşa edilmesi hedeflenmektedir (Gürdoğan Bayır ve Çengelci Köse, 2019, s.1829).

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasın önemli yere sahip olduğu görülmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarında kültürel miras eğitimine yönelik "Öğrenciler, Türk kültür ve tarihinin temel unsurlarını anlayarak kültürel mirasın muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder" ve "Öğrenciler, farklı zaman ve yerlerin tarihsel kanıtlarını sorgulayarak insanlar, olaylar ve gerçekler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirleyerek ve değişim ve sürekliliği anlar" ifadeleriyle kültürel miras vurgusunun yer aldığı görülmektedir (MEB, 2018, s.8).

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın yapısını oluşturan yedi öğrenme alanı bulunmaktadır. Bu öğrenme alanları "Birey ve Toplum", "Kültür ve Miras", "İnsanlar, Yerler, Çevreler", "Bilim, Teknoloji, Toplum", "Üretim, Dağıtım, Tüketim",

"Etkin Vatandaşlık", "Küresel Bağlantılar" olarak sıralanmaktadır. "Kültür ve Miras" öğrenme alanı doğrudan kültürel miras konularını içermektedir. Programda kültür ve miras öğrenme alanının kültür ve kültürel miras içeriklerini öne çıkaran bir yapıya sahip olduğu belirtilmiştir. Bu öğrenme alanı ile kültürün korunması, geliştirilmesi için gerekli olan milli bilincin oluşturulması amaçlanmaktadır. Kültür ve miras öğrenme alanında yer alan bu amacı gerçekleştirmek için Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden yararlanılması vurgulanmıştır. Böylece sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin kültürel mirasa yönelik farkındalıklarının artırılarak, toplumları birbirinden ayıran kendine özgü özelliklere sahip olduğu algısına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğrenciler sosyal bilgiler dersinde kültürel miras konularının ele alınması ile kültürümüzün, dünya kültürüne ve kültürel mirasına zengin bir katkı sağladığını kavrayacaktır (MEB, 2018, s.11-12). 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan "Kültür ve Miras" öğrenme alanı ile birlikte diğer öğrenme alanlarının kültürel mirasla ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bakımdan sosyal bilgiler öğretim programında kültürel miras öğrenme alanı içerik açısından, öğrenme alanları ile doğrudan iş birliği içinde ve diğer sosyal bilim dallarının da kavramlarının ele alındığı disiplinler arası yaklaşım ile tasarlanmıştır. (MEB, 2018).

Sosyal bilgiler dersinin temel amaçlarından biri de belli değerlere sahip olan bireylerin yetiştirilmesidir. Bu noktada Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılması hedeflenen 18 değer bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde etkili bir şekilde gerçekleştirilen kültürel miras eğitimi ile bu değerlerden bağımsızlık, saygı, vatanseverlik, duyarlılık, estetik ve sorumluluk gibi değerlerin öğrencilere kazandırılması sağlanabilir. Bunun yanı sıra sosyal bilgiler dersi öğretim programında bulunan becerilerin de öğrencilere kazandırılması sürecinde kültürel miras eğitiminin etkili olacağı söylenebilir. Kültürel miras eğitimi ile programda yer alan becerilerden zaman ve kronolojiyi algılama, kanıt kullanma ve araştırma gibi çeşitli becerilerin kazanılması sağlanırken, aynı zamanda kültürel unsurların kullanılarak bireylerin sosyalleşmesine de olanak sağlanabilmektedir (Deveci, 2009, s.29).

Bu bilgiler ışığında sosyal bilgiler dersinin kültürel miras eğitiminde önemli yere sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca sosyal bilgiler dersinin en önemli bilgi kaynakları arasında bulunan ve öğrencilerin yakın çevresini oluşturan ailelerin kültürel miras eğitimine katılmasının öğrenmede yaşamsal ve zengin öğrenme deneyimleri sağlayacağı söylenebilir.

2.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlama

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere kültürel mirasa ilişkin bilgi, farkındalık ve duyarlılık kazandırılarak, kültürel mirasın geleceğe taşınmasına katkı sağlayan önemli bir derstir (Çulha Özbaş, 2009, s. 706). Sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen kültürel miras eğitiminin etkili olması için okul içi ve okul dışında çeşitli uygulamalardan yararlanılabilir. Sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasa ilişkin konuların kalıcı ve anlamlı öğrenmeler sağlanarak aktarılması ve öğrencilerin okulda öğrendiklerinin yaşamlarına yansıtılabilmesinde aile katılımı uygulamalarından yararlanılabilir. Ayrıca toplumun en küçük ve önemli yapı taşlarından birini oluşturan ailelerin kendi kültürel unsurlarını, sosyal bilgiler dersi kapsamında paylaşmasının öğrenciler için oldukça faydalı olacağı söylenebilir.

Aile katılımı çocuğun eğitimi ve gelişiminin en üst düzeyde olmasını sağlamak amacıyla öğretmen ile aile arasında kurulan iş birliğidir (Arabacı, 2014, s. 307). Morrison (2003, s. 432) aile katılımını "anne, baba ve diğer aile bireylerinin, öğrencilerinin eğitimlerine katkıda bulunmak için dâhil oldukları süreç" olarak tanımlamıştır. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması sayesinde, öğrencilerin okulda öğrendiği bilgilerin ev ortamına taşınmasına ve öğrencilerin kültürel mirasa yönelik öğrendiği bilgileri yaşamına yansıtmasına destek olacağı söylenebilir (Cavkaytar, 2000, s.98). Aile katılımı sayesinde sosyal bilgiler dersinde öğrenilen birçok değerin çocuklar tarafından içselleştirilmesinin sağlanabileceği ifade edilmektedir (Türe ve Deveci, 2021, s. 410) Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması ile aile-öğretmen iletişiminin güçlenmesi sağlanabilecektir. Ayrıca okul ile günlük yaşamını bütünleştiren öğrencilerin bütünsel anlamda gelişimlerinin destekleneceği düşünülmektedir (Ersoy, 2013, s. 46).

Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlamanın çeşitli yararları bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde iş birliği ve etkileşime dayalı olarak gerçekleştirilen uygulamalarda hem ailenin hem de öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin bilgi edinmesi, farkındalık ve duyarlılık kazanması sağlanabilecektir. Nitekim Temel (2010, s. 5) tarafından yapılan araştırmada da ebeveynlerin çocuklarının eğitim sürecinde rol almasının kişisel gelişim, motivasyon ve ders başarısı gibi süreçlerde faydalı olduğu ortaya konulmuştur.

Okulda çocuğa kazandırılması planlanan bilgi, beceri, değer ve davranışların, ailede öğrenilen davranışlarla uyumlu olması ile öğrenciler okulda öğrendiklerini yaşamına yansıtabilecektir. Bu nedenle ailelerin çocuklarının eğitimine katılımı bir gereksinim olarak düşünülmektedir (Aksoy ve Arabacı, 2005, s.18). Bu anlamda eğitim ve öğretim süreçlerinde aile katılımını sağlamanın hem kalıcı öğrenme hem de eğitimin sosyal boyutuyla ilgili olmasından hareketle, eğitimde hayati bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasının, kültürü oluşturan ve kültürün geleceğe taşınmasında önemli rolü olan aileden eğitim sürecinde yararlanmanın öğrencilere kalıcı kültürel deneyimler sağlayacağı düşünülmektedir. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanması sürecinin sistematik bir biçimde planlanması önemlidir. Aile katılımının eğitim sürecinde sürekliliğinin sağlanması için uygulamaların iyi planlanması ve aile katılımı boyutlarını kapsayacak şekilde sistematik olarak düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda Cömert ve Güleç (2004 s. 134) tarafından aile katılımının gerçekleşebileceği alanlar beş boyutta aşağıdaki şekilde ele alınmıştır:

- Öğrenen Olarak Aile
- Öğreten Olarak Aile
- Bilgi Kaynağı Olarak Aile
- Destekleyici Olarak Aile
- Karar Verici ve Danışman Olarak Aile

Öğrenen olarak aile boyutunda ailelerin ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Öğreten olarak aile boyutunda ailelerin evde öğrenme etkinliklerini gerçekleştirmeye yönelik becerilerin geliştirilmesi ile bu etkinliklerdeki görev ve sorumluluklarına yönelik uygulamalara yer verilmektedir. Bilgi kaynağı olarak aile boyutunda öğretmen ile aile arasında iletişimin sürekli olmasına ve çocuklara yönelik bilgi paylaşımı yapılmasına vurgu yapılmaktadır. Destekleyici olarak aile boyutunda ailelerin okul ve sınıftaki etkinliklerde gönüllü olarak görev aldığı uygulamalar planlanmaktadır. Karar verici ve danışman olarak aile boyutunda ise ailelerin çocuklarının eğitimi ile ilgili karar verme sürecinde söz sahibi olması, öğretmen ile görüş alışverişinde bulunması ve karar verme sürecine ailenin etkin katılımının sağlanması vurgulanmaktadır. Bu bilgiler ışığında sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu aile katılımı

boyutlarından yararlanarak sistematik ve planlı uygulamalar gerçekleştirebileceği söylenebilir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya yönelik çeşitli kazanımlar olduğu söylenebilir. Bu kapsamda 5. sınıf düzeyinde aile katılımı sağlamaya yönelik kazanım örneği olarak "kültürel ögelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder", 6. sınıf düzeyinde aile katılımı sağlamaya yönelik kazanım örnekleri "Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır." ve "Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder." 7. sınıf düzeyinde aile katılımı sağlamaya yönelik kazanım örneği "Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir" şeklinde ifade edilebilir. Kültürel miras eğitimi ile ilgili olan bu kazanımların aileden yararlanılarak planlanan çeşitli uygulamalarla öğrencilere kazandırılabileceği söylenebilir.

Türe (2018) tarafından da belirtildiği gibi sosyal bilgiler dersinde tüm öğrenme alanlarında aile katılımlı etkinliklerle dersin daha etkili olarak gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu bağlamda kültürel mirasa ilişkin konularda da aile katılımı sağlanarak çeşitli etkinlikler gerçekleştirilebilir. Aileyi sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi sürecine katmayı amaçlayan bu etkinlikler, çocukların gelişimsel sürecini olumlu etkileyen ve aynı zamanda ailelerin de geliştirilmesini amaçlayan uygulamaları içermelidir. Bu bakımdan sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aktif öğrenme tekniklerinin kullanarak aile katılımı gerçekleştirmek önemli görülmektedir.

Özel günler, belirli gün ve haftalar ve milli ve dini bayramlar, öğrencilerin kültürel ve tarihsel farkındalığına olumlu yönde katkı sağlamaktadır (MEB, 2005, s.7). Sosyal bilgiler dersinde belirli günler ve haftalar, törenler ve kutlamalara çocukların aileleri ile hazırlanması sağlanarak aile katılımı etkinlikleri planlanabilir. Bunun yanı sıra kültürel miras eğitimi kapsamında tatil dönemlerinde aile ile gezilen yerlerin, yapılan etkinliklerin günlük olarak tutulup, fotoğraflanarak bir kültürel tatil arşivi hazırlanabilir. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde kültürle ilişkili konularda bilgi vermek ve deneyimlerini paylaşmak amacıyla kaynak kişi olarak aileden yararlanma etkinliği gerçekleştirilebilir (Türe, 2018, s.28).

Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada teknoloji önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde ailenin de

desteğiyle teknolojiden yararlanarak öğrenciler pek çok kültürel miras unsuruna ilişkin bilgi edinebilir. Örneğin; aileler ve öğrenciler "Kültürümüzü Tanıyalım" ve "Kültürel Zenginliklerimiz" "Osmanlıdan Kalan Mirasımız" üniteleri kapsamında, "Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan ögeleri araştırarak örnekler verir." kazanımına yönelik olarak ailesiyle internet araştırması yapabilir. Teknolojik değişimle birlikte günümüzde en önemli iletişim aracı olarak karşımıza çıkan İnternet, müze anlayışını da etkilemiştir. Müzelerdeki eserler teknolojik gelişmelerden yararlanılarak sanal ortamda sergilenme şansı bulmuş ve "sanal müze" ortaya çıkmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005, s. 53; Özer, 2007, s. 22). Sosyal bilgiler dersinde de ailelerin kültürel miras eğitimine yönelik gerçekleştirilen sanal müze gezisi etkinliklerine katılmasının, öğrencilere ve ailelere çeşitli yararlar sağladığı ifade edilmiştir (Türe, 2022, s. 1725). Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanarak öğrenci ve ailelerin birlikte olduğu eğitsel oyunlarla etkinlik planlanabilir. Ayrıca öğrenciler evde aileleri ile birlikte kültürel miras ile ilgili konuları içeren oyunlar da oynayabilirler.

Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine ailelerin de katılımı ile gerçekleştirilen müze gezileri düzenlenebilir. Müzeler, geçmişten bugüne insan hayatını, kültürünü ve ortaya koyduğu eserlerin sanatsal biçimde sunulduğu alanlardır (Çetin, 2002, s. 58). Müze ortamında öğrenme ortamı zengin kaynaklardan (broşürler, rehberler gibi) beslenmektedir. Bu noktada sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin aileleri ile katıldığı müze gezileri, öğrencilerle ailelerin zengin ve anlamlı deneyimler kazanmalarını sağlayabilir (Ata, 2002). Ayrıca sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aileler ve öğrencilerin birlikte katılım sağladığı alan gezileri ile öğrencilerin ve ailelerin tarihi kültürel miras alanlarında öğrenmelerinin gerçekleştirilmesi sağlanabilir.

Çengelci'ye (2012) göre sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde yararlanılabilecek yöntemlerden biri de sözlü tarih çalışmalarıdır. Sözlü tarih uygulamaları ile öğrenciler, kültürel miras ögelerini ve geçmişi keşfetme şansı yakalamaktadır. Bu kapsamda aile, öğrencilerin içinde yaşadığı kültürü tanımalarında en önemli kaynaktır (Demirutku, 2017, s.56). Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aile büyüklerinin de kültürel mirasla ilgili bilgi ve deneyimlerini çocuklarla paylaşmasının önemli olduğu söylenebilir (Berger ve Riojas Cortez, 2015, s.31-32). Bu bakımdan öğrenciler kültürel mirasla ilişkili konularda aile büyükleriyle sözlü tarih çalışması yapabilir. Ayrıca kültürel mirasa yönelik konularda yapılacak çoğu etkinlikte

de aile büyüklerinden yararlanılabileceği söylenebilir. Bunun yanı sıra sosyal bilgiler dersinde kültürel miras ile ilgili konularda ailenin de katılımı ile öğrenmelerin daha eğlenceli bir şekilde yürütülmesi için mâni, ninni, şiir, masal, öykü, fıkra, belgesel ve yöresel türküler vb. edebî ürünlerden yararlanılabilir.

2.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitiminin Aile Katılımı ile Gerçekleştirilmesinde Öğretmenin Rolü

Sosyal bilgiler öğretmenleri, dersin uygulayıcısı olarak sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması konusunda önemli role sahiptir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlaması, etkili öğretim gerçekleştirilerek öğrencilerin okulda öğrendiklerini yaşamıyla bütünleştirmesine, öğrencilerin çeşitli değer ve becerileri geliştirmesine katkılar sağlayabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel mirasa ilişkin bilgiye sahip olması ile kültürel mirasın korunması ve geleceğe taşınması konusunda derslerinde aile katılımlı uygulamalar yapması olanaklı olabilecektir. Bu bakımdan sosyal bilgiler dersinde aile katılımıyla kültürel miras eğitimi uygulamaları yapacak sosyal bilgiler öğretmenlerinin, toplumunun kültürel mirasını bilmesi ve kültürel değerlerini benimsemiş olması önemli görülmektedir (Akpınar ve Kaymakçı, 2012, s.606). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlaması için gerekli olan kapsamlı alan bilgisine sahip olmasının çocukların ve ailelerin gelişimi ile öğrenmelerine olumlu katkı sağlayacağı ifade edilmektedir (Ömeroğlu, 1992, s.5; Karakaş, 2002, s.39).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine yönelik uygulamalarının etkili olması için ailelere etkinliklerin uygulama sürecin ile ilgili bilgi vermesi gereklidir. Nitekim eğitim ve öğretim planlamaları hakkında ailelerin bilgilendirilmesinin öğrenme hedeflerine ulaşmada önemli görüldüğü belirtilmektedir (Jackman, 2005, s.18).

Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya yönelik aileler ile iş birliği içinde çalışmalı ve onları destekleyici bir yaklaşım sergilemelidir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010, s. 406). Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlama konusunda ailelerin kültürel bilgi ve deneyimlerini paylaşmasını sağlayacak sistematik ve etkili uygulamalar planlamalıdır.

Sosyal Bilgiler dersine aile katılımını sağlamada öğretmenlerin birtakım görev ve sorumlulukları bulunduğu vurgulanmaktadır. Bunlar alan yazında şöyle belirtilmiştir (Stern, 2003; Arslan ve Nural, 2004; Özabacı ve Acat, 2005; Tezel Şahin ve Ünver, 2005; Berger ve Riojas Cortez, 2015):

- Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamak için öncelikle aileler ile etkili bir biçimde iletişim kurmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri aileleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlama konusunda bilgilendirmeli ve cesaretlendirmelidir.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri okulda kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya yönelik uygun öğrenme ortamları oluşturmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine yönelik özellikle okul dışında ve evde gerçekleştirilecek etkinliklerin uygulanmasına ilişkin ailelere ve öğrencilere esneklik tanımalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri okul dışında kültürel miras eğitimine yönelik gerçekleştirilecek etkinlikler konusunda ailelere etkinlik yönergeleri sunmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencinin ev ortamındaki davranışlarını gözlemlemek için ev ziyaretleri düzenlemelidir.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencinin okul ortamındaki eğitimine yönelik davranışları hakkında aileleri bilgilendirmelidir.

Kültürel miras eğitimine yönelik aile katılımı çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencilerin ve ailelerinin geçmiş deneyimleri hakkında bilgi edinerek, öğrenci ile aile gereksinimlerine uygun etkinlikler planlamalıdır (MEB, 2013, s.72). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması ile ilgili tutumu ve alana ilişkin bilgi düzeyleri aile katılımıyla kültürel miras etkinliği gerçekleştirme konusunda öneme sahiptir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin ailenin kültürel miras eğitimdeki rolüne ilişkin olumlu algıya sahip olması kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlayabilmeleri için bir gereklilik olarak görülmektedir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Yurt içi ve yurt dışı alan yazında kültürel miras eğitimi ve aile katılımına ilişkin gerçekleştirilen araştırmalar bu başlık altında sunulmuştur.

2.5.1. Yurt içinde yapılan çalışmalar

2.5.1.1. *Kültürel miras ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalar*

Kültürel miras ile ilgili yurt içinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yurt içinde gerçekleştirilen çalışmaların çoğu, bireylerin kültürel mirasa ilişkin algı, görüş, farkındalık ve bilgi düzeylerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Öğretim programları ve ders kitaplarında kültürel miras konularına yer verilme durumlarının incelendiği çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca kültürel miras eğitimine yönelik uygulamaya dayalı gerçekleştirilen araştırmaların da bulunduğu ifade edilebilir. Yapılan çalışmalarda genellikle öğretmen, öğrenci ve yönetici görüşlerinin alındığı bunun yanı sıra uluslararası anlaşmalar ve ders dokümanlarının incelendiği araştırmaların bulunduğu görülmüştür. Yurt içinde yapılan çalışmalar incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi kapsamında kültürel miras eğitimine ilişkin yapılan araştırmaların son yıllarda artış gösterdiği, güncel çalışmaların olduğu görülmektedir. Kültürel miras ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalar özetlenerek kronolojik sıra ile aşağıda sunulmuştur.

Aslan ve Çulha (2008) Türkiye'deki ilköğretim düzeyinde 4. ve 6. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin tecrübelerinin betimlenmesine olanak sağlayan bir yöntem olan örnek olay çalışması kullanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilere kültürel mirasa ilişkin konular anlatılmadan önce de ön bilgileri olduğu; edindikleri bu bilgileri daha önce sosyal bilgiler derslerinde, milli bayramlarda, televizyon ve ailelerinden öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Deveci (2009)'nin araştırmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bakış açıları doğrultusunda, kültür ile sosyal bilgiler dersi ilişkisinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Nitel araştırma deseni doküman analizi tekniği ile tasarlanan çalışmada, Anadolu Üniversitesinde öğrenim gören 35 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencisinin kültür portfolyo dosyaları analiz edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ortaya koydukları kültür portfolyosundan yola çıkarak, sosyal bilgiler dersinin kültür ile ilişkili

olduğu, ve öğretmen adaylarının bu ilişkiyi amaç, program, konu, öğretmen gibi farklı boyutlar düzeyinde açıkladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bıyıklı (2010), yaptığı araştırmada sosyal bilgiler ders kitaplarının kültürel miras açısından incelenmesini amaçlamıştır. Doküman analizi yöntemi ile tasarlanan araştırma sonucunda sosyal bilgiler ders kitabında kültürel miras öğelerinin vurgulandığını, kültürel mirasla ilgili görsel kategorilerin geçmişte ve günümüzde sosyal bilgiler ders kitaplarında sıklıkla yer aldığı sonucuna ulaşmıştır.

Yeşilbursa ve Barton (2011) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler dersi kapsamında kültürel mirasa ilişkin öğretmen adaylarının tutumlarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Araştırma verileri hem nicel hem de nitel araçlardan elde edilerek 23 öğretmen adayına açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Ayrıca kültürel miras eğitiminin amacı ve anlamına ilişkin öğretmen adaylarına sınıf içi etkinlikler ve alan gezileri düzenlenmiştir. Araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adayları miras öğretiminin sosyal bilgiler dersinde öğretilmesi konusunda tutumlarının olumlu olduğu, miras alanlarını değerli ve önemli öğretim aracı olarak ifade ederek eğitim sürecinde kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Gümüş ve Adanalı (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmada kültürel mirasa ilişkin öğrencilerin tutum ve davranışlarının cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve meslek seçimlerine göre ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 435 ortaöğretim öğrencisine anket uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin tarihi kültürel mirasla ilgili tutum ve davranışlarının beklenen düzeyde olduğu fakat beğeni ve takdir boyutunu geçmediği sonucuna ulaşmıştır.

Ünlü (2012) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kültürle ilgili algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma deseninin kullanıldığı araştırmada, görüşme tekniği kullanılarak araştırma verileri elde edilmiştir. Araştırmada, öğrencilerin kültürle ilgili tanımlamalarının farklı olduğu ve kültür ile geçmiş arasında bağlantı kurdukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca yapılan araştırmada, anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin kültürel olarak geçmiş ile bugünü ilişkilendirebilme durumlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Arıkan ve Doğan (2013) tarafından kültürel mirasla ilgili yapılan çalışmada 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kültür ve miras hakkında akademik başarı ile birlikte tutumlarının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırma sonucunda kültürel mirasa ilişkin

öğrenci başarılarının orta, tutumlarının ise olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra anne babaların eğitim durumları arttıkça öğrencilerin de aynı oranda olumlu başarı ve tutum geliştirdiği görülmüştür.

Çengelci (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada farklı sınıf düzeylerinde sosyal bilgiler dersi öğretim programının somut olmayan kültürel miras bakımından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırmaya dayalı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre kültürel mirasla ilgili en fazla kazanımın 7. sınıf düzeyinde olduğu, kazanım ile etkinliklerin ise öğrenme alanı olarak kültür ve miras alanında daha çok yer kapladığı, bunun dışında insanlar yerler ve çevreler ve küresel bağlantılar gibi alanlarda da bu unsurlara sıklıkla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sidekli ve Karaca (2013) araştırmasında kültürel mirasa yönelik unsurların sosyal bilgiler dersinde kullanım durumuyla ilgili olarak öğretmen adaylarının görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerle yürütülmüştür. Karma yöntem modeli kullanılan çalışmanın, nicel kısmında öğretmen adaylarının tutumlarını belirlemek için öğretmen adayı tutum ölçeği kullanılmıştır. Nitel kısmında ise araştırmacı tarafından hazırlanmış olan açık uçlu görüş sorularından oluşan form uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre adayların kültürel miras unsurlarının sosyal bilgiler dersinde kullanılmasına ilişkin olumlu tutuma sahip olduğu ve yerel kültürel miras unsurlarının derste yararlı olacağı görüşünde olduğu ortaya konulmuştur.

Kılcan ve Akbaba (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında bulunan kültürel mirasın 8 sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığının belirlenmeye çalışılmıştır. Tarama modeline göre tasarlanmış araştırmada, görüşme ve doküman analizi ile veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kültürel mirası dış etkenlere karşı koruma ve geçmişe dair bir bilgi kaynağı olarak gördükleri sonucuna varılmıştır.

Ünal (2013) yaptığı araştırmada sosyal bilgiler ders kitaplarında çeşitli sınıf düzeylerinde halk kültürü ögelerine yer verilme durumu açısından incelemeyi amaçlamıştır. Tarama modeli ve içerik analizi yöntemi kullanılan çalışmada ders kitaplarında yoğun olarak gösteri sanatlarına ve toplumsal uygulama ögelerine

(mevsimsel bayram, halk oyunları, yemek kültürü vb.) yer verildiği, ancak zanaat ve sözlü gelenek unsurlarına yeterince alan verilmediği sonucuna ulaşmıştır.

Akhan (2014) araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine yönelik bakış açılarının ortaya çıkarılmasını hedeflemiştir. Araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin kültürel miras kavramlarını sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendirdiği, halk kültürü dersinin kültürel miras öğretiminde önemli olduğunu belirttikleri ayrıca öğretmenlerin kültürel miras eğitiminde öğretim programını yeterli bulmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Dönmez ve Yeşilbursa (2014) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim 6. sınıf düzeyinde verilen sosyal bilgiler dersinin, öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik tutumlarına etkisini incelemek amaçlanmıştır. Deneysel desenle tasarlanan araştırmada ayrıca kültürel miras tutum ölçeği de uygulanarak veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin derste kültürel miras eğitimi sürecine aktif olarak katıldıkları etkinlikler yapılmış ve bunun sonucunda yapılan uygulamaların öğrencilerin kültürel miras alanlarına yönelik olumlu tutumlar geliştirdikleri görülmüştür.

Yeşilbursa ve Uslu (2014) tarafından yapılan araştırmada sosyal bilgiler lisans öğrencilerinin kültürel miras eğitimine yönelik tutumlarını belirlemek amaçlanmaktadır. Araştırmanın nicel verileri tutum ölçeği ile, nitel olan veriler ise görüşme tekniği ile toplanmıştır. Çalışma sonunda öğretmen adaylarının kültürel miras ile ilgili olumlu tutum gösterdikleri ve miras öğelerini korumanın önemine dikkat çektikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının ayrıca kültürel miras eğitiminde tarihi mekanları önemli bir öğrenme alanı olarak önemli gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Avcı (2014) çalışmasında kültürel miras kavramını sosyal bilgiler dersinde yer verilmesine yönelik öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemi ile yapılan bu araştırmada 7. sınıfta öğrenim gören 40 öğrenci ve 34 sosyal bilgiler öğretmeninden görüşler alınmıştır. Araştırma sonucunda kültürel mirası öğretmenlerin genellikle bir milletin geçmişini yansıtan değerleri ve eserleri olarak ifade ettiği ve aynı zamanda ortak bir geçmişi yansıttığını vurguladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcılar kültürel mirasın sosyal bilgiler dersi kapsamında yer almasının önemli olduğu konusunda ortak görüş bildirmişlerdir.

Yalçınkaya (2015) tarafından yapılan çalışma sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel mirasa ve

korunmasına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlanmıştır. Araştırma verileri somut olmayan kültürel miras anketi uygulanarak elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel mirasa ilgileri yeterli düzeyde olmadığı ve kültür ile ilgili tutumlarının ise olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pehlivan (2015) tarafından yapılan çalışma sosyal bilgiler ders kitaplarının ve sosyal bilgiler öğretim programlarının somut olmayan kültürel miras öğelerine yer verilmesi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Doküman incelemesi tekniği ile yürütülen araştırma sonucunda 7. sınıf düzeyi açısından kültürel miras unsurlarının daha fazla alan kapladığı, 5. Sınıf ders kitabı açısından kapsam alanının daha geniş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada kültürel mirasa yer verme anlamında program ve ders kitapları açısından uyum sağlanamadığı, örgün eğitim ders kitaplarında ise açık öğretim ders notlarına göre somut olmayan kültürel miras ögelerine daha fazla yer verildiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Akpınar ve Genç (2017) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kültür kavramına yönelik görüşlerinin tespit edilmesini amaçlanmıştır. Nitel olarak tasarlanan araştırmada veriler görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının kültür kavramına yönelik algılarının doğru olduğu fakat kültürel yozlaşma ile ilgili etkili öneriler geliştiremedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Avcı ve Memişoğlu (2016) araştırmasında kültürel miras öğelerinin sosyal bilgiler dersinde hangi düzeyde yer verildiğinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda tespit edilmesini amaçlamaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı ile veriler toplanmış içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel mirasa önem verdikleri ve öğretim programında yer almasının gerekliliğine dikkat çektikleri, aynı zamanda öğretim programının kültürel miras açısından yeterli olmadığı görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çığır Dikyol ve Pamuk (2017) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kültürel miras öğretimi yoluyla müzeler ve tarihi yerleri aktif olarak kullanabilecekleri çeşitli becerileri kazandırarak kültürel farkındalıklarının artırılmasına katkı sağlamayı amaçlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması ile yürütülen çalışmada öğretmen adayları, müzede yapılan uygulamalar ile ilgili çalışma yapraklarını doldurmuşlar. Çalışma sonucunda

öğretmen adaylarının kültürel farkındalıkları artmış ve bu alanların kültürel miras eğitiminde etkin şekilde kullanabileceklerine yönelik farkındalığı kazanmışlardır. Ayrıca öğretmenlik meslek yaşamlarında kültürel miras öğelerine yer vermek istediklerini ve kültürel miras eğitiminin önemini ifade etmişlerdir.

Çal ve Demirkaya, (2017) tarafından yapılan çalışmada farklı düzeylerde öğrenim gören öğretmen adaylarının kültürel mirasın korunmasına ilişkin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma verileri görüşmeler yoluyla 60 sosyal bilgiler öğretmeninin katılımı ile toplanmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının kültürel mirasın korunmasına yönelik duyarlı ve farkındalık sahibi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Mustak (2017) tarafından yapılan çalışmada tarihi miras konusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alınması amaçlanmaktadır. Olgu bilim deseni ile tasarlanmış araştırmada 20 sosyal bilgiler öğretmeninin görüşleri alınmıştır. Görüşmeler sonunda öğretmenlerin kültürel miras unsurlarıyla birlikte kültürel miras eğitimine karşı ilgili oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra öğretmenler kültürel miras konusunda programın yeterli olmadığını ifade etmişlerdir.

Gürel ve Çetin (2018), tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgilerde yer alan kültürel miras unsurlarına yönelik tutumlarını ve algısını incelemektir. Araştırmada nicel ve nitel yöntem birlikte kullanılmıştır. Nicel aşamasında kültürel miras tutum ölçeği geliştirilerek yarı deneysel desen kullanılmıştır. Nitel aşamasında ise öğrencilerle odak grup görüşmeleri, gözlem ve etkinlik dokümanlarından elde edilen veriler kullanılmıştır. Deney grubuna uygulanan etkinliklerin öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Nitel boyutunda ise ailenin ve eğitim kurumlarının çocukların ulusal değerleri koruma farkındalığının aşılanmasında önemli role sahip olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir.

Taşdemir (2018) yapılan çalışmada sosyal bilgiler ders kitabının kültürel miras açsısından değerleri ne kadar yansıttığının incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma verileri doküman analizi tekniği ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda kitapta kültürel miras unsurlarının yer aldığı metinlerin öğrenciler açısından uygun ve görsellikle desteklenmiş olduğu sonucuna varılmıştır.

Gürdoğan Bayır ve Çengelci Köse (2019) tarafından yapılan çalışma ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin kültürel miras ve korunması konusundaki

tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nicel yöntemle tasarlanmış 186 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda kültürel mirasın korunmasının önemli olduğu konusunda öğrencilerin farkındalık düzeyleri yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Gürsoylar (2019) tarafından yapılan araştırma 7. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilere kültürel mirasın kazandırılması sürecinde öğrencilerin tarihsel empati becerilerine olan etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırma ile planlanan araştırmada veriler, 7. Sınıf düzeyinde öğrenim gören 16 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda tarih konularının öğretilmesinde tarihsel empati becerisinin kullanılmasının yararlı olduğu ve tarih konularında öğrencilerde ilgiyi arttırarak konuların daha kolay öğrenildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Özlek (2019) tarafından yapılan araştırma öğretmenlerin kültürel miras eğitimine yönelik bakış açılarının incelenmesini amaçlamaktadır. 20 Sosyal bilgiler öğretmeni ile yapılan çalışmada veriler görüşme yoluyla toplanmış içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenler kültürel miras eğitiminde sosyal bilgiler dersinin önemli ve birleştirici olma yönüne dikkat çekerek uygulama ile öğretim yapılmasının gerekliliği hususuna dikkat çekmektedir.

Demirezen ve Aktaş (2020) çalışmasında amaç sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel mirasın öğretimi ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Araştırma verileri görüşme tekniği ile toplanarak, betimsel analiz tekniği ile çözümleme yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin somut olmayan kültürel mirasın kucaklayıcı ve kapsayıcı özelliğine dikkat çekerek korunması ve uygulamalı olarak aktarılması gerektiğine vurgu yapıldığı ortaya çıkmıştır.

Azrak ve Yalçınkaya (2020) araştırmalarında, kültürel miras eğitimine yönelik olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin tespit edilmesini amaçlamıştır. Olgu bilim desenine göre tasarlanan çalışmada veriler öğretmenlerle yürütülen görüşmelerle elde edilmiştir. Çalışmada öğretmenlerin kültürel mirasa ilgilerinin olduğu fakat öğretmenlerin eğitim sürecinde görsel ve materyal eksikliğinin ise en çok karşılaştıkları sorun olduğunu belirttiği ortaya çıkmıştır.

Dere (2021)'nin araştırmasında amaç sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hazırlamış oldukları kültürel miras unsurlarını içeren belgeseller üzerinden tecrübelerinin paylaşılmasını sağlamaktır. Olgubilim deseni kullanılan çalışmada, sosyal bilgiler

öğretmeni adayları ile yapılan görüşmeler sonucunda öğretmen adaylarının kültürel miras kavramını çoğunlukla somut olarak anlamlandırdıkları ve kültürel miras öğretimini ise kültürün korunması ve gelecek nesillere aktarımı olarak ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.

Atılkan (2022) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Karabük ilinde bulunan sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleri oluşturmuş veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Yapılan veri analizi sonucuna öğretmenlerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir.

2.5.1.2. *Aile katılımı ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar*

Aile katılımına yönelik yurt içinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yurt içinde gerçekleştirilen çalışmalarda genellikle bireylerin aile katılımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Alan yazında bununla birlikte aile katılımıyla ilgili uygulama örneği sunan, uygulamaya dayalı gerçekleştirilen ve aile katılımının öğrencilerin akademik başarı ve motivasyon düzeylerine etkilerini inceleyen araştırmalar bulunmaktadır. Yurt içinde sosyal bilgiler öğretimi kapsamında yapılan çalışmalar incelendiğinde aile katılımı sağlanmasına ilişkin yapılan araştırmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Aile katılımı ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalar özetlenerek kronolojik sıra ile aşağıda sunulmuştur.

Abbak (2008) yaptığı araştırmada okul öncesi düzeydeki aile katılımına yönelik uygulamaların öğretmenler ve ailelerin görüşleri doğrultusunda incelenmesini hedeflemiştir. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin eğitimde aile katılımı ile ilgili formlardan yararlandıkları, ailelerle ilgili çeşitli uygulamalar yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Fakat eğitim sürecinde aile katılımı çalışmalarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Başaran ve Koç (2000)'un çalışmasında eğitimde aile katılımına yönelik sorunlar, çözüm önerileri ve aile katılımının daha etkili sağlanabilmesi adına bir model geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada okul yöneticisi, öğretmen öğrenci görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda genel olarak ailelerin çocuğun okulda olan eğitim süreçlerine katılımının önemli ve gerekli olduğu fikrinde birleştikleri fakat aile katılımı ile ilgili görevlerinde ortak paydada buluşamadıkları görülmüştür.

Şahin ve Turla (2003) gerçekleştirdikleri araştırmada okul öncesi eğitim kurumunda çalışmakta olan öğretmenlerin aile katılımını sağlamada kullandıkları etkinlik ve uygulamaların belirlenmesini amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenler ev ziyaretleri, veli toplantıları, bireysel görüşmeler yaptıklarını ifade ederken, aile katılımı etkinliklerinden en fazla veli toplantılarını gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Salıcı Ahioğlu (2006) tarafından farklı sosyoekonomik düzeyde yer alan ilköğretim okullarında eğitim gören öğrencilerin akademik başarılarına ve okul aile ilişkileri düzeyine etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda aile okul arasındaki ilişkinin öğrencilerin akademik başarısına katkısı olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre eğitim sürecinde aileler yaşadıkları sorunlarla ilgili çözüme ulaştırmada öğretmenlerden destek alma davranışları ile sosyoekonomik düzeyin ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

İnal (2006) çalışmasında anaokulu ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin programlara ilişkin ailelerin katılımını artırmaya yönelik yapılabilecek uygulamalara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin aile katılımının eğitim kurumlarında olumlu yönde etkisi olduğu belirtilmektedir. Fakat öğretmenlerin aile katılımı sağlamaya ilişkin uygulama aşamasında eksik oldukları ortaya çıkmıştır.

Işık (2007) tarafından yapılan araştırma, okulöncesinde aile katılımının sağlanmasına ilişkin çalışmaların ailelerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkarılmasını amaçlamıştır. Tarama modeline ile verileri toplanan araştırma 403 anne-baba ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre ailelerin aile katılımı etkinliklerini yeterli bulmadığı sonucuna varılmıştır.

Akkaya (2007)'nın çalışması okulöncesinde yürütülmekte olan aile katılımına yönelik uygulamaların öğretmen ve velilerin görüşleri doğrultusunda incelenmesini kapsamaktadır. Tarama modeli kullanılan çalışmada görüşme tekniği ile veriler elde edilmiştir. Araştırmada yapılan aile katılımı çalışmalarına ilişkin öğretmenlerin, çoğunlukla ailelerin sınıfta uyguladıkları aile katılımı çalışmalarından faydalandığı, ailelerin ise, çoğunlukla tiyatro, sergi, gezi, gibi sınıf dışı çalışmalara katılım sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kotaman (2008) tarafından yapılan çalışma ebeveynlerin çocuklarının eğitim-öğretim süreçlerine katılım düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından tespit edilmesi

amacıyla yapılmıştır. Verilerin elde edilmesi için tutum ölçeği geliştirilmiştir. Çalışma sonucunda ebeveynlerin çocuklarının eğitim öğretim süreçlerine katılımlarının öğrencilerin akademik başarılarını olumlu bir şekilde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Deveci (2008)'nin araştırmasında sosyal bilgiler dersi kapsamında aile katılımı sağlamaya yönelik aile ve öğrencilerin görüşlerinin tespit edilmesini amaçlanmıştır. Tarama modeli ile gerçekleştirilen çalışmada veriler anket ile toplanmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler dersine aile katılımı sağlamaya ilişkin öğrenci ve ailelerin bilgi sahibi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şeker (2009) yaptığı araştırmada 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin uygulama temelli performanslarına yönelik başarıları ve aile katılımı ilişkinin tespit edilmesini hedeflemektedir. Öğretmenlere "Aile Katılım Ölçeği" uygulanmış ve ailelerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler, anne ve babaların iletişimlerinin iyi olduğunu ifade etmiş fakat ev ve okul etkinliklerine katılımlarını yetersiz bulduklarını ifade etmiştir.

Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) tarafından yapılan çalışma aile katılımına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin alındığı nitel bir çalışmadır. Araştırma verileri görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada yönetici ve öğretmenlerin ailelerin eğitime katılımının gerekli olduğunu belirttiği fakat uygulamada farklılıklar ve aynı ortak hareketlerin olmadığı tespit edilmiştir.

Kılıç (2010)'ın yaptığı araştırma hayat bilgisi dersi kapsamında öğretmenler tarafından uygulanan aile katılımı ile ilgili uygulamalara ilişkin görüşlerin tespit edilmesini içermektedir. Araştırmada veriler sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerle elde edilmiştir. Çalışma sonucuna göre öğretmenlerin, aile katılımına yönelik uygulamaların öğrenci öğrenmesine katkı sağlayarak, öğrencilerin akademik başarı ve ilgi düzeylerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Karataş ve Karaman (2010) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulanması aşamasında okul-aile iş birliği çalışmalarının gerçekleştirilme durumlarını tespit etmek ve süreçteki güçlükleri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda programda yer alan uygulamalarda aile katılımının yeteri kadar gerçekleştirilmediği, bunun yanı sıra ailelerin çocuklarına yeteneklerini geliştirme olanağı tanıma, sergilere gitme, sosyal etkinliklere katılma, problem çözmeye yönelik becerilerini destekleme düzeylerinde eksiklikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bağçeli Kahraman (2012) tarafından yapılan çalışma okulöncesi eğitim programında bulunan amaçları gerçekleştirmeye yönelik geliştirilen aile katılım programı kapsamında öğrencilerin ilköğretime hazırbulunuşluk düzeylerine etkisinin ortaya koyulmasını amaçlamaktadır. Araştırma deney ve kontrol grubu ile tasarlanmış ve ailelere ölçek uygulanmıştır. Araştırma sonunda eğitim sürecinde aile işbirliği temeline dayanan katılım çalışmalarının deney grubu açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür.

Ersoy (2013) araştırmasında sosyal bilgiler öğretim programının uygulamadaki eğitim ihtiyaçlarını tespit ederek, tespitler sonucunda ulaşılan problemlerin çözümüne yönelik bir program geliştirmeyi ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada aile, ders kitapları, okul, öğretim programı ve öğrenciden kaynaklanan çok sayıda eğitim ihtiyacı ve problemi tespit edilmiştir. Bu ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak problemlere ve çözümüne ilişkin geliştirilmiş olan sosyal bilgiler dersiyle ilişkili aile katılımlı karakter eğitimi programının öğrencilerin akademik gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gültekin ve Kılıç (2014)'ın yaptığı çalışma ise ilköğretim düzeyinde çocukları olan ailelerin eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükler ve eğitimsel ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmış ve 520 aile ile çalışmalar yürütülmüştür. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan aileler, çocuklarının eğitim sürecinde birtakım sorunlarla karşı karşıya kalmakta olduklarını ifade etmiştir. Ayrıca aileler çocukların eğitim süreçlerinde onların potansiyelini keşfetme, etkin çalışma alışkanlığı kazandırma gibi durumlarda eğitimsel süreçlere ihtiyaç duydukları, ailelere bu kapsamda eğitim programlarının düzenlenmesi konusunda öneri geliştirdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Ahioğlu Lindberg (2014) tarafından farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen yetiştirme programlarında yer alan öğretmen adaylarının aile katılımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 520 öğrenci katılmış Aile Katılım Ölçeği ile veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının aile katılıma yönelik genellikle olumlu tutuma sahip oldukları ve ortaokulda görev yapacak öğretmen adaylarının aile katılımı ile ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır.

Çağdaş Özel ve Konca (2016) tarafından yapılan çalışmada ailelerin çocuklarının eğitim-öğretim süreçlerine katılma durumlarının belirlenmesini amaçlamıştır.

Araştırmada veriler "Aile Katılım Ölçeği" ile uygulanarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin aile katılımlarının orta düzeyde olduğu ve velilerin gelir düzeyi ile aile katılımının ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2017)'ın araştırmasında fen bilgisi dersi kapsamında aile katılımına dayalı etkinliklerin çocukların bilimsel tutumlarına olan etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri öğretmen ve öğrenciler ile görüşmeler ve ölçek ile elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda aile katılımına dayanan fen bilgisi etkinliklerinde deney grubunda olan çocukların tutumlarının olumlu düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tümkaya (2017) tarafından yapılan araştırmada okulda gerçekleştirilen aile katılım türlerinin çeşitli açılardan incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmaya ilkokul ve ortaokul kademelerinde çocukları bulunan 334 veli katılmıştır. Araştırma verileri ise araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekler kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada ebeveynlerin katılım türü olarak; ailelerin en çok en fazla iletişim ve anne baba ile evde öğrenme boyutunda eğitime katılım sağladığı tespit edilmiştir.

Koyuncu Şahin (2018) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'nin farklı bölgelerinde bulunan öğretmenler ve eğitim yöneticilerinin kullanmış oldukları aile katılımına yönelik iletişimsel etkinliklerin belirlenerek, bu etkinlikleri uygulamada eğitimcilerin karşılaştıkları sorunları ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada katılımcılar daha çok ailelerin sorumluluklarına dikkat çekmiştir. En önemli iletişim güçlüğünün ailelerin zaman sorunu ve ilgisiz olmaları olduğu ortaya çıkmıştır.

Altan (2019)'ın gerçekleştirdiği araştırmada okul öncesinde gerçekleştirilen etkinliklerde aile katılımına yönelik uygulamaların ailelerin yaşam boyu öğrenme becerilerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda aile katılım uygulamalarına katılım sağlayan ebeveynlerin, eğitim öğretim süreçlerinde çocuklarının başarı durumlarının takipçisi olduğu, onlar için model olmak adına okumalar yaptıkları, öğrenmeyi öğrenme konusunda çabaladıkları ve aile katılımın çocukları için önemli olduğunun farkında olduklarını ifade etmişlerdir.

Tabak (2020) tarafından yapılan çalışmada, çocukları özel okulda olan ailelerin eğitime katılımına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda özel okulda çocuğu olan anne ve babaların aile katılımın gerekli ve önemli olduğu konusunda ortak görüş bildirdikleri, fakat çoğu ailenin eğitim sürecine nasıl katılabilecekleri konusunda bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir.

Orçan Kaçan, Dönmez ve Kimzan (2020) yaptıkları çalışmada, okul öncesinde eğitim gören ebeveynlerin çocuklarının aile katılımına ilişkin görüşleri tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda annelerin iletişim süreçlerinde babalardan daha aktif oldukları ve daha katılımcı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çakır ve Yavuz (2020)'un araştırmasında okul yöneticilerinin aile katılımı ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda yöneticiler demografik özelliklerle ilgili ailelerin gelir düzeyleri, eğitim durumları ve çocuk sayıları ile aile katılımının ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Okul müdürleri ayrıca aile katılımını artırıcı öneriler olarak ailelerle iletişim kurulmasına ve aile ziyaretlerinin önemine dikkat çekmişlerdir.

Şengül (2021) tarafından yapılan araştırmada 6. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde aile katılımına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada uzaktan eğitim sürecinde bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunların olduğu ve aile katılımı uygulamalarının hem aile için hem de öğrencilerin gelişimine olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demir ve Şenyurt (2022) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler dersi kapsamında aile ile birlikte yapılan inceleme gezilerinin etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Karma yöntem ile tasarlanan araştırma sonucunda aile katılımı ile yapılan inceleme gezilerinin sosyal bilgiler dersinde olumlu tutum ve motivasyon sağladığı tespit edilmiştir.

Türe ve Deveci (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada sosyal bilgiler dersine aile katılımının nasıl sağlanabileceği ve aile katılımı ile işlenen derse yönelik aile, öğrenci ve öğretmen görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersinin evde, okulda ve okul dışında aile katılımlı etkinliklerle yürütülmesinin olanaklı olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler dersine aile katılımı sağlanmasının öğrencilerin özgüven ve sorumluluk bilinci ile başarılarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.5.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar

2.5.2.1. *Kültürel miras ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar*

Kültürel miras konusuyla ilgili olarak yurtdışında yapılan araştırmalar incelendiğinde bu çalışmaların genel olarak kültürel mirasın önemi, kültürel mirasa yönelik farkındalık, teknolojik platformlarla kültürün ilişkisi ve entegrasyonu, uluslararası anlaşmalarda kültürel miras, müzelerin kültürel kültürel mirası korumadaki rolü, kültürel miras eğitimin kültür aktarımındaki önemi, kültürel mirasın sürdürülebilirliği ve kültürel mirasın öğretim programındaki yeri gibi konuları ele alan çalışmalar olduğu görülmektedir. Kültürel miras ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar özetlenerek kronolojik sıra ile aşağıda sunulmuştur.

Gimenez, Guiz ve Listan (2008) yaptıkları araştırmada ilk ve orta öğretim öğretmenlerinin kültürel mirasa ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kültürel miras öğelerinin sınıfta kullanımına az yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler kültürel varlıkların korunması konusunda öğrencilerin farkındalığını artırılmasının önemine yönelik görüş bildirmişlerdir.

Michela Ott, Francesca Pozzi (2011) tarafından yapılan araştırmada kültürel miras eğitiminde BİT'in etkisinin incelenerek, BİT araçlarının kültür aktarımına nasıl katkı sağlayabileceğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırma odak nokta olarak kültürel miras öğelerini alan teknoloji ve BİT'in, kültürel mirası oluşturan eserlere hızlı ve kolay erişim sağlanması, daha yeni ve zengin bir içerikle öğrenme sağlanması sayesinde yeni bir öğretim yöntem olabileceği konusu vurgulanmıştır.

Kokko ve Kyritsi (2012) tarafından kültürel miras eğitimine ilişkin yapılan çalışmada Avrupa toplumlarında sanat ve zanaatın kültürel mirastaki yerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda ülkeler ölçeğinde kültürel miras projelerinden elde edilen deneyimlerler ortaya konularak, bu projelerle geliştirdikleri etkinliklerde zanaat uzmanları ve zanaat öğretmenleri ağı oluşturmuşlardır. Araştırmada geleneksel sanatlar ve zanaatların yaşam boyu öğrenme etkinlikleriyle zenginleştirilerek sosyal projeler aracılığıyla desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Srivastava (2015) tarafından yapılan çalışma öğretmenlerin kültürel miras farkındalık düzeylerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Tarama modeli kullanılan araştırma sonucunda öğretmenlerin Hint kültüründe yer alan miras öğelerine dair

farkındalıklarının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenler kültürel mirasın korunmasının ancak yerel toplulukların ortak bir anlayışla hareket etmesiyle ve katkısıyla olabileceğini belirtmiştir.

Abdelazim Ahmed (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışma, hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin milli kültüre yönelik farkındalıklarının ortaya koyulmasını amaçlamaktadır. Çalışmada veriler öğrencilere uygulanan anket ile toplanmıştır. Araştırmada ailenin, öğrencilerin kültürel mirasa yönelik farkındalıkları üzerinde etkili olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Barghi vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada Malezya'da kültürel mirasın korunmasının sürdürülebilirliğini sağlamak için neler yapılması gerektiği ve ülkede uygulanmakta olan ilköğretim programında kültürel mirasın ele alınış şeklinin incelenmesi amaçlanmıştır. Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen araştırma sonucunda, kültürel mirasın öğretim programında sadece sanat, müzik, tarih, gibi somut olmayan kültürel miras öğeleri üzerinde durulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Jančič ve Hus (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışma ilkokul düzeyindeki sosyal bilgiler derslerinin kültürel miras açısından içeriğinin incelenmesini ve dersin işlenişinin analiz edilmesini amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras konusunun bir kısmının dersle bütünleştirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca kültürel miras eğitiminde daha çok araştırmaya ve probleme dayalı öğrenme teknikleri kullanıldığı belirlenmiştir.

2.5.2.2. *Aile katılımı ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar*

Aile katılımı konusuyla ilgili olarak yurtdışında yapılan araştırmalar incelendiğinde bu çalışmaların genel olarak bireylerin aile katılımı algıları, aile katılımının çocukların akademik başarı ve sosyalleşmelerine olan etkileri, ailelerin çocukların eğitimine katılım durumları, aile katılımı ve buna yönelik engellerin ortaya çıkarılması gibi konuları ele alan çalışmalar olduğu görülmektedir. Aile katılımı ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar özetlenerek kronolojik sıra ile aşağıda sunulmuştur.

Kohl vd. (2000) tarafından gerçekleştirilen çalışma, aile katılımının çocuğun akademik başarı ve sosyalleşmelerine olan etkilerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Çalışmada ebeveyn katılımı ile öğretmen ilişkisi, niteliği, öğretmenlerin aile hakkında algısı, evde aile katılımı ve ebeveynlerin eğitim durumları gibi faktörler ele alınarak

faktör analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda bu faktörlerin çocukların okul başarısı ve sosyalleşmelerine olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Fantuzzo, Tighe ve Childs (2000) tarafından gerçekleştirilen araştırma ailelerin çocukların eğitimine katılım durumunun belirlenmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın verilerini toplamak için aile katılım ölçeği geliştirilmesi amaçlanmış ve aileler ile araştırma yürütülmüştür. Araştırma sonucunda okul temelli, ev-okul iş birliği temelli ve ev temelli aile katılımı şeklinde üç boyutlu aile katılımı yapısı tespit edilmiştir. Ailelerin eğitim düzeyleri ile aile katılım boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu ortaya konulmuştur.

Pomerantz ve arkadaşları (2007) yaptıkları araştırmada, öğrencilerin eğitim sürecinde en etkili olan aile katılımı türünün ortaya konulmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda araştırmada aile katılımının eğitimde ne kadar etkili olduğu ve öğrenci başarısı üzerindeki olumlu etkisine odaklanmaktadır. Araştırma sonucunda ailelerin evde çocuklarının eğitimine katılımının önemli olduğu fakat okul temelli uygulamalarla ilişkili olan aile katılımının daha az etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Stout (2009) tarafından yapılan araştırma kırsal bölgede yaşayan ebeveynler ve öğretmenlerin eğitim sürecine aile katılımı sağlama algılarının karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Veriler anket ve görüşmelerle elde edilmiştir. Araştırma sonucunda ailelerin daha çok çocuklarının ev ödevlerinin kontrolü gibi kısıtlı katılım sağladıkları ve okula çok fazla gitmedikleri belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin aile iş birliğini etkin hale getirmek için aile katılımına yönelik etkinlikleri sınırlı da olsa uygulamış oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Jackson (2010) ise yaptığı araştırmada aile katılımı kavramının ailelerin görüşleri doğrultusunda incelenerek, ailelerin bakış açılarının ortaya konulmasını amaçlamıştır. Araştırmanın verileri ilköğretim düzeyinde öğrenim gören çocuğu olan 15 aile ile yürütülmüştür. Görüşme yöntemi ile toplanan veriler sonucunda ailelerin çocuklarının eğitimine katılma konusunda istekli oldukları fakat aile katılımı kavramına yönelik bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Brock ve Edmunds (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışma ise aile katılımı ve buna yönelik engelleri ele alırken aynı zamanda çocuklar açısından aile katılımının önemine dikkat çekilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre anne ve babaların çocuklarının eğitim süreçlerine orta düzeyde katılım sağladıkları ve araştırmaya katılan ailelerin

zamanının kısıtlı olması ve yapılan etkinliklerin ailelerin çalışma programlarına uymamasının aile katılımının önündeki engellerden en yaygın olanları şeklinde ifade edilmiştir.

Wilder (2014) tarafından yapılan çalışmanın amacı aile katılımının öğrencinin akademik başarısı üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada aile katılımı ile öğrencinin akademik başarısı arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda, aile katılımı ve akademik başarı arasındaki ilişkinin olumlu olduğu, başka bir deyişle aile katılımının akademik başarıyı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Castro vd. (2015), tarafından yapılan çalışmada 2000-2013 yılları arasında yayımlanmış olan 37 araştırmanın meta analizi yapmak amaçlanmıştır. Araştırmada aile katılımının türü ile çocukların akademik başarısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ve ailelerin çocukların eğitim sürecine katılarak onlara destek olup onları gözlemleyerek sürece katılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Walhof (2016) tarafından yapılan çalışmada ortaokul öğrencilerinin eğitim öğretim süreçlerinde aile katılımı sağlamaya yönelik öğretmen ve aile görüşlerini belirlemek amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda, aile katılımının öğrencilerin akademik başarısında etkili olduğunu belirttikleri ve aile katılım süreçlerinde ise güçlüğün ailenin iş temposundan kaynaklı olduğu tespit edilmiştir.

Boonk vd. (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, aile katılımı ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmışlardır. Araştırmanın verileri 2003 ve 2017 yıllarında yayınlanan araştırmaların doküman incelemesi yapılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda, aile katılımının akademik başarı ile ilişkili olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Berry (2019) tarafından yapılan çalışma aile katılım etkinliklerine ilişkin katılımın düşük olmasına sebep olan engellere ilişkin anne, baba ve eğitimcilerin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma verileri görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda ailelerin iş yaşamlarının aile katılımı önündeki en büyük engel olduğu şeklinde ifade edilirken, aileler çoğu zaman okul günleri ile çalışma saatlerinin uyuşmadığını ve etkinliklere katılım sağlayamadıklarını eklemişlerdir.

Camarero Figuerola, Duenas ve Renta Davids (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aile katılımının eğitime olan etkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda, eğitim sürecine aile katılımının akademik başarıyla ilişkili ve eğitim sürecini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Rejuso (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışma aile katılıma yönelik ebeveyn görüşlerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma sonucuna göre ebeveynlerin aile katılımı ile ilgili olumlu görüşe sahip oldukları ve çocuklarının akademik başarılarına olumlu katkı sağlayacağı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca aile katılımı konusunda okulun, ailenin ihtiyaçlarının dikkate alması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın deseni, katılımcılar, verilerin toplanması, verilerin analizi, etik ve inandırıcılık açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik görüşlerini ve deneyimlerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada temel nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Nitel araştırmalarda olay ve olguların bütüncül bir yaklaşım ve gerçekçi bir bakış açısı ile ortaya konulması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021 s.39). Nitel araştırma "sosyal yaşamın akışı içindeki olgulara odaklanan ve bu olguları kendi içinde herhangi bir değişime uğratmadan inceleme uğraşı" olarak ifade edilmektedir (Maxwell, 2008). Nitel araştırma desenlerinden biri olan temel nitel araştırma deseninde de bireylerin yaşam deneyimlerini ve yaşamlarını nasıl anlamlandırdığı noktasından hareket etmektedir. Temel nitel araştırma deseninde amaç bireylerin yaşantı ve deneyim ile oluşturdukları bu anlamların ortaya çıkarılmasını ve yorumlanmasını içermektedir (Merriam, 2018 s. 23). Araştırmada da kültürel miras eğitiminde önemli role sahip sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya ilişkin görüşü ve bu konudaki deneyimleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Böylece kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına ilişkin öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak anlamlar ortaya konulmaya ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

3.2. Katılımcılar

Farklı örnekleme biçimleri bulunan nitel araştırmalarda araştırılan konunun en iyi şekilde açıklanmasını sağlayacak ve problemin çözümüne en iyi şekilde katkı verecek örneklere ulaşılması önemlidir (Baltacı, 2018). Bu bağlamda nitel araştırmalarda örneklem belirlenmesinde araştırmacının araştırdığı probleme ilişkin en doğru bilgiyi ve konunun en iyi anlaşılmasını sağlayacak kişileri seçmek temel amaçtır. Bu kapsamda nitel araştırmalarda örnekleme yöntemi olarak sıklıkla amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmaktadır (Yağar ve Dökme, 2018, s. 4). Bu araştırma katılımcısı sosyal bilgiler öğretmenlerinin belirlenmesinde de amaçlı örneklem yöntemlerinden olan maksimum çeşitlilik örneklemesi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik yönteminde, araştırılan durum veya incelenen olgularla ilgili farklılıkları içeren temaları bulup ortaya çıkarmak

hedeflenmektedir (Neuman, 2014). Bu araştırmada maksimum çeşitlilik örnekleme kriterleri sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşı, farklı mesleki deneyime sahip olması ve farklı sosyoekonomik düzey okullarda görev yapıyor olması biçiminde belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmada farklı sosyoekonomik düzey okullarda görev yapan ve farklı mesleki deneyime sahip olup araştırmaya katılmaya gönüllü olan sosyal bilgiler öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma katılımcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik bilgiler Tablo 3.1'de sunulmaktadır.

Tablo 3.1. *Katılımcı öğretmenlerin kişisel bilgileri*

Kod	Cinsiyet	Yaş	Üniversite	Mezun Olduğu Bölüm	Mesleki Deneyimi	Görev yaptığı Okulun Sosyoekonomik Düzeyi	Eğitim Durumu
Ö1	Erkek	48	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	24 yıl	Orta	Lisans
Ö2	Erkek	36	Anadolu Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	14 yıl	Orta	Yüksek lisans
Ö3	Erkek	47	Gazi Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	26 yıl	Orta	Lisans
Ö4	Kadın	51	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Tarih Bölümü	22 yıl	Orta alt	Yüksek lisans
Ö5	Kadın	39	Anadolu Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	16 yıl	Orta üst	Yüksek lisans
Ö6	Erkek	48	Anadolu Üniversitesi	Tarih Bölümü	24 yıl	Orta üst	Yüksek lisans
Ö7	Kadın	35	Anadolu Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	12 yıl	Alt	Lisans
Ö8	Erkek	49	Malatya İnönü Üniversitesi	Tarih Öğretmenliği	23 yıl	Orta üst	Lisans
Ö9	Kadın	41	Ankara Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	16 yıl	Orta üst	Lisans
Ö10	Kadın	39	Anadolu Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	18 yıl	Orta üst	Lisans
Ö11	Erkek	55	Anadolu Üniversitesi	Tarih Bölümü	26 yıl	Üst	Lisans
Ö12	Kadın	44	Gazi Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	23 yıl	Üst	Lisans

Ö13	Kadın	41	Anadolu Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	16 yıl	Düşük	Lisans
Ö14	Kadın	40	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	18 yıl	Orta alt	Lisans
Ö15	Kadın	42	Anadolu Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	20 yıl	Düşük	Lisans
Ö16	Erkek	39	Pamukkale Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	16 yıl	Düşük	Lisans
Ö17	Kadın	46	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Tarih Bölümü	24 yıl	Orta	Yüksek Lisans
Ö18	Kadın	32	Trakya Üniversitesi	Tarih Öğretmenliği	10 yıl	Yüksek	Lisans
Ö19	Erkek	38	Gazi Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	15 yıl	Yüksek	Lisans
Ö20	Kadın	32	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	8 yıl	Orta	Lisans

Araştırma katılımcıları kodlarla belirtilmiştir. Araştırmaya on ikisi kadın, sekizi erkek olmak üzere yirmi sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşları 32 ile 55 arasındadır. Öğretmenlerin sekizi Anadolu Üniversitesinden, üçü Gazi Üniversitesinden, ikisi Eskişehir Osmangazi Üniversitesinden, ikisi Manisa Celal Bayar Üniversitesinden, birer tanesi de Malatya İnönü Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi Gaziosmanpaşa Üniversitesi ve Trakya Üniversitesinden mezun olmuşlardır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsi Eskişehir il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet ortaokullarında sosyal bilgiler dersini okutmakta olup on dördü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, dördü Tarih Bölümü, ikisi Tarih Öğretmenliği mezunu olup sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyim süreleri sekiz ile yirmi altı yıl arasında değişmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların sosyoekonomik düzeyleri, öğretmenlerin görüşlerine göre belirlenmiştir. Bir başka deyişle sosyal bilgiler öğretmenleri görev yaptıkları okulların bulunduğu bölge ve öğrenci velilerinin ekonomik durumlarını dikkate alarak görev yaptıkları okulların sosyoekonomik düzeyi ile ilgili görüş belirtmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden; sekiz öğretmen orta, yedi öğretmen üst ve beş öğretmenin de alt düzey sosyoekonomik düzey bölgede yer alan okullarda görev

yapmakta olduğu görülmektedir. Öğretmenlerden beşi yüksek lisans, on beşi lisans mezunudur.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada verilerin toplanmasında nitel araştırmalarda yaygın biçimde kullanılan veri toplama tekniklerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Temel nitel araştırma deseninde tasarlanan bu araştırmada, araştırmacıya insanların görüşlerine, deneyimlerine ve bakış açılarının belirlenmesine olanak tanıdığı için veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmeden yararlanılmıştır (Merriam, 2018). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, görüşme sırasında katılımcıların araştırmacıya verdiği cevaplardan hareketle konuyu derinleştirme olanağı tanımaktadır. Bu teknikte araştırmacı tarafından önceden hazırlanan görüşme soruları, katılımcılara esnek biçimde sorulabilmektedir (Ekiz, 2009, s. 63).

Araştırmada kullanılan veri toplama formu iki bölümden oluşmuştur. Formun birinci bölümünde araştırmanın amacına ilişkin bilgiler sunulmuştur ve katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleki deneyimi biçiminde kişisel bilgilerini içeren maddelere yer verilmiştir. Veri toplama formunun ikinci bölümü yarı-yapılandırılmış görüşme sorularından oluşmuştur.

Araştırmada kullanılan görüşme sorularının oluşturulmasında ilk olarak araştırmacı tarafından alan yazından yararlanarak taslak görüşme soruları formu hazırlanmıştır. Bu görüşme sorularına yönelik sosyal bilgiler eğitimi ve kültürel miras eğitimi alanlarında araştırmalar yapan üç akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda sorular sıralanarak araştırmaya uygun olmayan birbirine benzer nitelik taşıyan sorular çıkarılmıştır. Görüşme formuna dokuz soruyla son hali verilmiştir. Ayrıca görüşme sorularının dilbilimsel açıdan incelenmesi için bir Türkçe öğretmeninin ve yüksek lisans eğitimine devam eden iki sosyal bilgiler öğretmeninin de görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilerin görüşme sorularının anlaşılırlığını ortaya koymak amacıyla araştırmacı bir pilot görüşme uygulaması gerçekleştirmiştir. Pilot görüşmede soruların anlaşılır olduğu görülmüştür. Son biçimi verilen görüşme sorularından yararlanarak araştırma kapsamında yirmi sosyal bilgiler öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama formu EK-4'te verilmiştir.

Veri toplama sürecinde ilk olarak sosyal bilgiler öğretmenleri ile iletişime geçilerek araştırmaya katılmaya istekli olan öğretmenlerden görüşme için randevu alınmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce sosyal bilgiler öğretmenlerine araştırmanın amacına yönelik bilgi verilmiş olup çevrimiçi ortamda gönüllü katılım formu paylaşılarak yazılı ve sözlü onay alınmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri ile görüşmelere başlamadan önce de öğretmenlere çalışmanın amacını açıklayarak, görüşme süresi ve detayları hakkında katılımcılar bilgilendirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin takvim Tablo 3.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.2. *Görüşme takvimi*

Öğretmen Kodu	Görüşme Tarihi	Görüşme Saati	Görüşme Süresi
Ö1	23.03.2022	14.00	23'31"
Ö2	24.03.2022	20.00	33'16"
Ö3	27.02.2022	19.30	28'17"
Ö4	02.03.2022	16.00	19'36"
Ö5	23.03.2022	09.45	38'51"
Ö6	28.02.2022	18.30	23'03"
Ö7	06.03.2022	20.45	15'22"
Ö8	17.02.2022	21.00	18'38"
Ö9	27.02.2022	14.30	37'15"
Ö10	24.03.2022	08.45	14'40"
Ö11	07.03.2022	21.00	18'23"
Ö12	27.02.2022	19.00	31'14"
Ö13	18.03.2022	21.00	24'00"
Ö14	16.02.2022	20.30	40'00"
Ö15	24.03.2022	14.15	26'35"
Ö16	15.05.2022	13.00	29'16"
Ö17	23.05.2022	16.30	29'10"
Ö18	24.05.2022	15.30	18'38"
Ö19	27.05.2022	21.30	26'17"
Ö20	22.09.2022	15:00	15'10"

Sosyal bilgiler öğretmenleriyle gerçekleştirilen görüşmeler 17.02.2022 ile 22.09.2022 tarihleri arasında yapılmış olup görüşme süreleri yaklaşık 15 ile 40 dakika arasında değişmektedir. Yapılan görüşmelerin toplam süresi 512 dakikadır. Görüşmeler sosyal bilgiler öğretmenlerinin onayı alınarak bilgisayar ortamında kayıt altına alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler tümdengelim analiz temel alınarak çözümlenmiştir. Tümdengelim analizin amacı araştırma sonunda ortaya çıkan verileri açıklamak, anlamlandırmak temalar ve kodlar oluşturarak ilişkileri ortaya çıkararak yorumlamaktır. Analiz süreci araştırma sürecinde ortaya çıkan verilerin, daha önce belirlenen araştırma sorularından yola çıkarak belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içermektedir. Tümdengelim analizinde katılımcı görüşlerinden sıklıkla doğrudan alıntılara yer verilmektedir. Ayrıca tümdengelim analizinde elde edilen veriler sistematik olarak düzenleme yapılarak betimlenmektedir. Veriler neden sonuç ilişkine dayalı olarak irdelenmekte ve ortaya çıkan temalarla ilişkilendirilerek yorumlanmaktadır. Tümdengelim analizinde analiz için bir çerçeve oluşturma, verilerin kodlanması, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları ile gerçekleştirilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021 s.244).

3.4.1. Analiz için bir çerçeve oluşturma

Araştırmayı oluşturan bir kuram ve alan yazınsal bir çerçevenin olduğu durumlarda kullanılan tümdengelim analizi kullanılmaktadır. Bu analiz ile araştırma verileri daha önceden belirlenmiş kavramsal çerçeveden yola çıkılarak oluşturulmuş kod ve tema listeleri üzerinden yapılabilmektedir. Bu araştırma da araştırmanın amacını oluşturan sorular analiz için çerçeve olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda her bir araştırması sorusu araştırmanın bulgularında bir temayı oluşturmuştur.

3.4.2. Verilerin Kodlanması

Bu aşamada oluşturulan çerçeveye dayalı olarak araştırma sonrasında elde edilen verilerin kodlanması ve verilerin detaylı olarak incelenerek anlamlandırmasını kapsamaktadır. Oluşturulan kodlamaların bir bütün olarak kendi içinde anlamlı olması gerekmektedir. Katılımcı öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları önce yazılı metinler haline getirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen yazılı hale dönüştürülmüş verilerin ses kayıtları ile tutarlılığı hakkında uzman desteği alınmıştır. Yazılı metne dönüştürülen veriler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir ve kodlanmıştır. Araştırma kodlarının oluşturulmasında katılımcıların görüşlerinden ve alan yazından

yararlanılmıştır. Kodlanan veriler araştırma amaçları doğrultusunda oluşturulmuş temalara uygun olarak sınıflandırılmıştır.

3.4.3. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması

Araştırma sonucunda ortaya çıkan kodlar ve temalar düzenlenerek bulgular bölümünde tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada her bir temaya yönelik oluşturulan kodlar tablolar biçiminde sunulmuştur. Araştırma verileri bulgularda sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden doğrudan alıntılar sunularak kolay anlaşılır bir biçimde tanımlanmaya ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bulguların tanımlanması aşamasında araştırmaya katılan tüm sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

3.5. Etik ve İnandırıcılık

Araştırmanının etiğini sağlamak amacıyla ilk olarak Anadolu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'ndan 30.12.2021 tarihinde 80561 protokol numarası ile onay alınmıştır. Etik kurul izninden sonra Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izni alınmıştır. Araştırmanın izin süreçlerine ilişkin belgeler EK-1 ve EK-2'de sunulmuştur. Araştırmanın veri toplama sürecinde, görüşme öncesinde araştırmanın amacı ile ilgili bilgiler ve Öğretmen Gönüllü Katılım Formu (EK-3) öğretmenlerle paylaşılmıştır. Öğretmenlere araştırmanın gizlilik esasları çerçevesinde yapılacağı, kişisel bilgilerinin kimseyle paylaşılmayacağı, isimlerinin yerine kod isimlerin kullanılacağı, görüşme dökümlerinin sadece bilimsel amaçlar için kullanılacağı, talep etmeleri durumunda verilerle ilgili ekleme veya çıkarma yapabilecekleri bildirilmiştir. Çevrimiçi ortamda yapılan görüşmelerin güvenliğinin sağlanması amacıyla her bir görüşme için farklı bir toplantı kimliği ile (ID) toplantılar planlanmıştır.

Nitel araştırmalarda araştırmanın inandırıcılığını, aktarılabilirliğini ve tutarlılığını sağlamak amacıyla da çeşitli çalışmalar yapılmaktadır (Kılınç, Çepni, Kılcan ve Palaz, 2017). Bu araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için uzman görüşü alma, görüşme verilerinden doğrudan alıntılar sunma ve katılımcı teyiti alma biçiminde çalışmalar yapılmıştır (Creswell, 2013). Bu araştırmada da inandırıcılığı sağlamaya yönelik araştırmanın görüşme sorularının oluşturulması ve verilerin kodlanması aşamalarında uzman desteği alınmıştır. Araştırmacı ve uzman verilerin bir kısmını ayrı ayrı kodlamış

ve yaptıkları kodlamaları karşılaştırmıştır. Katılımcılara, görüşmeden elde edilen verilerin yazılı metne dönüştürülmesi sonrasında inceleyebileceği bilgisi verilmiştir ve araştırma verilerine ilişkin katılımcı teyidi alınmıştır. Araştırma verileri katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar sunularak açıklanmıştır.

Nitel araştırmaların sonuçlarının genellenmediği ancak benzer durumlarda ve koşullarda uygulanabilir olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda araştırmanın sistematik bir biçimde betimlenerek aktarılabilirliğinin sağlanması önemli görülmektedir (Stringer, 2008, s.50). Bu araştırma verileri de sistematik ve ayrıntılı betimlenmiş olup araştırma raporu açık ve anlaşılır bir biçimde oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırmanın tutarlılığını sağlamaya yönelik araştırmadan baştan sona iki sosyal bilgiler eğitimi uzmanının incelemesi sağlanmıştır. Uzman incelemesi sonucunda araştırmanın tüm bölümlerinin birbiri ile tutarlı bir yapıda olduğu belirtilmiştir (Kılınç, Çepni, Kılcan ve Palaz, 2017).

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucu ortaya çıkan bulgular bu bölümde sunulmuştur. Araştırma bulguları aşağıda yer alan beş başlıkta açıklanmıştır:

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına ilişkin görüşleri
- Öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalar
- Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin, ailelerin, öğrencilerin görev ve sorumlulukları.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada karşılaştıkları güçlükler
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik önerileri

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlanmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının çeşitli yararlar sağlayacağı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Buna yönelik bulgular Tablo 4.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına ilişkin görüşleri*

Aile ve kültürel mirasın sosyal bilgiler dersiyle ilişkili olması	
Kültürel mirasa yönelik kazanımlara ulaşmayı desteklemesi	
Eğlenceli öğrenme ortamı oluşturması	
Aile-öğrenci-öğretmen iletişimine katkı sağlaması	
Ailelerin deneyimlerinden yararlanılması	
Etkili öğrenme sağlaması	
Derste öğrenilenlerin günlük yaşama aktarılması	
Kültürel değerlerin günlük yaşama yansıtılması	
Kültürün devamlılığına katkı sağlaması	
Kuşaklar arası iletişimi güçlendirmesi	
Öğrencilere çeşitli yararlar sağlaması	
	Kalıcı öğrenme sağlaması
	Yaparak yaşayarak öğrenmesi
	Derse aktif katılması

	Özgüven gelişimine katkı sağlaması
	Ailesi ile ilişkilerine olumlu yansıması
	Kültürel mirasa duyarlı olması
	Tarihe yönelik bilinçli olması
	Empati becerisini geliştirmesi
	İletişim becerilerini geliştirmesi
	Farklı kültürleri tanıması
	Akademik başarısına katkı sağlaması
	İlgi çekici olması
	Dünya mirası bilinci oluşturmayı sağlaması
	Okulda öğrenilenlerin ailede devamlılığını sağlaması
	Ailelerinden kültüre ilişkin bilgi edinmesi
Ailelere çeşitli yararlar sağlaması	
	Çocukları ile ilişkilerinin güçlenmesi
	Olumlu duygular hissetmesi
	Ailenin toplum ve okul ile bütünleşmesi
	Ailelerde kültürel mirasa ilişkin farkındalık oluşması
	Ailenin kültürel miras duyarlılığına katkı sağlaması
	Çocuklarıyla iyi vakit geçirmesi
Öğretmenlere çeşitli yararlar sağlaması	
	Öğretmenin işini kolaylaştırması

Sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının çeşitli yararları olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö7 ve Ö10 sosyal bilgiler dersinde aile ve öğrencinin kültürel miras eğitimine katılımının eğlenceli bir öğrenme ortamı yaratacağını ifade etmiştir. Ö7 buna yönelik görüşünü "Ailenin katılımı ile öğrenciye bilinçlendirme sağlanıyor ve sınıf ortamında da aile ve çocuklarda öğrenme daha eğlenceli hale gelebilir." sözleriyle dile getirmiştir. Ö10 ise buna yönelik "Sosyal bilgiler dersine kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasıyla dersin monotonluğu gider, akıcılık gelir ve eğlenceli bir öğrenme ortamı yaratılır." şeklinde görüş bildirmiştir.

Ö7, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrenciyi bilinçlendireceğini "Sosyal bilgiler dersi ile kültürel öğeleri öğreniyorlar hem de araştırıyorlar, işin içine aileyi de katarsak eğer ailenin de ben kültürel unsurları bildiğini düşünmüyorum. Ailenin katılımı ile öğrenciye bilinçlendirme sağlanıyor." sözleriyle ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ö4 ve Ö13 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrenciler için ilgi çekici olacağına vurgu yaparak, Ö13 bununla ilgili "İyi oluyor çünkü

dersi daha zevkli ve eğlenceli hale getiriyor" şeklindeki görüşü ile eğlenceli etkinlikler yapılarak aile ve öğrenci iş birliğinin sağlanabileceğini, Ö4 ise "Ailelerin de içinde olduğu projelerle, ailelerle görüşüp iş birliği yaparak istenirse çocukların da ilgisini çekecek şekilde ve çocuklar için daha kalıcı öğrenme olması için de eğlenceli olur." şeklinde açıklamıştır.

Öğretmenlerden Ö8 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının yine okul ve ailenin iş birliği ile tüm paydaşların iletişim halinde çalışmasına bağlı olduğunu ifade etmiştir. Ö8, kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın aile ve öğrenci arasındaki karşılıklı iletişimi olumlu yönde etkilediğini ve çatışmaları en aza indirdiğini ifade etmiştir:

> Aile katılımı onların iletişimine, aile içi iletişimlerinde katkı sağlayacaktır. Beraber bir projenin içinde yer almış olacaklar ve dolayısıyla bir şeyi başarmış olacaklar. Bu pratik daha başka derslere daha başka konulara da aktarılabilir. Dolayısıyla öğrencinin ev içerisinde ailesiyle hem iletişimde hem de ders çalışma sürecinde çatışmaları da engelleyebilir.

Öğretmenlerden Ö13 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın aile ve öğrencinin iletişimlerini güçlendireceğini ve ailenin olumlu duygular hissedeceğini "Aile mutlu olabilir. Çocukları ile ailenin böylece iletişimi güçlü olur, daha iyi vakit geçirebilirler." şeklinde dile getirmiştir.

Öğretmenlerden Ö16 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın paydaşların iş birliğine bağlı olduğunu ve bu paylaşımın aile ve öğrenci için olumlu etkileri olacağını şu sözlerle belirtmiştir:

> Aile, okul ve öğretmen kültürel miras eğitiminde iş birliği içerisinde olmalıdır. Bu sağlıklı bir iletişim olursa her şeye etki eder. Ders başarısına etki eder. Okulun gelişimine etki eder. Okulun öğrencilerin çeşitli alanlarda kendilerini geliştirmesini etki eder. Ayrıca ailenin de kendisini ifade etmesini etkiler katkı sağlamış olur.

Öğretmenlerden Ö4 ve Ö11 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının ailenin kültürel deneyimlerinden yararlanılmasına olanak sağlayacağını düşünmektedir. Ö11 buna yönelik görüşünü "Çocuklara bizzat kendi yaşadıklarını, deneyimlerini anlatıyorlar. Çocuklar da bunun önemini daha iyi kavramış olur ve bu şekilde kuşaktan kuşağa kültürel aktarım sağlanmış olur" sözleriyle belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö8 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin aileden bilgi edinmesini sağladığına dikkat çekerek, aile katılımının sosyal bilgiler

dersinde kültürel mirasa yönelik kazanımlara ulaşılmasına destek olacağını şu görüşlerle ifade etmiştir:

> Kültürel miras konusunda bizim sosyal bilgiler dersinde işlediğimiz, vermeye çalıştığımız kazanımlar ya da vermeye çalıştığınız birtakım değerler ailede bir karşılık bulursa, aile de bunları destekleyecek şekilde davranırsa çok daha faydalı olacaktır. Aile katılımının bizim için yararı kazanımlarımızı gerçekleştirmek olur. Daha etkili öğretim yapabiliriz böylece.

Ö3 ise aile katılımının sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasa yönelik kazanımlara ulaşılmasına destek olacağına yönelik görüşünü "Öğretmenlerin de ders kazanımlarını öğrencilere daha etkili bir biçimde kazandırmalarını sağlayacaktır." şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Ö2 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasında ilk kültürlenme sürecinin başladığı ailenin kültürün aktarımındaki rolüne dikkat çekerek, aile ve kültürel mirasın sosyal bilgiler dersiyle güçlü bir ilişki içinde olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra Ö2 kültürel miras eğitimine aile katılımının sürekli olması gerektiğini ve ancak bu sayede nesilden nesile kültür aktarımı sağlanacağını şöyle ifade etmiştir:

> Sosyal bilgiler dersi kültürün yeni nesillere aktarılması ve kişinin sosyalizasyonunu sağlaması bakımından önemli. Aile ise eğitimin başladığı kurum olarak kabul edersek, o anlamda aslında ilk eğitim aldıkları yer orası, belki kültürel mirasın ilk aktarıldığı yer olarak söyleyebiliriz. Aile öğrettikten sonra çocuk okula geliyor, sonrasında sosyal bilgiler dersi ile tanışıyor ve kültürel devamlılık da bu süreklilikle sağlanıyor.

Öğretmenlerden Ö3 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlama konusunda ailenin ilk kültürel deneyimler sağlanan yer olmasına dikkat çekmiş ve kültürün yapısı itibariyle aileyle iç içe olması nedeniyle derste öğrenilenlerin günlük yaşama yansımasına olanak sağladığını şöyle ifade etmiştir:

> Kültürel miras konularının zaten ilk öğrenme yeri aslında aynı ailede başlıyor. Gelenekler görenekler, dini bayramlarımız, milli bayramlarımız veya el sanatları gibi. Eğer çocuğun ailesinden el sanatlarıyla uğraşan bireyler varsa bunları zaten ilk önce ailede görüyorlar ve ailede tanıyorlar. O açıdan aile çok önemli. Aile katılımı sağlamak kültürel mirasın öğrencilerce benimsenmesini ve günlük hayatlarına yansıtmalarını sağlayacaktır diye düşünüyorum.

Öğretmenlerden Ö13 ve Ö8 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının etkili öğretim sağlayacağına dikkat çekmiştir. Ö8 buna ilişkin görüşünü "Kültürel miras eğitimi sürecinde aileyi katarsak eğer öğrenci bu etkinlikleri

ailesiyle birlikte yaptığı zaman kültürel mirası daha içselleştirmiş olur. Öğrenci daha iyi kavrayacak, öğretmen daha iyi öğretmiş olacak.” şeklinde belirtmiştir.

Ö19 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın yine kültürel değerlerin günlük yaşama yansımasında bir fırsat olabileceğini şöyle belirtmiştir: “Öğrencilerin kültürel konuları günlük yaşamalarına aktarmaları için bir fırsat olabilir.” Öğretmenlerden Ö13 ise yine kültürel miras eğitiminde aileden yararlanmanın yaşama hazırlık ve öğrencilerin yaşamsal becerilerini geliştirerek öğrenmesini sağladığını şöyle ifade etmiştir: “Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras konuları aile ile işlendiği zaman çocukları yaşama ve topluma hazırlayacağını düşünüyorum. Ayrıca derste yer alan kültürel miras günlük yaşantılarında da yakından ilgili zaten.”

Öğretmenlerden Ö11 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın ailelerin desteğiyle öğrencilerin değerleri gündelik hayatla ilişkilendirilerek kültürün devamlılığına katkı sağlanabileceğine ilişkin şöyle görüş bildirmiştir:

> Gelenek görenekler kaybolmaya başlamış. Bayramlaşmalar azalmaya başladı ve çocuklardan bazıları bayramda hep tatile gidiyoruz diyorlar. Milli bayramları tatil olarak anlamaya başladılar. Büyüklerle konuşma şekli, örf adetler yavaş yavaş unutuluyor gibi. Bunlar, o değer yargıları bizi biz yapan asıl kimliğimiz oluşturan unsurlar. Maddi manevi hepsi geçmişten bugüne geleneklerimiz, göreneklerimiz, adetlerimiz, tamam her konuda ilerliyoruz ama bunlar da bize lazım. Aileler tatilde, bayramda, çocuklarına bu kültürel mirasımızla da ilgili olan değerleri yaşatarak alışkanlık haline getirebilir.

Öğretmenlerden Ö1 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilere ailelerce kültür aktarımı sağlanarak kültürün devamlılığına katkı sağlanabileceğine yönelik şöyle görüş bildirmiştir:

> Birey toplumla iç içe bir şekilde sosyalleşiyor ve kültürü öğreniyor. Toplumsal kültürel değerlerin içerisinde yer alan ebeveyn bu kültürü çocuğuna anlatır, böylece zamanla bunu başka bir kuşağa taşıyabilir. Bu şekilde kültürün devamlılığı sağlanabilir. Bu açıdan da önemli kültürel değeri yaşatmak, onu aile ile birlikte anlatmak ve öğretmek önemli.

Öğretmenlerden Ö4 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın aile ve öğrenci arasındaki iletişimi olumlu yönde etkileyeceğini ve kuşaklar arası iletişimi güçlendireceğine şöyle dikkat çekmiştir: “Bence kültürel mirasın aileyle öğretilmesi çok önemli. Aile ve öğrenciyi içine alan derste kuşaklar arası çatışmanın azalması ve bilgi birikiminin kuşaktan kuşağa aktarılabilmesi mümkün oluyor.”

Öğretmenlerden Ö10 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın aile-öğrenci bağlarının güçlenmesine katkı sağlayacağına dikkat çekerek, kültürel kopuşun ancak kültürel miras eğitimi sayesinde birlikteliğe dönüşeceğini şöyle belirtmiştir:

> Teknolojik bağımlılıkla birlikte geçmiş kültürümüz ve günümüz kültüründen koptuk. Aile ve öğrenciler arasında bambaşka bir kültür oluşmaya başladı. Bir devleti ayakta tutan tabi ki tarihi bir geçmişi ve bu tarihi geçmişin içinde kültürünün önemi de bence kesinlikle çok büyük. Bu kapsamda kültüre duyarlılığı, aile öğrenci bağını güçlendirmede kültürel miras eğitiminin aileyle yapılması faktörü çok önemli.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrencilere çeşitli yararları olduğunu ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazıları, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin kalıcı öğrenmesini destekleyeceğini vurgulamıştır. Ö20 buna ilişkin görüşünü "Öğrenmenin aile katılımı ile sınıf ortamı dışına çıkmasıyla kültürel miras konularını öğrenciler daha kalıcı öğrenecektir." ifadesiyle kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrencilerin öğrenmesinde kalıcılığın artırmasını sağlayacağını ifade etmiştir. Yine öğretmenlerden Ö14 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik görüşünü "Kesinlikle kültürel mirası öğretimi konusunda aile bu konuda destek verirse, öğrenci de kalıcılığı artıracak." şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö18 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlaması ile kalıcı öğrenme gerçekleşebileceğini bir örnekle şu sözlerle ifade etmiştir:

> Bazen biz derste, kültürel mirası tam anlamıyla aslında anlatamıyoruz. Daha büyük anneanne, babaanne geldiğinde onların anlatımı onların o siyah beyaz fotoğrafları, köy düğünleri, keşkek yapımı bunları anlatılabilir. Bunlarla daha kalıcı bir öğrenme olacağını düşünüyorum.

Öğretmenlerden Ö6 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrenmede kalıcılığı sağlayacağı ve öğrencilerin ilgilerini de çekeceğini şöyle ifade etmiştir:

> Öğrenciler açısından böyle bir etkinlik yaptığınızda buna katılacak olan bir aile olursa, kültürel değerleri gelip sınıfta aktardığı zaman diğer öğrenciler bunu bizzat yakından görecekler somut bir şekilde hissedecekler. Birebir kültürel yaşantıyı gördükleri ve düşündükleri için ilgilerini çekecektir. Bence bunlar yapılabilir. Yani sizinle konuştuktan sonra aslında bu tür etkinlikler etkili olarak yapılabilir.

Öğretmenlerden Ö3 yine kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlama konusunda "Ayrıca öğrenmede kalıcılığı da arttırır çünkü öğrenci görerek onu tanıyacaktır. Bu aynı

zamanda çocukların öğrenmesinde kalıcılık da getirecektir" şeklindeki ifadesi ile aile katılımının kalıcı öğrenme sağlayacağını dile getirmiştir.

Öğretmenlerden Ö14 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlandığında kültürel unsurlarla ilgili somut olarak hayatın içinden örnekler verebildiklerini bunun da öğrencilerin öğrencilerde kalıcı öğrenme ve aktif katılımını ve sağladığını şu cümlelerle belirtmiştir:

> Ders daha akıcı ve kalıcı gidecektir çocuk ailede öğrenip gördüğü zaman derse çok daha aktif katılabiliyor. Mesela geleneklerimiz göreneklerimizi anlatırken, askere uğurlama düğün ya da farklı bir şey hakkında örnek istediğimizde yaşadıkları için bunları bizzat hemen anlatmaya, konuya dahil olmaya, akademik anlamda başarılı olmasa bile bu çocuk bunu kendi hayatında yaşıyorsa eğer bir gelenek görenek, yakın zamanda yaşanılan bir şey varsa çocuğun derse katılımını çok fazla etkiliyor. Çok fazla artırıyor.

Öğretmenlerden Ö13 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin derse aktif katılımlarına olumlu yönde katkı sağladığı yönündeki görüşünü şöyle ifade etmiştir:

> Hiç söz hakkı almak istemeyen öğrenci bile orada bir yöresel bir yemek konusu gündeme geldiğinde veya bayramlar konuşulduğunda söz alıp bir şeyler söylemek istiyor. Özellikle Afgan öğrencilerimiz, Suriyeli öğrencilerimiz düğünlerinin işte nasıl yapıldığını veya bayramlarda neler yaptıklarını, annesinin hangi tarz yemekler yaptığını orada anlatıyor. Böylece öğrencilerde aktif katılım sağlanıyor.

Ö13 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin özgüven gelişimine katkı sağladığına yönelik görüşünü "Özellikle derse katılmayan öğrenciler parmak kaldırıyorlar. Bu da güzel bir durum tabi ki özgüvenleri gelişiyor derse katıldıkça." şeklinde belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö2 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin özgüven gelişimine katkı sağladığına şöyle dikkat çekmiştir: "Aile katılımıyla kültürel miras eğitimi etkinliklerinde öğrencilerin kendine güven kazanmasını sağlamak, topluluk önünde konuşmasını sağlamak gibi birçok yarar sağlanır aslında."

Öğretmenlerden Ö1 ve Ö19, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasıyla öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak sağlanacağını dile getirmiştir. Ö1, Kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine katkı sağlayacağını şu sözleriyle ifade etmiştir:

> Kültür konusunda öğrenciler yaşayarak öğrenmiş olur. Görerek öğrenmiş olur. Örneğin kültürümüzde yer alan ahşap evlere, Urfa'daki kerpiç evlere aileleriyle gitseler buradaki ev

> yapılarına baksalar çok mutlu olurlar. Oradaki yaşantıya bakılarak ya da arkeolojik kazıların yapıldığı alanları gezerek keşifte bulunur. Urfa'dakini daha geri planda bırakmış mesela biz gitsek orada kazıları görsek güzel olur. Yakın çevredeki alanlara aileleriyle giderek öğrencilerin kültürel değerleri fark etmesi sağlanır.

Öğretmenlerden Ö13 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın aile ve öğrencinin iletişimlerine olumlu yansıyacağını "Çocukları ile iletişimi güçlü olur" sözüyle bildirmiştir.

Öğretmenlerden Ö4 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının ailenin kültürel deneyimlerinden faydalanılarak kuşakların birbirini daha iyi anlamasına olanak sağlayarak, böylece aile-öğrenci iletişiminin güçlenmesine de katkı sağlayacağı şeklinde şöyle görüş belirtmiştir:

> Anne baba ve çocukların birbirine tecrübesini aktarması, o kuşakların birbirini daha iyi anlayabilmesi açısından yararı olabilir. Çünkü artık gittikçe bu teknoloji çağında kuşakların birbirinden kopuşunu görüyoruz. Eskiye dair çok fazla bilgileri yok. Yani kültüründen koptuğunu anlıyorsunuz her geçen gün, evet bu anlamda ailelerden yararlanılabilir. Ailelerin kültürel deneyimlerini ve bilgi birikimini aktarması çok güzel olabilir, iletişimlerini iyi etkiler, güçlendirir.

Öğretmenlerden Ö20 "Öğrencinin kültürel miras konusuna duyarlılığını ve ilgisini arttıracaktır" ifadesiyle kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencinin kültürel mirasa yönelik duyarlılığını artıracağını belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö7 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın yine çocukların geçmişe dönük farkındalık ve kültürel mirasa duyarlılık sağlayacağını şu cümlelerle ifade etmiştir:

> Çocuklara buralara nasıl geldik geçmişte neler yaşadık, aile katılımıyla öğretilebilir. Çocuklar çevrelerine bakıyorlar, inşa edilmiş bir sürü yapılar var. Bunları etkin olarak gözlemlemeleri, bilinç ve farkındalık kazanmaları için kültürel miras eğitiminin aileyle yapılmasının önemli bir kazanım olduğunu düşünüyorum.

Öğretmenlerden Ö17 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın çocuklarda tarihe yönelik bilinç oluşmasını sağlayacağına şöyle dikkat çekmiştir: "Kültürel miras eğitimini ailede başlaması çok güzel olur. Kültürel mirasımızı önce onlar anlatmaya başlasa da bu şekilde devam etse tarihi değerlerimize aileden başlatabilsek öğrenciler tarih ile ilgili daha bilinçli olur." Öğretmenlerden Ö17 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrencilerde empati becerisini geliştirdiğini de şöyle ifade etmiştir:

> Aile çok önemli. Ben hep şunu söylüyorum, yaşadığımız coğrafyada perdeyi kaldırdığımız andan itibaren sosyal bilgileri görebilirsiniz diyorum ben çocuklara. Aileden bu kültürü,

> kültürel mirası ve değerleri aldığımız zaman tarih bilinci olan tarihsel empatiyi bilen öğrenciler oluyor.

Öğretmenlerden Ö16 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin farklı kültürleri tanınmasına olanak sağladığını şöyle belirtmiştir:

> Aile katılımının kültür ve miras konusunda da tabi ki çok faydası olur. Tabi ki kültürel miras yöre yöre değişir, bulunduğunuz yer, mekân, il ilçe ile alakalı bir durum. Ama biz en azından kendi bulunduğunuz yerle ilgili söyleyelim, bizim okulumuzdaki öğrenciler genelde göç alan bir bölge olduğu için farklı kültürlerden, farklı yerlerden bölgelerden gelen çocuklar bulunuyor. Bunlarla kültürel miras eğitimi yapılınca öğrenciler farklı kültürleri tanımış olurlar.

Öğretmenlerden Ö2 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini, iletişim becerilerinin ve özgüvenlerinin gelişimini sağladığını "Aile katılımıyla yapılan kültürel miras etkinliklerinde tiyatro yapan öğrencilerde oluyor, şiirler okuyorlar ve çoğunu kendileri hazırlıyorlar. Bir anlamda sadece ders değil öğrenciler özgüven iletişim becerisi gibi birçok yeterlik kazanıyor." şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ö16 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrencilerin akademik başarısına katkı sağlayacağını şöyle ifade etmiştir: "Dezavantajlı okullar veya başarılı okulları şöyle bir gözlemleyecek olursak, başarılı okullarda genelde öğretmen aile ile iş birliği içerisindedir ve iletişim içerisindedirler. Bu öğrencilerin çeşitli alanlarda kendilerini geliştirmesine ve akademik başarısına etki eder."

Öğretmenlerden Ö4 ve Ö13 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrenciler için ilgi çekici olacağına vurgu yapmıştır. Ö13 bununla ilgili "Tabi ki öğrenciler açısından çok iyi oluyor, çünkü dersi daha zevkli hale getiriyor, onların derse ilgisini arttırıyor." şeklindeki görüş belirtirken Ö4'ün görüşü şöyledir: "Ailelerin de içinde olduğu projelerle ailelerle görüşüp iş birliği yaparak istenirse çocukların da ilgisini çekecek onları içine kapsayacak şekilde çocuklar için daha eğlenceli etkinlikler yapılabilir, bu sayede aile-öğrenci birlikte zaman geçirmiş olur."

Öğretmenlerden Ö2 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrencilerde dünya mirası bilinci oluşturmayı sağlamada yararlı olduğunu şu cümlelerle belirtmiştir:

> Sosyal bilgiler dersi aslında insanın toplumsal varoluşunu sosyalleşmesini sağlaması gibi yararları olan bir ders. Öğrencinin derste öncelikle kendi kültürünü öğrenmesi açısından kültürün nesilden nesle aktarılmasını sağlaması açısından sonrasında da evrensel mirasa

> ulaşma, bunu kalıpları, önyargıları yıkarak dünya mirası olduğunu kabul ederek nesillere aktarma konusunda dersi aileyle işlemek öğrencilere yararlı olur.

Öğretmenlerden Ö8 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrencilerin okulda öğrendiği bilgilerin ailede devamlığının sağlanmasına yönelik katkısı olacağını şu sözlerle belirtmiştir:

> Aile ile öğrencinin eşgüdümlü bir şekilde beraber bu süreci götürmesi bu bilince sahip olması kesinlikle bir avantajlı olacaktır. Çünkü bizim derslerde anlattığımız şeylerin ailede yerini bulması önemli. Öğrencilerin kültürü daha somutlaşması açısından daha içselleştirilmesi açısından bunlar çok önemli. Çünkü okulda öğrendiği kültürel mirası ailede göremediği zaman devamlılık olmaz, kültürel öğrenme somutlaşmaz.

Öğretmenlerden Ö14 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin ailenin kültürel bilgi birikiminden yararlanabilmesine olanak sağladığını şöyle ifade etmiştir: "Geçmişteki Türk kültürüne ait bir olayla ilgili bir şey sorduğumuz zaman çocuk gidip bunu dedesinden baba annesinden öğrenebiliyor. Bu şekilde aileler öğrencilere kültürel bilgi anlamında destek sağlayabilir."

Sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının ailelere çeşitli yararları olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö13 ailelerin kültürel miras eğitimine katılmalarının çocuklarıyla iletişimlerini güçlendireceğini ve iyi zaman geçirmelerini sağlayacağını "Ailelerin çocukları ile iletişimi güçlü olur, daha kaliteli vakit geçirebilirler diye düşünüyorum" şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö1, Ö3 ve Ö13 ailelerin kültürel miras eğitimine katılımının olumlu duygular hissetmelerine katkı sağlayacağını belirtmiştir. Ö3 buna yönelik görüşünü "Aileler bu gibi çalışmalara katıldıklarında çalışmaların sonucunda kendilerini mutlu hissedeceklerdir diye düşünüyorum. Kültürel miraslarını çocuklarına aktarmış olacaklar. Bu da ailelerin mutlu olmalarını sağlayacaktır." sözleriyle belirtmiştir. Ö13 ise buna yönelik görüşünü "Aileler de çocuklarının eğitimine katılmaktan mutlu olabilirler" görüşünü belirtmiştir. Ö1'in kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın ailelerim olumlu duygular hissetmesini sağlayacağına ilişkin görüşü şu şekildedir: "Ailelerin mutlu olacak, bu çok önemli. Çocukları için bir şeyler yaptıklarını düşünürler. Yani bende çocuğum için bir şey yaptım. Onun dersine katkıda bulundum diye düşünecek. Onun kültürlerine katkıda bulunmak ebeveynler için iyi olur iyi hissettirir."

Öğretmenlerden Ö6 ve Ö16 kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlamanın aile ile öğretmenin iletişimine katkı sağlayarak ailenin okul ve toplumla bütünleşmesine olanak vereceğine işaret etmiştir. Ö16 buna yönelik görüşünü "Aile, okul ve öğretmenin iş birliği içerisinde olmasını sağlar. Bu sağlıklı iletişim her tarafı etki eder." şeklinde belirtmiştir. Ö6 ise bu görüşünü şu cümlelerle sıralamıştır:

> Ailenin de kendini ifade etmesi, değerlerini paylaşması, toplumla ve okulla bütünleşmesi, diğer öğrencilerle ve öğretmenle daha samimi, daha bütünleşmiş bir hale gelmesi konularında faydaları olacaktır. En azından ailenin okulla bütünleşmesi bir takım kültürel değerlerin okulda anlatılması, ailelerin gelip bunları ve kendini ifade edebilmesi, varsa birtakım belki sıkıntıları, çekinceleri bunların aşılması açısından faydaları olacaktır.

Öğretmenlerden Ö16 kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlamanın ailelerin kendi potansiyellerini keşfetmelerine olanak sağladığını şöyle vurgulamıştır: "Bir başka düşüncem de yine ailelerin yenilikçi ve girişimci özelliklerinin farkına varmalarını, bu gibi özelliklerini ortaya çıkmaları çıkarmalarını sağlar diye düşünüyorum."

Öğretmenlerden Ö1 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın ailelerin günlük yaşam alışkanlıklarının şekillenmesine katkı sağlayacağını şu sözleriyle dile getirmiştir:

> Ebeveynler de kendilerini olumlu yönde değiştirebilirler. Örneğin okuma kültürü ülkemizde az. Bu silsile şeklinde, zincir şeklinde gidebilir. Aileler okurlar ve kültürel değerlere bakarlar. Tatil kültürlerini bile değiştirebilirler bu yönde. Yani eğlenmeye değil de bu sene şuradaki tarihi evleri bir inceleyelim, fotoğraflarını çekelim, kültürünü araştıralım şeklinde yaklaşabilirler. Bu şekilde öğrenme konusunda da bir motivasyon sağlar. Yani farkındalık sağlanır.

Öğretmenlerden Ö18 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın ailelerde kültürel mirasa ilişkin farkındalık oluşmasına olumlu katkı sağladığına yaşadıkları bölgenin kültürel öğeleriyle ilgili örnekler vererek belirtmiştir:

> Yeni yetişen nesil kozmopolit bir kültürle yetişiyor. Aslında aileler ve öğrenciler de Türk kültüründen biraz uzaklar. Yaşayışları, izledikleri filmler, hatta giyimine kadar uzaklar. Kültürel mirasa, onları daha çok özüne, Türk kültürüne geri döndürmek ve farkındalık yaratmak için aile katılımı çok güzel. Mesela biz İç Anadolu Bölgesi, Eskişehir'deyiz. Buradan örnek vereyim. Ailesinde hiçbiri Karadeniz kültürü veya Ege kültürünü görmüyor. Belki gördüğü televizyondaki doğru yanlış şeylerden görüyor. Ama bu ünitede anlattığımızda Karadeniz'deki yemekler, halk oyunları, oynanan oyunlar örneklerle verdiğimizde gerçekten dikkatlerini çekiyor. Sadece bulundukları bölgeye değil, Türkiye zaten bir kültür mozaiği, hepsinin tanıma alanında aileler için de çok faydalı olduğunu düşünüyorum.

Öğretmenlerden Ö11 öğrencilerin ve ailelerin kültürel miras eğitimi kapsamında aileden yararlanılarak yapılan çeşitli etkinliklerin ailelerin kültürel miras duyarlılığına katkı sağlayacağını bu konuda duyarlılıklarının artırılabileceğini şöyle vurgulamıştır:

> Kültürel değerleri aile içinde öğrenmeleri daha iyi çünkü bazı kültürel değerlerden uzaklaşıyorlar, çocuklar da uzaklaşmış oluyor ama bu dersler sayesinde ailelere de biz görev veriyoruz. Aileleri de çalıştırmış oluyoruz. Bir bakıma şunu araştırın, gelin anneniz babanıza sorun ne yapıyorlar, bayramlarda nasıl yapıyorlardı, yemekleri nasıl yaptırıyorlar mesela eskiden? Böylece biraz bu konuda aileler de daha duyarlı olacaklar.

Öğretmenlerden Ö13 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın ailelerin eğitimin parçası olmasını sağlaması ve çocuklarıyla iyi vakit geçirmesine katkı sağlayacağını "Şimdi aileler işin içine girdiği zaman, onlar da eğitimin bir parçası olmaktan mutlu olabilirler ve kaliteli vakit geçirebilirler diye düşünüyorum." şeklinde belirtmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğretmenlere en önemli yararının aile katılımının öğretmenin işini kolaylaştırması olacağını ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö14, Ö13, Ö15 Ö19 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasının öğretmenin işini kolaylaştıracağını düşünmektedir. Ö13 buna yönelik görüşünü "Derse katılım sağlamada bizlerin de işini kolaylaştırdığını düşünüyorum" şeklinde belirtirken Ö19 ise "Ailelerin işin içine girmesi hem öğretmenlerin işini, hem okulun de işini kolaylaştırır" görüşü ile bunu destekler nitelikte ifadelerde bulunmuştur.

Ö14 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında evde büyüklerin olmasının verilen ev ödevlerinde yapılmasına katkı sağlayacağına dikkat çekerek bu bağlamda ailelerin öğretmenin işini kolaylaştırıcı yönünü şu sözlerle ifade etmiştir: "Aile katılımı önemli, evde anne baba ile birlikte dede babaanne anneanne varsa, bir büyük bir üst kuşak varsa çocuk gerçekten kültürel mirasla ilgili verilen ödevi rahatlıkla yapabiliyor."

Öğretmenlerden Ö15 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında kültürel kavramların öğretilmesinde ailenin katkı oluşturduğuna ve derse katılımı sağlamada öğretmenlerin işini öğretmenlere fayda sağladığını ifade etmiştir:

> Öğretmen açısından olsa çok güzel olur. Çocuk derse hazır gelir yani çocuklar artık kelimelerin anlamlarını bilmiyorlar. Yani çok basit kelimelerin anlamlarını bilmeden

> geliyorlar ki kültürel mirası aileden öğrenerek gelmiş olsalar, öğretmenin işi çok daha kolay olacaktır. Çok daha akıcı gidecektir ders, çocuk buna ailede öğrenip gördüğü zaman derse çok daha aktif katılabiliyor. Mesela geleneklerimiz göreneklerimizi anlatırken, Askere uğurlama düğün ya da farklı bir örneği verin dediğimizde bunları ailede yaşadıkları için hemen anlatmaya, konuya dahil olmaya başlıyorlar. Kesinlikle öğretmenin işi kolaylaşacak.

4.2. Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlayarak Gerçekleştirdiği Uygulamalar

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlayarak okulda ve okul dışında çeşitli uygulamalar yaptığı ortaya çıkmıştır. Buna yönelik bulgular Tablo 4.2'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalar*

Okulda yapılan uygulamalar
Ailenin sınıfa davet edilmesi
Edebi türlerin kullanımı
Sergi etkinliği
Kermes etkinliği
Okul dışında yapılan uygulamalar
Aile ile röportaj
Alan gezisi
Müze gezisi
Ev ödevi
Masal anlatımı
Proje ödevi
Çevrimiçi etkinlikler
Sanal müze uygulamaları
Tatillerden yararlanma

Sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanarak okulda ve okulda dışında çeşitli uygulamalar gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö5 kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasında öğrencilerin ailelerinin sınıfa davet edilerek kültürel mirasa yönelik bilgileri aileden edinmelerine olanak sağlanmak istemiştir. Ö5 ise "Aileyi bir kariyer günü kapsamında sohbet için sınıfa çağırmıştık, veli kendisi anlatsın, gelenek görenekleri ile ilgili sohbet etsin diye bu noktada aileden yararlandık." cümleleriyle yaptıkları aile katılımı çalışmasını örnek vererek açıklamıştır.

Öğretmenlerden Ö14 ailelerin gezip gördükleri çeşitli kültürel yerlerle ilgili bilgi ve deneyimlerini paylaşmak için aileleri okula davet ederek etkinlik yaptığını şöyle ifade etmiştir:

> Çeşitli yerleri gezip gören aileler oluyor, sınıfa davet ederek gittiği yerdeki kültürümüze olan yapılarla ilgili sunumlar yapıyor. Öğrencinin dikkatini çekilmesi sağlanıyor bu şekilde. Kültürel mirasın olduğu yerlerde yaşayan ve buralara göç eden veliler tespit edilip derse katılarak velilere ve öğrencilere deneyim sağlanmış oluyor.

Ö3 ve Ö16 ise sanatla ilgilenen ailelerle sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine yönelik etkinlik yaptıklarını belirtmişlerdir. Ö3 buna yönelik görüşünü bir örnekle şöyle açıklamıştır:

> Örneğin okulda ebru sanatı ile uğraşan bir aile var. Bu aile bireyi okula davet edilebilir ki biz okulda bunu yaptık. Çocuklara o kişi yaparak göstererek çocukların bu sanatı tanıttı. Bir velimiz kundura tamiri yapıyordu o da geldi okulda tamir yaptı. Basit bir şekilde okulda bu sanatını burada icra edebilir. Çocuklar da onu görebilirler. Yani bu şekilde uygulamalar biz yapıyoruz.

Benzer biçimde sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö16, kültürel miras eğitimine yönelik sanatla ilgilenen bir ailenin sınıfa davet edilerek uygulamalar yapıldığını "Şu şekilde örnek verecek olursak biz sınıfa bağlama çalan bir veliyi davet ederek kendi yöresinin türküsünü sınıf içerisinde tanıtması ile ilgili etkinlik yaptık. Etkinlik yapacak olanı katılım sağlamak isteyen gönüllü olan velilerden seçmiştik." şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö10 ve Ö5 aile katılımını sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalarda somut kültürel miras öğelerinden yararlandıklarını ifade ederek bu öğelerden oluşan bir sergi etkinliği de gerçekleştirdiklerini açıklamıştır. Ö10 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

> Aile katılımı ile yapılabilen, belki de yakın zamanda yaptığım için söylüyorum, küçük bir sergi yaptık. Evdeki kültürel mirasla ilgili eşyalardan oluşan bir sergi düzenledik. Somut kültürel mirasımız, eski kimlik belgeleri kullanılan eşyalar, bundan belki 100 yıl öncesinden kalan bir tane tas gibi bunlardan oluşan güzel bir sergi düzenledik. Hani ailenin evinde bulunan eşyalarla yaptık, onların çabasıyla oldu, aileyi de mutlu eden bir etkinlik gerçekleştirdik.

Öğretmenlerden Ö5 ise ailelerin kültürel öğelerle ilgili öğrencilerle deneyimlerini paylaşmalarına olanak veren uygulamalar yaptıklarını şöyle belirtmiştir:

> Biz genelde somut olmayan kültürel miras konularında aileden daha çok destek görüyoruz. Onlar kendi bildiklerini, deneyimlerini ya da yaşadıklarını anlattıkları zaman aile desteği çok

> fazla oluyor. Mesela gelenekler göreneklerle ilgili fotoğraflar gönderenler oluyor veya bizim bilmediğimiz kültürel bir öğeyi sınıfa gönderebiliyor.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilerin kültürel miras ile ilgili ailelerinden bilgi almalarını sağlayan uygulamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu süreçte de edebi türlerden, yöresel yemeklerden, yöresel kıyafetlerden, müzik kültüründen ve gelenek-göreneklerden yararlanmışlardır.

Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö11, Ö13 ve Ö17, kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya ilişkin edebi türlerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ö11, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aile katılımına yönelik edebi türlerle ilgili ev ödevleri verdiğini şöyle ifade etmiştir:

> Geçmişten bugüne geleneklerimiz, göreneklerimiz, adetlerimiz, gibi her konuda destek alıyoruz, bunlar bizim için önemli. Kültür ve değerler açısından önemli yani. Sosyal bilgilerde aile katılımıyla bunların aslında öğrencide kalıcı olmasını sağlıyor. Öğrencilerin ailelerine 'Eski dönemlere ait ninniler, şarkılar var mı?' şeklinde sorular sormalarını öğrenmelerini istiyoruz. Çok değişik yazılar geliyor, biz de öğreniyoruz.

Ö13 aile katılımına yönelik edebi türlerle ilgili öğrencilerin ailelerinden bilgi alması ve okulda arkadaşlarına sunması biçiminde etkinlikler yaptığını "Ailelerden yöresel kıyafetler ninniler, bilmeceler, maniler bunlar örnekler alıp söylenebilir. Öğrenciler eskiden hangi maniler, hangi ninniler söylenmiş ailelerinden bunu öğrenip arkadaşlarına sunum yapabiliyorlar." sözleriyle açıklamıştır. Öğretmenlerden Ö17 aile katılımını sağlayarak okulda gerçekleştirdiği uygulamalarda atasözlerini kullandığını şu sözlerle dile getirmiştir: "Kültürel miras konusunda atasözleri, bölgeden bölgeye farklılık gösteren deyişler oluyor, bu konuda annelerden babalardan bilgi toplayıp bunlar sınıfta diğer öğrencilere aktarılabiliyor."

Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö18, Ö5 ve Ö14, kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya ilişkin yöresel yemeklerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ö18, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aile katılımına yönelik yöresel yemeklerle ilgili öğrencilerin röportaj şeklinde ailelerinden bilgi alabilecekleri uygulamalar yaptıklarını şöyle ifade etmiştir:

> Aile büyükleri Eskişehir'e özgü yemekler yaptılar. Öğrenciler evde bu yemeklerle ilgili anneanneleri ve babaanneleri ile röportaj şeklinde sorular sorarak bilgi aldılar. 'Bu yemeği yapmayı kimden öğrendiniz?', 'Neden yeşil mercimek kullandınız?' gibi sorular sormuşlardı. Yemekleri yapılış videosunu, resimlerini çektiler. Bazıları çektikleri videoları okula getiriyorlardı. Büyüklerinin nasıl yaptıklarını ne yaptıklarını sorarak öğreniyorlardı.

Öğretmenlerden Ö14 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya ilişkin yöresel yemeklerden yararlandıklarını şöyle belirtmiştir:

> Ben zaten ailenin katılmadığı hiçbir eğitim programının başarı olacağını düşünmüyorum. Biz Eskişehir'e özgü yemeklerin aile büyüklerinden biri ile tanıtımı diye bir uygulama yapmıştık. Herkes bir yöre veya bir yemek seçmişti. Hatta anneler değil anneanne, babaanne, dedelerle bir uygulama yapmıştık. Mesela yemek tarifi ile ilgili çocuklar anneanneleri ve babaanneleriyle yemek tarifi yapmışlardı. Çocuklar için de çok güzel bir hatıra oldu, video çektiler ve yemekleri anneanneleri tanıttı. Videoları çekerken tabi profesyonel değil amatör çekimler de oluyor. Çocuklar da çok eğlenmişti. Gerçekten hem kalıcı bir öğrenme hem de aile büyükleri için çocuklar için güzel bir karşılıklı etkileşim olmuştu.

Öğretmenlerden Ö5 ise yine kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya ilişkin yöresel yemeklerden yararlandıklarını bu sayede çeşitli etkinliklerle çeşitli kültürlerin tanınmasına olanak sağladığını şöyle ifade etmiştir:

> Bölgelerdeki yemek kültürünü işlerken derste Karadeniz'le ilgili konuşuyorduk. Mesela öğrenci Karadenizli ama hiç gitmemiş Karadeniz'e ve oradaki yemekleri bilmiyormuş. Karadeniz'e özgü yemeklerle ilgili annesine gitmiş söylemiş hocamız böyle yemeklerden bahsetti ben niye bunları bilmiyorum diye aile oturup o hafta konuşmuşlar onların farklı yemekleri var. Annesi bu yemeklerden bütün sınıfa gönderdi.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö13 yaptığı etkinliği "5. ve 6. sınıflarda yöresel kıyafetlerimizde, evdeki patik yazma el emeği göz nuru ürünler diye annelerinden alıp sınıfa getirdiler." şeklinde ifade etmiştir. Ö5 ise aile katılımını sağlayarak kültürel mirasın tanıtımına yönelik gerçekleştirdiği uygulamalardan bir örnek vererek ifade etmiştir:

> Okulda yapılan bir uygulamayı anlatayım. Bölgelerin tanıtımı ile ilgili yapıldı. Her bölgenin yemek, kıyafet, gelenek ve görenekleri tanıtıldı. Konferans salonumuzda yöresel halk oyunlarını oynadılar, yöresel kıyafetlerini giydiler, yöresel yemekleri tattılar. İşte kullanılan eşyalar, danteller, örgüler, kıyafetler bunların hepsini orada sergilediler ve her bölgenin tanıtımı gerçekleştirildi. Bu tabi ki aile desteği ve katılımıyla oldu.

Ö16 ise aile katılımını sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalardan gelenek ve göreneklerin etkinliklerle tanıtımı konusuna dikkat çekmiştir:

> Uygarlıkların yanı sıra geleneklerimiz, göreneklerimiz, geçmişten günümüze gelen kültürel hazinelerimiz ve miraslarımız var. Bununla ilgili aile katılımı söz konusu olabiliyor. Örneğin ailelerden bilgi alınıp gelenek ve görenekleri tanıtıcı etkinlikler yemek, giysi, kıyafet buna benzer her türlü kültürü yansıtan eşyalar tanıtılıyor bu sayede.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö18 ve Ö19 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya ilişkin sergi etkinliğinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ö19 buna ilişkin

görüşünü "Belirli gün ve haftalara hazırlanırken o güne dair resim sergilerimiz oluyor, aileden yardım alarak aileyi de işin içerisine katarak bunu yapıyoruz. Orada bir tarih bilinci oluşturmaya çalışıyoruz." şeklinde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden Ö18 ise kültürel miras eğitiminde aile katılımına yönelik sergi etkinliği ile yaptığını şu cümlelerle belirtmiştir: "Bölgelerin genel kültürü ile ilgili kültürel mirasıyla ilgili bir sergi hazırladık. Burada halk oyunu ve yöresel yemekler sergilenmişti. Çocuklar çok karıştırıyor. Horon, halay, zeybek, kaşık bununla ilgili maket hazırlamışlardı ve çok da dikkat çekmişti."

Öğretmenlerden bazıları, okulda ailelerin katılımı ile kermes etkinliği düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Ö16 aile katılımını sağlayarak kermes etkinliği düzenlediklerini kermese ailelerin yöresel yiyeceklerle katıldıklarını şöyle ifade etmiştir: "Her sene okulda bir kermes düzenliyoruz. Kermese aileler kendi yöresi ile ilgili yiyecekler, içecekler getirirler ve onların satışını yaparız. Böyle bir tanıtım ve aile katılımı söz konusu olabiliyor. Kendi bildiklerini yaptıkları için kendi yörelerinin kültürünü yansıtıyorlar." Ö6 aile katılımını sağlayarak yapılan kermes etkinliği ile ailelerin sosyalleştiğini ifade etmiştir: "Okullarda kermes adı altında etkinlikler düzenleniyor. Velilere stantlar kurulur, bu stantlarda maddi yardıma dönüştürmek adına kültürel mirasla yemekler, eşyalar satılır, bu tür etkinliklerle ailelerde bütünleşme ve sosyalleşme oluyor."

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö6 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya ilişkin kermeslerden yararlandıklarını ve kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın aile ile öğrencilerin okulla bütünleşmelerini sağlamada etkili olacağını düşünmektedir. Buna yönelik Ö6'nın görüşü şöyledir:

> Salgından önce okullarda kermes adı altında etkinlikler düzenlenirdi. Veliler stantlar kurar bu stantlarda bir takım hani tabiri caizse marifetlerini sergilerdi, paraya dönüştürmek adına el becerilerine yönelik ürünler olurdu. Bu tür etkinliklerle hem aile ve öğrencilerin bütünleşmeleri daha kolay olabiliyor hem de daha geniş katılımla oluyor. Bizim okulumuzda da zaman zaman düzenleniyordu. Salgından önce güzel oluyordu anlamda.

Ö7 ise aile katılımını sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamaları mesleklerin tanıtılması noktasında ailelerden röportaj şeklinde bilgi aldıklarını şöyle açıklamıştır: "Öğrencilerin aile büyükleriyle röportajlar yapmalarını istemiştim. Geçmişte hangi meslekleri yaptıkları, bu mesleğin zorluğu vs. onların geçmişteki yaşantısı nasıldı bayramları nasıl kutlarlardı şeklinde bilgi almalarını istemiştim."

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, kültürel miras ile ilgili yerlere ailelerin de katılımıyla alan gezisi etkinlikleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ö3, Ö4 ve Ö14 sosyal

bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında alan gezilerinden yararlandıklarını belirtmiştir. Ö4 görüşünü aile katılımı ile alan gezileri gerçekleştirdiğini "Gezilere gidebiliyordu. Eskişehir'de Kurşunlu Camii, Odunpazarı ve Yazılıkaya'ya geziler düzenlemiştik ve veliler de gelmişti." şeklinde açıklamıştır. Öğretmenlerden Ö3 ise aile katılımını sağlayarak kültürel miras eğitimine yönelik alan gezisi gerçekleştirdiğini şöyle ifade etmiştir:

> Mesela geziler düzenliyoruz. Sivrihisar ilçemize gezi yaptık. Oradaki kültürel mirasa ilişkin Ulu Camidir, saat kulesidir oradaki müzedir açık müze gibi yerleri gezdirdik. Yine Frig Vadisi'ne, Antik Anadolu kültürünü tanıtmak için Yazılıkaya geziler düzenledik. Bu geziye ailelerin katılımlarını sağladık.

Öğretmenlerden Ö14 ise yine kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında alan gezileri etkinlikleri yaptığını örnekler vererek şöyle açıklamıştır:

> Çocuklar Türkiye'de gidebileceğimiz yakın yerlere gidebilsin diye sene başında ve sene sonunda aileleriyle birlikte örneğin İstanbul'a götürdüm, tarihi camileri gezdirdim. Ondan sonra Bursa ya götürdüm. Bursa'daki Ulucami ve Gölyazı'ya gittik. Türkiye'nin çok güzel Ailenin de katılımını sağlayarak aslında çocukların gezerek görerek öğrenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö20 ve Ö8 kültürel miras eğitiminde aile katılımının sağlanması için müze gezilerinden yararlandıklarını açıklamışlardır. Ö20 buna yönelik görüşünü "Eskişehir'in birçok yeri var gezilebilecek fakat biz sadece Çağdaş Cam Sanatları Müzesine öğrencilerim ve gelmek isteyen aileleriyle gezi düzenleyebilmiştik." biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ö8 ise aile katılımını sağlayarak müze gezisi gerçekleştirdiğini şöyle ifade etmiştir:

> Okul dışında müzelerin ziyaret edilmesi, çevredeki kültürel miras alanlarına yapılacak olan geziler yararlı oluyor. Zaten biz bunu yapıyoruz ve bunlara aileler de katılabiliyor. O süreci yaşadıkları için eğitime katılmış oluyorlar. Bir şeyleri fark etmenin, bir şeyler hakkında bilgi almanın ve bir şeyleri yerinde görmenin mutluluğunu yaşamış oluyorlar.

Öğretmenlerden Ö17 ise aile katılımını sağlayarak gerçekleştirdiği yaşanılan yerdeki kültürel miras alanlarının öğrencilerin aileleriyle gezilmesi ve ilgili yerler hakkında topladıkları materyalleri sınıfta sunmalarını biçiminde uyguladığını şu şekilde dile getirmiştir:

> Eskişehir'de Odunpazarı Külliyesi, Osmanlılardan kalma Atlıhan Kurşunlu Külliyesi var, orada medreseler var. Bunlarla ilgili ailelere gitmelerini, bunların fotoğraflarını çekmelerini,

> buraları ziyaret etmelerini ödev olarak vermiştim. Bazı öğrenciler gitmişlerdi ve bu görüntüleri çekip sınıfla paylaşmışlardı.

Öğretmenlerden Ö16 aile katılımını sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalarda ev ödevlerinden yararlanarak aile ve öğrencinin birlikte araştırma yapmalarını, bunu video ile kaydedilerek okulda paylaşmalarını sağlayan içeren yaptıklarını şöyle açıklamıştır:

> Evde hazırlanmış bir ödevi getirebiliyorlar ve bunun tanıtımı sınıfta yapılabiliyor. Mesela öğrencilerin aileleriyle bölgelerin özelliklerini, doğal tarihi mekanlarını, yemeklerini, giysilerini araştırıp slayt olarak sunması ya da video çekmesi gibi ödevler veriyorum.

Ö9, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine yönelik ailelerin çocuklarına masal anlatmasına ilişkin bir ev ödevi verdiğini şöyle ifade etmiştir:

> Masalarda bizim kültürel öğelerimiz anlatılıyor. Bu yaşa gelene kadar masal dinlememiş çocuklarım var, masalı internetten öğrenmiş anne babadan duymamış, bilmiyorlar. Bana annem anlatırdı, ben de çocuklarıma şu anda anlatıyorum. Kültürel değerleri de vermeye çalışarak yapıyorum. Çocuklar ninni nedir bilmiyor. Ben de ailelere bu konuda bir istek yapmıştım, aileler etkinlik olarak masal anlattı.

Öğretmenlerden Ö2 ve Ö15 aile katılımını sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalarda kültürel miras özelliklerini tanıtma amacıyla proje ödevlerinden yararlandıklarını belirtmiştir. Ö2 buna yönelik görüşünü şöyle ifade etmiştir:

> Öğrencilere proje ödevleri veriliyor, kültürel değerlerimizin, somut ya da somut olmayan kültürel miras özelliklerinin tanıtılması ile ilgili bir proje çalışması verildiğinde ailelerin buna katılımı sağlanabiliyor. Yani sadece öğrenci değil de aile katılımlı bir proje ödevi verilerek sağlanabilir.

Ö15 ise kültürel miras eğitimine aile büyüklerinin de katımlıyla gerçekleştirilmesine yönelik proje ödevleri verdiğini şu sözleriyle açıklamıştır:

> Ben proje ödevi verebiliyorum. Büyük dedeler anneanneler, babaanneler bu işe dahil olduğu zaman çok keyifli şeyler ortaya çıkıyor. Genelde görüntü kaydı almak da kolay olduğu için çocuklara yaşadığınız köyün, çevrenin, şehrin gelenek görenekleri ile ilgili sorular hazırlamalarını ve aynı zamanda kamera kaydı almalarını sonrasında sınıfta sunulmasını istiyoruz. Çocuklar çok keyif alıyorlar. Akıllı tahtalarımız var, orada açıyorlar, tüm sınıf izliyoruz ve aile katılımını da bu şekilde sağlayabiliyoruz.

Öğretmenlerden Ö5 ve Ö9 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine yönelik çevrimiçi etkinliklerden yararlandıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö9 aile katılımını sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalardan çevrimiçi olarak ailelerle kültürel paylaşım yaptıklarını "Bir öğrencimizin babası Denizliliydi. Çevrimiçi olarak uygun bir zamanda öğlen arasında çocuklarımızı topladık, velilerimiz de çevrimiçi bağlandı. Denizli'deki

kültürü bize anlattı, sohbet ettik, çocuklarımızın sorularını yanıtladı, çok da keyifli oldu." sözleriyle belirtmiştir. Ö5 ise buna yönelik görüşünü şöyle ifade şöyle etmiştir:

> Eğitim projeleri ile ilgili akşamları yaptığımız zoom toplantılarına aileleri de katıyoruz. Orada deneyimlerini de paylaşıyorlar. Bu sayede farklı yerlerden kişilerle tanışmıştım. Ailelerle yapılan bu sohbetler çocuklara çok ilginç geliyordu. Bu tür sohbetlerle kesinlikle kültürel deneyimlerin paylaşılması gerekiyor. Projeler burada kesinlikle kültür noktasında çok önemli, en büyük aktarımı, kültürel aktarımı bunlarla yapabiliriz.

Ö5 bunun yanı sıra kültürel miras eğitiminde aile katılımında teknolojiden yararlanarak yaptığı bir etkinlik örneğini şu sözleriyle paylaşmıştır:

> Azerbaycan'da Türk kültürüyle ilgili buna yönelik bir çalışma yapmıştık. Kültürel öğelerden biri olan nakışların desenlerin anlamları ne ifade eder? Hangi renkler kullanılır? Eskiden ve günümüz nakışları ile ilgili bir çalışma yapmıştık ve aileler de çocuklara uygulama yaptırmıştı. Biz de evde nakış uygulamasını kodlamayla birleştirdik. Onu kodlamayla birleştirerek kodlamada desenini çıkarttılar ve uygulama yaptılar. Üzerine kendi isimlerini yazdılar. Bu süreçte evde anneanne dede babaanne gibi büyükler varsa onlar daha güzel öğretmişlerdi ve çok daha güzel şeyler getirmişlerdi.

Öğretmenlerden Ö20 ve Ö5 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminin sağlanmasında yine teknoloji destekli sanal müze uygulamalarından yararlandıklarını belirtmiştir. Ö20 buna yönelik görüşünü şöyle dile getirmiştir: "Birçok yeri sanal müze imkânı ile gezebiliyoruz aslında. Etkili bir şekilde aileyi de içine alarak onlara da bu konuda destek olmaya çalışıyoruz." Benzer biçimde sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5 ise kültürel miras eğitimine yönelik öğrencilerin aileleri ile birlikte evde sanal müze gezisi yapmalarını istediğini "Sanal müzelerin adreslerini tek tek öğrencilere gönderdik bunları ailenizle birlikte yapmalarını istedim." sözleriyle ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ö19 ise kültürel miras eğitiminde aile katılımını sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerin günlük yaşamlarında kültürel özelliklerini yansıtan durumları çocuklarına deneyimlemelerinin sağlanmasını talep ettiklerini şöyle ifade etmiştir: "Bu anlamda ailelere çocuklarına tatile gittiğinde yöresel bir yemeği yemelerini, örneğin muhlama, çiğ börek, laz böreği gibi yemekleri yedirmelerini tanıtmalarını istiyoruz."

Öğretmenlerden Ö15 ise aile katılımını sağlayarak gerçekleştirdiği uygulamalarda imkânı olan ailelerin öğrencileri tatil zamanlarında gezilere götürebildiğini ve böylece paylaşım sağlanabildiğine ilişkin görüşü şu şekildedir: "Mesela okullarda ara tatillerde müze listesi veriliyor ve öğrencilerin gezdikleri yerlerle ilgili sonrasında deneyimlerini

paylaşmalarını ödev olarak istiyoruz.” ifadesi ile tatillerden yararlanılmasına vurgu yaptığı görülmüştür.

4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlanmada Öğretmenlerin, Ailelerin, Öğrencilerin Görev ve Sorumlulukları

Araştırmandan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlere, ailelere ve öğrencilere çeşitli görevler ve sorumluluklar düştüğü görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır. Buna yönelik bulgular Tablo 4.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3. *Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin, ailelerin, öğrencilerin görevleri ve sorumlulukları*

Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları
Ailelere destek olma ve yönlendirme
Öğretim sürecini etkili planlama
Aile ve öğrencilerle etkili iletişim kurma
Aileye ve öğrencilere zaman ayırma
Aile ve öğrencilerle iş birliği yapma
Gelişime ve yeniliklere açık olma
Ailelerin gereksinimini belirleme
İlgi çekici etkinlikler oluşturma
Öğrencilere ve ailelere sorumluluk verme
Öğrencilerde farkındalık oluşturma
Etkinliklere öğrencilerin aktif katılımını sağlama
Farklı öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanma
Ailelerin görev ve sorumlulukları
Etkinliklere gönüllü katılım sağlama
Öğretmene destek olma
Çocuklarının eğitim-öğretim sürecini takip etme
Bilinçli olma
Duyarlı olma
Kültürel deneyimi paylaşma
Öğrencilerin görev ve sorumlulukları
Etkinliklere aktif katılma
Bilinçli olma
Sorumluluğunu yerine getirme
Aile ile iş birliği yapma

Öğretmenlerin çoğu, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin, ailelerin, öğrencilerin çeşitli görevleri ve sorumlulukları olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö6, Ö7, Ö16 ve Ö18 kültürel miras eğitimine

aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin görevlerinin etkili bir şekilde öğretim sürecini yönelik planlama yapması, ailelere destek olması ve onları yönlendirmesi şeklinde olduğunu, ancak bu sayede aile katılımının etkili biçimde sağlanabileceğine ilişkin görüş bildirmiştir. Ö7 bu görüşünü "Öğretmenlerin daha çok motive edici olmaları gerekiyor. Bunun öneminden bahsederlerse motive ederlerse çocukları ve aileleri daha iyi bir şekilde işin içine katılabilir" şeklinde belirtmiştir. Ö6 ise öğretmenlerin görevlerini ailelere destek olma ve yönlendirme olduğu konusundaki fikrini şöyle beyan etmiştir: "Sonuçta öğretmen koordine eden, planlayan, dersi uygulayan asıl unsur olduğuna göre, tabi ki öğrenci ve veliyi de destekleyecek. Öğretmen bunu planlamazsa desteklemezse aile dışarıdan gelip zorla ben derse katkı sunmak istiyorum demez."

Öğretmenlerden Ö8 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin aileleri desteklemesi ve kültürel miras açısından bilgilendirerek yönlendirmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> Öğretmene daha fazla sorumluluk düştüğünü düşünüyorum. Aileler bu konuda alıcı konumunda. Bizim vereceğimiz bizim ileteceğimiz mesajı algılayacaklar alacaklar ve değerlendirecekler. Çünkü kültürel mirasın ne olduğu, neler olduğu ne kadar önemli olduğunu, korunabilmesi için nelerin yapılması gerektiği bütün bunlar öğretmen tarafından aktarılmalı ailelere. Bu konuda ailelere öğretmen bilgi desteği vermeli.

Öğretmenlerden Ö18 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlerin görevlerinin ailelere destek olma, onları yönlendirme ve yol gösterme olduğunu şöyle dile getirmiştir:

> Düzenlenecek etkinliklerde ailelere öğretmenler yol gösterici ve rehber olmalı. Aileler bilgilendirilmeli, uygulamalarla ilgili aşama aşama ne yapmaları gerektiği onlara anlatılmalı. Bu etkinliklere katılacak aileler ve kişilere hem faydalı olacaktır hem de onlar katılmaya daha istekli olacaklardır diye düşünüyorum.

Öğretmenlerden Ö16 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin ailenin gereksinimlerinin planlama öncesi tespit edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. "Ailenin ihtiyaçlarına göre bir plan ortaya konması gerekiyor. Bir etkinlik yapılacaksa önceden bulunduğunuz yerin çevresi, oranın sosyoekonomik durumu, insanlar neyle geçiniyorlar, ne yapıyorlar bunu gerçekten iyi bilmek lazım."

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya yönelik etkinlikleri öğretmenlerin etkili biçimde planlaması gerektiğini vurgulamışlardır. Ö3, kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin zamanı ve uygulamayı etkili biçimde planlaması gerektiğini şöyle belirtmiştir:

“Öğretmenlerin kültürel miras konularını işlerken ailelerin katılımının faydalı olacağı etkinlikleri planlamaları ve bunları uygun zamana yayarak uygulamaları gerekir diye düşünüyorum. Öğretmen durumu güzel planlamalı.” Benzer biçimde sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö16 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin her durumu göz önünde bulundurarak etkili planlama yapması gerektiğini şöyle vurgulamıştır:

> Öğretmenler olarak kendi sorumluluğumuzla ilgili söyleyeyim birincisi aile katılımı etkinliklerini bir planlama yaparken sene başında ders planı oluştururken konu konu belirleyip bununla ilgili yapılması gerekenlerin daha öncesinden tarihle beraber planlanması gerekiyor. Hava şartları, o gün o zamanki durumlar, bayramlar, törenler. Her şeyi düşünerek ona göre konu bazlı planlama yapılması gerekiyor. Bu şekilde hem üniteyle ilişkilendirilmesi yapılır hem de daha önceden planlanması çok iyi olur.

Öğretmenlerden Ö17, Ö18 ve Ö20 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmaya yönelik eğitim sürecinin öğretmen tarafından etkili bir şekilde planlanması ve gerektiğinde çevresel şartlara göre esnetilebilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Ö17 buna yönelik “Uygulanabilir etkinlikler olmalı. Bölgeye, çevreye göre şekillendirilmeli, esnek olmalı. Merkez illerde imkân oluyor ama Eskişehir’in köy veya uzak ilçesindeki bir öğrenci için bunu hiç yapamazsınız katılım sağlaması zor.” sözleriyle ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö20 yine kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin esnek bir planlama yapması gerektiğini şöyle ifade etmiştir “Öğrencilerin kültürel miras eğitimi ile ilgili öğrendiklerini aile içi etkinliklerle destekleyerek ders planlarını ailelerin şartlarına göre esnetilmeli.” Ö18 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin etkinliklere yönelik planlama yaparak takvim oluşturmasının ve bu takvime uymasının önemli olduğunu şöyle dile getirmiştir:

> İyi bir planlama çok önemli. Yani veliye okulun başında ailelere tarih vererek etkinliklere katılımı konusunda plan yapmaları sağlanabilir. Öğretmen tarafından planlama yapılacak ama belli çerçevede aile de riayet edecek. Aile okulda ne zaman sergi var, projemizi ne zaman getirmemiz gerekiyor şeklinde bilgili olacak, verilen sözlerin zamanında olması da çok önemli.

Öğretmenlerden Ö6, Ö2 ve Ö13 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin aile ve öğrencilerle etkili iletişim kurması gerektiğini belirtmişlerdir. Ö6 buna yönelik görüşünü “Öğretmen başta olmak üzere aile olarak öğrenciler olarak bu üç ayağın birlikte koordineli çalışması, sürekli iletişim halinde olması, karşılıklı olarak iş birliğine dayalı bir çalışma olması önemlidir.” sözleriyle vurgulamıştır.

Öğretmenlerden Ö2 ise öğretmenlerin ailelerle etkili iletişim kurarak sürekli kültürel miras eğitiminde önemli olduklarını iletişim halinde olarak belirtmeleri gerektiğini şöyle açıklamıştır: "Aile- öğretmen sürekli iletişim halinde olmalıdır. Öğrencinin kültürel miras bilinci kazanması için bu iletişim çok önemlidir diye düşünüyorum." Ö13 ise yine öğretmenlerin aile ve öğrencilerle etkili iletişim kurması gerektiğini düşünmektedir.

> Öğretmenler velilerle iletişime geçerse, onlarla daha çok görüşürse velileri işin içinde katılabilirler diye düşünüyorum. Tabi biz elimizden geldiğince velileri özel olarak arayıp soruyoruz. Şimdi WhatsApp gruplarımız da var. Vaktimiz olmasa bile onları o şekilde de çocuklarının eğitim sürecine katmaya çalışıyoruz. Çünkü veli, öğretmen, öğrenci birlikte hareket ettiği zaman öğrenci başarısının artacağını düşünüyorum. O yüzden veliyi mutlaka katmak gerekiyor.

Ö15 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin ailelere ve öğrencilere zaman ayırmaları ve onlarla iletişim halinde olmaları gerektiğini şöyle belirtmiştir: "Öğretmenler daha fazla öğrencilerin aileleriyle iletişime girerek çocuğa verilen zaman kadar önem kadar ailelere de zaman ayırırsa belki daha iyi olur diye düşünüyorum."

Öğretmenlerden Ö16 ve Ö14 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin aile katılımına yönelik farklı öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanması gerektiğini ifade etmiştir. Ö16 buna yönelik görüşünü "Ailenin katılımını sağlamak için çeşitli yöntemler geliştirmek gerekir. Onların katılımını sağlamak, veli ile iş birliği içerisinde olmak, öğrencileri de işin içine dahil etmek dolayısıyla süreci çeşitlendirmek gerekir diye düşünüyorum." sözleriyle dile getirmiştir. Ö14 yine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin ilgi çekici etkinliklerle farkındalık yaratması gerektiğini "Öğretmenin Türk kültürüne ait olan kültürel mirasları daha ilgi çekici bir şekilde anlatması gerektiğini düşünüyorum." sözleriyle ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö8, kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin gelişime ve yeniliklere açık olması gerektiğini şu sözlerle vurgulamıştır: "Öğretmenin kültürel miras öğelerini yerinde görmesi, istekli olması, kendini yetiştirmiş olması ve bakış açısının dünyaya açık olması lazım. Yani öğretmenin gelişime ve yeniliğe açık olması lazım."

Ö16 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin ailenin gereksinimlerinin belirlemesi gerektiğine şöyle dikkat çekmektedir:

> Bir etkinlik yapılacaksa önceden bulunduğunuz yeri ve çevreyi iyi bilmeniz gerekiyor. O çevre ile ilgili bir inceleme olur, oranın sosyoekonomik durumu, aile neyle geçiniyorlar, meslek olarak ne yapıyorlar şeklinde. Bunu gerçekten iyi bilmek lazım. Ona göre bir planlama ve aileden istekte bulunmak lazım.

Öğretmenlerden Ö14 ise kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmada öğretmenlerin ilgi çekici etkinlikler oluşturması gerektiğini şu sözleriyle dile getirmiştir:

> Kitaplarda bir öğretmen olarak yaptırmadığım çok etkinlik oluyor. Onun yerine başka şeyler yaptırıyorum çünkü işlevsel bulmuyorum. Düz etkinlikler var, boşluk doldurma gibi tek düze kültürel mirasla ilgili örneğin bir boşluk doldurma etkinliği var. Bu çocuğun ilgisini çekmiyor. Aile katılımı etkinliklerinde biraz daha ilgi çekici, farklı olması lazım.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö12, kültürel miras eğitiminde aile katılımı ile yapılan etkinliklere ilişkin öğretmenlerin etkinliklere öğrencilerin aktif katılımının sağlaması gerektiğine ilişkin görüşünü şöyle ifade etmiştir: "Bize düşen etkinliğe bizzat çocuğun da katımını sağlamak. Okul dışında da mesela düğün gibi etkinliklere genelde çocuklar çok katılmazlar. Evde oturmayı tercih ederler. Öğretmen etkinlikler planlayabilir, böylece katabiliriz."

Öğretmenlerden Ö11 ve Ö12 kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasında öğretmenlerin sorumlulukları paylaşması ve aynı zamanda öğrencilere de sorumluluk vermesi gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Ö11 buna yönelik görüşünü "Aileler özellikle kültürel değerlerimiz açısından daha duyarlı ve sorumluluk almaları, öğretmenin sorumluluğunu paylaşmaları gerekiyor." şeklinde ifade ederken, Ö12 ise, öğretmenlerin aile ve çocuklar ile sorumluluk paylaşımında bulunmasının önemli olduğunu şöyle belirtmiştir: "Bizler çocuklar ve aile ile sorumluluklarımızı paylaşmalıyız. Başarılı çocuk sorumluluk alan çocuktur. Çocuklara sorumluluk vermezseniz böyle etkinlikler zor olur açıkçası."

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö13, öğretmenlerin kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanması için öğretmenlerin öğrencilerde farkındalık oluşturmasının önemine değinerek farkındalık yaratılması gerektiğini şöyle ifade etmiştir. "Bu ders kapsamında kültürel mirasın etkili verilmesi oldukça önemli. Çünkü sosyal bilgiler dersi diğer derslere oranla, günlük yaşantısıyla, kültürel mirasla yakından ilgili ve farkındalık yaratılması da önemli."

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin yanı sıra ailelere de çeşitli görev ve sorumluluklar düştüğünü

ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1, Ö5, Ö13 ve Ö6 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında ailelerin öğrenme sürecinde etkinliklere gönüllü katılım sağlamasının önemli olduğunu vurgulamıştır. Ö1 buna yönelik görüşünü "Etkinliklere katılma konusunda aileler istekli olmalı. İstekli, hevesli katılım sağlayabilirler. Bir araya gelip gönüllü katılım sağlamaları gerekiyor." sözleriyle dile getirmiştir. Ö5, kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlama konusunda ailelerin etkinliklere katılım konusunda istekli olması gerektiğine dikkat çekerek, ailenin öğretmene destek olmasının da önemli olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: "Kültürel miras eğitimi noktasında aile birebir gönüllü olup katılmalıdır. Çünkü kültür öğretmen tarafından veya okul ortamına aktarılacak bir şey değil. Öğrenci örnek uygulamasını görmediği zaman aklında hiç kalmıyor." Ö13 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada ailelerin görev ve sorumluluklarını şöyle ifade etmiştir: "Aileler çocuklarına daha fazla gereken ilgiyi göstermeli ve bu etkinliklere gönüllü olarak katılmalı diye düşünüyorum." Ö6, "Gerçekleştirecek etkinliklerde velinin ve öğrencilerin iş birliğine yatkın olması ve istekli olması gerekiyor." sözleriyle ailelerin kültürel miras eğitimi uygulamalarına katılımda gönüllü olması gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö9 "Ailelerin de meraklı olması, araştırması gerekir. Öğrencinin ve öğretmenin aile tarafından desteklenmesi gerekiyor." sözleriyle kültürel miras eğitimine ailelerin istekli biçimde katılıp öğretmeni desteklemesi gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmenlerden Ö19 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanma konusunda çocuklarını bilinçlendirerek onlara model olmasının yanı sıra çocuklarının eğitim-öğretim sürecini desteklemeleri gerektiğine yönelik görüşünü "Ailelerin en önemli görevi bu bilinci oluşturmak ve öğrencilere kültürel aktarımda bulunarak çocuklarına bu anlamda örnek olmaları ve eğitimini desteklemeleri gerekiyor." biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ö4 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada ailelerin bilinçli ve duyarlı olması gerektiğini "Ailenin bu anlamda daha farkında, daha duyarlı, daha bilinçli olması lazım. Bunun önemini fark etmiş olması lazım ki öğretmenlere destek olabilsin." sözleriyle belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö2 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada ailelerin görev ve sorumluluklarını "Bir kere ailenin bu anlamda daha farkında, daha duyarlı, daha bilinçli olması lazım" şeklinde ailelerin bilinçli ve duyarlı olmaları gerektiğini ifade etmiştir.

Kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlama noktasında öğretmenlerden Ö4 çeşitli kültürel miras öğelerinden örnekler vererek ailelerin bu kapsamda bilinçli olması ve öğrencilerle kültürel deneyimlerini paylaşmaları gerektiğine şöyle dikkat çekmiştir:

> Aileyi eğer içine katacaksak bu tabii en çok örf, adet, gelenekler bazında olur bence. Tarihi mirasımız ile ilgili ailenin çok bilinçli olması lazım. Anadolu'nun geçmişten günümüze sahip olduğu zenginliklerin hepsini bilmesini onlardan beklemek belki zor ama dediğim gibi hani geleneklerimiz göreneklerimiz, eski düğünlerimiz, yemeklerimiz gibi bütün kültürel öğeleri bilebilirler. Onunla ilgili kültürel paylaşımlarda bulunabilirler. Bunlardan yararlanmak mümkün olur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğrencilere de çeşitli görev ve sorumluluklar düştüğünü ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö9 kültürel miras eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklerde öğrencilerin aile ve öğretmenle iletişim içinde olmasına yönelik görüşünü "Bu kültürel değerleri kazanması için en azından kültürel mirasa sahip olabilmesi adına öğrencilerin aile ve öğretmenle iletişimde olması gerekir diye düşünüyorum." şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö3 ve Ö6 kültürel miras eğitiminde aile katılımı ile yapılan etkinliklere öğrencilerin aktif katılım içinde ve istekli olarak katılmaları gerektiğini belirtmektedirler. Ö3 buna yönelik "Bence öncelikle öğrencilerin böyle etkinliklere katılımcı ve istekli olmaları gerekir." sözleriyle ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö6 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada konusunda öğrencilerin öğretmen ve aile ile iş birliği içinde çalışması ve sorumluluk alması gerektiğini şöyle açıklamıştır: "Aile ve öğretmenle birlikte koordineli çalışması, sürekli iletişim halinde olması karşılıklı olarak işbirliğine dayalı bir çalışma olursa birbirini destekleyecektir."

Öğretmenlerden Ö8 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğrencilere görev ve sorumluluk bilinci sağlanarak, verilen kazanım ve değerleri hayatlarına uygulayarak bilinçli olmalarına olanak sağlayacağı şeklinde ifade etmiştir. "Öğrenci de yine aynı şekilde alıcı konumda ve bizden gelecek olan bilgi ve değerleri kazanarak bizim açacağımız pencerelerden bakarak bu anlamda kendilerini geliştirebilirler. Bunu sağlamak için öğrencilerin bu konularda bilinçli olması gerekir."

4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlamada Karşılaştıkları Güçlükler

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada bazı güçlükler yaşadığı ortaya çıkmıştır. Buna yönelik bulgular Tablo 4.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada karşılaştıkları güçlükler*

Ders saatinin yetersiz olması
Pandeminin olumsuz etkileri
Sosyoekonomik koşullar
Maddi gerekçelerle ailelerin okula davet edilmesi
Etkinlik izin süreçlerinin zor olması
Okul yönetiminin olumsuz tutumu
Okulun fiziksel olanaklarının sınırlı olması
Sınıf mevcudunun fazla olması
Öğretmenlerin iş yükünün fazla olması
Ders kitabının sınırlı uygulama içermesi
Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça aile katılımının azalması
Ailelerden kaynaklanan güçlükler yaşanması
Aile desteğinin sınırlı olması
Ailenin isteksiz ve ilgisiz olması
Anne babanın çalışması
Sosyoekonomik düzeyin düşük olması
Ailelerin önceliklerinin farklı olması
Ailelerin etkinlik takvimine uymaması
Aile katılımının ailelerce yanlış algılanması
İletişim sorunu yaşanması
Ailenin kültürel mirasa ilişkin bilgi ve farkındalığının sınırlı olması
Ailenin okula uzak bölgede yaşaması
Parçalanmış ailelerde uygulamanın güç olması
Ailenin akademik başarı kaygısı
Öğrencilerden kaynaklı güçlükler yaşanması
Öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmemesi
Öğrencilerin kültürel mirasın önemine ilişkin bilincinin sınırlı olması
Öğrencilerin aileye karşı olumsuz tutumları
Öğrencilerin teknoloji bağımlılıkları
Öğrencilerin ilgi ve motivasyonunun düşük olması

Sosyal bilgiler öğretmenlerin çoğu, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda çeşitli güçlükler yaşadıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö8, Ö9, Ö3, Ö14 ve Ö5 sosyal bilgiler dersinde kültürel

miras eğitimine aile katılımı sağlama konusunda ders saatinin yetersiz olmasından dolayı güçlük yaşadığını ifade etmiştir. Ö8 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı etkinlikleri gerçekleştirmeye yönelik zaman sorunu yaşadığını şöyle ifade etmiştir:

> Bütün bunları öğrenciye kazandırabilmek için yeterli haftalık ders saati ya da yeterli zaman olduğunu düşünmüyorum. Bu anlamda kültürel mirasa daha fazla zaman ayrılabilir. Kültürel miras konusunda çok ayrıntılı, çok güzel anlatabileceğimiz konular var. Kültürel miras konusunda ayrılan konunun ya da dersimize ayrılan ders saatinin yeterli olduğunu düşünmüyorum.

Benzer olarak Ö3, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda karşılaştıkları güçlüklerle ilgili programın yoğun ve ders saatinin yetersiz olmasına ilişkin görüşüne şu sözlerle değinmiştir:

> Öğretmenleri sınırlayan ders sayısının çok az olması. Yani bu tip etkinliklere maalesef çok fazla yer veremiyoruz öğretmenler olarak, çünkü konularımız çok fazla. Yani biz derste konuları ve kazanımları çok hızlı bir şekilde elimizden geldiği kadar öğrencilere kazandırmaya çalışıyoruz. Fakat ders, süre sıkıntısı ve konuları yetiştirmekle geçiyor.

Öğretmenlerden Ö14 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ders saatlerinin yetersiz olmasına değinmiş ve aile katılımı etkinlikleri için bir süreç gerektiğini şöyle belirtmiştir:

> Bizim aslında derste böyle etkinlik yapabilecek hiç zamanımız yok. Ancak küçük oyunlar oynayabiliyoruz ünite sonlarında. Onun haricinde 3 saatlik derste inanın defter tutturmuyoruz. Süre yetersiz. Aile katılımı da aslında bir süreci ifade ediyor. Bu süreçte hem programı yetiştirmeye çalışıyorsunuz hem de başka etkinlikleri yapmaya çalışıyorsunuz.

Ö9 ise sosyal bilgiler öğretim programının yoğun olması ve ders saatinin yetersiz olmasına yönelik görüşünü şöyle açıklamıştır: "Bu konuda kesinlikle düz anlatım ile kazanımı vermeye çalışıyorsunuz. Programı yetiştirmeye çalışıyoruz. Çünkü inanın öyle konular var ki bir dersin tamamını kaplıyor. 5, 6 7. sınıfı düşündüğümde bir ünitenin iki konusunda kültürel mirası vermeye çalışıyoruz."

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu pandemi sürecinin ve sonrasının kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik olumsuz etkileri olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö5 ve Ö19 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda karşılaştıkları güçlüklerle ilgili pandemi sürecinin olumsuz etkilerine vurgu yapmıştır. Ö5 bununla ilgili görüşünü şöyle belirtmiştir:

> Pandemi boyunca aileyle de görüşemedik ve etkinlik yapamadık. Dersler online yapıldı, çocuklara bu şeklide ulaştık. Şimdi yanımda olmayınca ben çocuğa dokunabileceği görebileceği bir şey çok fazla gösteremiyorum. Yani evde aile de sadece ekrana bıraktı. O iki sene biz de çok uzaklaştık ve çocuklara da vermek istediğimiz kültürel değerleri de çok fazla veremedik. Çünkü bundan bile emin değiliz yani ekrana açtı evet kamerası açık, belki çocuk orada fiziksel olarak oluyor ama bu arada oyun mu oynuyor bilgisayarda onu bilmiyorum. Suratını görüyorum çocuğun ama acaba o beni görüyor mu ya da dinliyor mu, bilmiyorum.

Öğretmenlerden Ö19 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda pandeminin olumsuz etkileri ile birlikte çocukların da kültürel değerlerden uzaklaştığına şöyle vurgu yapmıştır:

> Şimdi genellikle bu yeni nesil çocuklar teknolojik çağda daha çok sanal ortamda vakit geçiriyor, değerlerden uzaklaşıyordu. Pandeminin de buna destek olması geleneklerin yaşamasını daha da zorlaştırdı. Hani daha önce yapılan işte bayramlarda yapılan gelenekler olsun, düğünler olsun, asker uğurlama olsun yaşanmasını zorlaştırdı. Pandemi kalktıktan sonra bunların önceki yaşanmışlıklarında da azalmalar da var. Kültürel mirasla ilgili olan uygulamalar bunlar.

Öğretmenlerden Ö2, Ö14, Ö15 ve Ö16 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailenin sosyoekonomik koşullarının çocuklarının eğitimine katılımlarını etkileyen bir güçlük olduğunu ifade etmiştir. Ö2 buna yönelik görüşünü "Okulumuz üst seviyede bir okul değil çok altlarda da değil orta diyebilirim ama maddiyat ister istemez sorun oluyor. O yüzden en büyük iki sorun bence zaman ve maddiyat." şeklinde görüş bildirmiştir. Buna ilişkin Ö14'ün görüşü şöyledir:

> Asgari ücretle geçinmeye çalışan ailelere mensup çocuklar var. Genelde bir kişi çalışıyor. Anne babanın birlikte çalıştığı bir yer değil okulumuz. Sürekli gezi düzenliyordum, rehber sınıfım vardı. Bunu yapmaya çalıştım. Ama şu an bu söz konusu değil. Geçmiş dönemlerde fiyatlar tabi bu kadar yüksek değildi ve okulun gelir seviyesi bir tık orta grup gibiydi. O yüzden benim velilerim de katılabilmişti ama bugün bunu yapmak istediğimiz zaman çok zor.

Ö15 ise benzer olarak sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailenin sosyoekonomik düzeyinin yapılacak etkinlikleri etkilediğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> Ekonomik imkanları yeterli olması gerekiyor. İstediğimiz yerlere götüremiyoruz. Bilmiyorlar yaşadığımız şehir Eskişehir ama Eskişehir'de kendi kültürel mirası, somut anlamda görmemişler, gitmemişler, bilmiyorlar, gönül ister ki onları tabii böyle alalım, İstanbul'a götürelim. Oradaki bir sarayları gezdirelim. Mesela derste Topkapı Sarayı'nı

> anlatıyoruz. Ama görmek çok farklı ve unutamayacakları güzel bir etkinlik oluyor. Keşke maddi imkân ve zaman fırsat bulunabilse.

Öğretmenlerden Ö16 yine sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalardaki güçlüğü ailenin sosyoekonomik düzeyinin düşük olması ve göç alan yerlerin bu anlamda dezavantajlı olması biçiminde şöyle ifade etmiştir:

> Sosyoekonomik düzeyi oldukça düşük bir okulda çalışıyorum. Bulunduğumuz yer göç alan bir yer. Çok yabancı uyruklu yok ama bizim yine kendi ülkemizde ekonomik olarak biraz daha dezavantajlı olan bir bölge. O yüzden velilerden ekstra bir talepte bulunamıyoruz. Mesela işte bir gezi yapmak istesek baya külfetli olabiliyor. Bunu kaldırmaya biliyor.

Öğretmenlerden Ö14 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailenin katılım konusunda maddi gerekçelerle okula davet edilmesi ile ilgili algısal güçlükler yaşadıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

> Aileyi katmak istediğinizde, okula aileleri çağırdığınızda aileler okul gideri için para talep edeceğini veya bir şey isteyeceğini düşünüyor. Sadece eğitim öğretim süreçleriyle alakalı güzel şeyler yapabilirken ailenin farklı algısal düşüncelerinden dolayı bazı şeyler gerçekleşmiyor.

Öğretmenlerden Ö4, kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda etkinlik izin süreçlerinin zor olmasından kaynaklı zorluk yaşadıklarına şöyle dikkat çekmiştir: “Bir gezi düzenlemek istediğinizde veya başka bir aktivite yapmak istediğinizde maddi sıkıntıyla birlikte belirli yerlerden izin almanız gerekiyor. Valilikten, MEB’den okuldan, öğrenci velilerinden tek tek baya uzun süreç olarak bu da zorlayabiliyor.”

Öğretmenlerden Ö2, Ö9 ve Ö11 kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda okul yönetiminin olumsuz tutumundan kaynaklı zorluk yaşadıklarına dikkat çekmişlerdir. Ö2 buna yönelik görüşünü bir örnek vererek şu sözlerle açıklamıştır:

> Katılım ve etkinlikler yönetici ile çok alakalı bir durum. Buna bir örnek verebilirim. Bizim bir önceki yöneticimiz siz yapın, gerisini ben hallederim diyordu. Okula yardımda buluyordu. Yani bildiğimiz kadarıyla mesela kapı kapı dolaşıp işte esnaftan diyelim iyi tanıdığı iş adamlarından, çevresinden okula maddi gelir sağlıyordu. Ama şimdiki müdürümüz bu anlamda desteklemiyor. Okulda tabi ki o da bir şeyler yapılmasını istiyor. Birkaç defa panel yaptı ama onun dışında çok desteklenmedik.

Ö9 ise benzer olarak aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda idarenin olumsuz tutumlar sergilediğini şöyle ifade etmiştir:

> Bir program hazırlanabilir çok uzak yerlere gidelim demiyoruz yakın çevrede dahi zor olabiliyor. Okul keşke dese ki biz İstanbul'a götürmek istiyoruz fakat önümüze engeller çıkmıştı. Okul idaresi engellemişti bir şekilde, eski köye yeni adet gibi yaklaşımlar da bulunmuştu.

Ö11 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda idarenin olumsuz tutumundan dolayı etkinlik yapmadığını "Okulda dört sene önce gezi işlerini bıraktım. Hepsini ben yapardım ama okul müdürü yine hep engel koydu ve o zamandan bu yana bir şey yapmadım." biçiminde dile getirmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda okulun fiziksel olanaklarının sınırlı ve sınıf mevcudunun fazla olmasının uygulamalarda güçlüğe sebep olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir:

> Bu sene girdiğim üç sınıf var ve 90 öğrenci ile karşılaşıyorsun. Yani bu 90 tane çocukla müze eğitimi için aileyle uygulama yapabilirsin. 90 kişiyi belirli haftalarda bir götürebilirsin. Bu olur kesinlikle. Ama kalabalık sınıf mevcudu, sınıfın kapasitesi yetersiz ve ders saatinin az olmasından dolayı bu tip aile katılımı uygulamalara yapmakta sıkıntı yaşıyoruz.

Öğretmenlerden Ö11 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğretmenlerin iş yükünün fazla olmasını önemli bir güçlük olarak gördüğünü şu sözlerle açıklamıştır:

> Bizim de zamanımız kısıtlı, çok yoğun derse giriyoruz. Saat 13'te derse girip akşam 19.30'da dersten çıkıyorum. Cumartesi pazar kursum var, cumartesi pazar kursa gidiyorum, 7 gün çalışıyoruz. Ben hafta sonu da çalışıyorum. Cumartesi pazar hafta sonu kurslarımıza gönüllü olarak gidiyorum, oldukça yoğunum. Böyle etkinlikler yapmaya zaman bulamıyorum.

Öğretmenlerden Ö5 yine sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ders kitabının kültürel miras eğitimine yönelik uygulama konusunda sınırlı olduğunu "Ders kitabımızda çok çeşitli uygulamalar yok. Yani kitabımız gerçekten sınırlayıcı, kültür miras ile ilgili keşke böyle biraz daha uygulama boyutunu yapabileceğimiz şeyler kitapta olsa güzel olur." şeklinde vurgu yapmıştır.

Öğretmenlerden Ö15 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça katılımın

azalması ve ailenin okula daha az geldiğini "Aile çocuklar büyüdüğü için okula gidelim, derse katılalım gibi istekli bir davranış göstermiyor. Derslerde bir sorun yaşamıyorsak aileler çok fazla okula gelme taraftarı değiller" şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerin çoğu, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerden kaynaklı çeşitli güçlükler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ö5 kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda aile desteğinin sınırlı olduğunu şöyle belirtmiştir:

> Velinin uygulamalara katılımı gerek görmemesi önemli bir sorun. Veli o noktada çok destek olmuyor. Veli 'Şimdi ne gereği var oraya gidip niye anlatayım ki, neden uğraşayım?' şeklinde yaklaşımda. Farklı uygulamalar olduğu zaman ben diyordum çocuklara hani video kaydı alabilirsiniz. Ailenizi dinlediğiniz zaman bize iletebilirsiniz, akıllı tahtada gösterebiliriz. Veliler demiş ki şimdi uğraştırmayın bizi, akşam akşam iş çıkarma bana demiş. Birkaç veli öyle olunca mesela yapamadık.

Öğretmenlerden Ö20 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailenin isteksiz ve ilgisiz olması nedeniyle güçlükler yaşadıklarını "Kültürel miras bilincinin ailede yeterince oluşmaması nedeniyle yapılan gezinin gereksiz bulunması ve katılımın az olması uygulamada karşıma çıkan güçlüklerden biri oldu." sözleriyle açıklarken, Ö9 ailelerin sorumluluk almaktan kaçındıkları ve ilgisiz olduklarını "Ailelerin bu konuda ilgi ve merakı yok. Bazen meraklı olan veliler olsa da yine sürekli sorumluluk öğretmene atılıyor. Veli okulda öğretmen anlatsın o uygulasın tarzında bir bakış açısına sahip." şeklinde dile getirmiştir.

Öğretmenlerden Ö18, Ö14, Ö3 ve Ö11 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda anne babanın çalışmasının etkinliklere katılımlarını etkileyen önemli bir güçlük olduğunu belirtmektedir. Ö18 buna yönelik "Aileler cumartesi bile çok yoğun çalışıyorlar. Mesela anne babayla katılım da çok az ve sadece baba veya sadece anne geliyor. Hatta bazen çocuk tek geliyor. Aileyle birlikte katılamıyorlar." şeklinde görüş bildirmiştir. Benzer olarak Ö14 ise aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerin çalışması ve etkinliklerin onların ilgilerini çekmediğini şöyle ifade etmiştir: "Anne ve babalar çalışıyor. Ailenin ilgisini çekememek durumu da var. Yani yaptığımız etkinlik ailenin de ilgisini çekmeyebilir. Ayrıca günlük işlerinden fırsat bulamayabilirler" Ö3 ise buna yönelik görüşünü şöyle ifade etmiştir: "Ailelerin iş yoğunluklarından, genellikle iş

kaynaklı güçlük oluyor, vakit bulamıyorlar. Bu isteksizliğe yol açıyor. Ailelerin eğitime zaman ayıramamaları, farklı işlere yoğunlaşmış olmaları ailelerde isteksizlik oluşturuyor.” Ö11 yine uygulamalarda anne babanın çalışmasından dolayı zaman ve planlama noktasında güçlük yaşadıklarını şöyle ifade etmiştir:

> Özellikle zamanlama ve planlama konusunda sorun olduğunu düşünüyorum. Etkinlikle ilgili bir tarih belirlediğinizde işi yoğun olan, izin alamayan, gelemeyen aileler bulunuyor. Etkinlikleri cumartesi ya da pazar yapalım diyoruz. Cumartesi pazar da çocuklarla gidelim, gezelim diyorlar. Bir kısım veli cumartesi çalışıyoruz, pazar da çalışıyoruz diyor veya çocuğum kursa gidecek veya tatile gideceğiz yolculuk yapacağız diyorlar. Yüzde yüz mutlak katılım olmuyor.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö9, Ö5 ve Ö20 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerin kültürel mirasa ilişkin farkındalığının sınırlı olması ve ailelerin önceliklerinin farklı olmasından kaynaklı güçlükler olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenlerden Ö20 bununla ilgili olarak aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerde kültürel miras bilincinin sınırlı olmasının güçlük oluşturduğunu “Ailede kültürel miras bilincinin olmaması ve ailelerin eğitim seviyesinin düşük olması birçok uygulamanın sadece bir proje olarak kalmasına sebep olabilir. Bu aile katılımı uygulanmasını engelleyici bir unsur olabilir.” biçiminde açıklamıştır. Ö9 ise görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

> Amaçsız bir şekilde bir yeri gezen veli ve öğrenciler var. Sadece dağ, taş, heykel şekil gördüm. Gittikleri yeri önceden araştırmayıp neresi olduğunu bilmiyor. Veli eğer öğrencide merak ilgi uyandırsa çok güzel olacak. Çünkü biz çocuklara zaten bu bilinci zor verebiliyoruz. Bilmeyen insan için çok zor. Evet çalıştığım okulun sosyoekonomik düzeyinin yüksek olduğunu söylememe rağmen ona rağmen aile katılımı uygulamaları az çünkü ailede bilinç az.

Ö5 aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerde kültürel miras bilincinin oluşmamasının ve ailelerin bu anlamdaki bilgilerinin yeterli olmamasının güçlük oluşturduğunu şöyle ifade etmiştir:

> Ailelerin kültürel mirasa ilişkin bilgileri çok fazla yok. Yani öğrencilerden kültürel miras öğeleri istediğimizde mesela kültürel mirasla ilgili olmayan ait olmayan bir şeyi de gönderebiliyor. Yeni nesil şeyleri de gönderiyorlar. Yani o ayrımı yapamamaları bir sıkıntı kültürel miras nedir, aile bunu bilmiyor.

Öğretmenlerden Ö14 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerin önceliklerinin farklı olduğu ve aile katılımı çalışmalarını gereksiz bulduklarını şu şekilde açıklamıştır:

> Aileler gereksiz buluyorlar ve okula gelip bir etkinliğe katılmayı vakit kaybı olarak görüyorlar. Onun yerine gidip işini halletmeyi daha pratik ve mantıklı görüyor. Bazen aile ev gezmesine gitmeyi kendi hayatı için öncelikli sayıyor. Yani aslında okulda eğitim diye bir durum var ve aileyi okula çekmek gerekiyor ama aile inatla gelmemek için uğraşıyor diyebiliriz.

Öğretmenlerden Ö18 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerin etkinlik takvimine uymamasını bir güçlük olarak şöyle dile getirmiştir:

> Velinin ödevlere de destek olması önemli. Mesela ödev kapsamında bir maket yapımı olduğunda yine velinin yardımı gerekiyor açıkçası. O ürünün elimize gelmesi anlamında güçlük yaşıyoruz. Bazen bir tarih belirliyoruz son gelme tarihi veriyoruz ama velinin yoğunluktan dolayı kırtasiye malzemelerinin alınması gibi sebeplerden dolayı o son teslim tarihi gibi aileyle yapılan ödevlerde sıkıntıları da açıkçası hep yaşıyoruz.

Öğretmenlerden bazıları sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda aile katılımının ailelerce yanlış algılanmasından ve ailenin bilinçli olmamasından kaynaklı sorunlar olduğunu belirtmiştir. Ö5 buna yönelik görüşünü şöyle açıklamıştır:

> Mesela aile müzede nasıl davranacağını öğrenciye nasıl faydalı olacağını bilmiyor. Yani aile bir ortamda nasıl davranılması gerektiğini çok bilmiyor. Ne yazık ki bu davranışı da çocuğa aktarıyor. Çocuk da bu sefer buradaki eser ile ilgilenmiyor. Çünkü ne görürse onu uyguluyor çocuk. Müzedeki eser milattan önce kalmış, o kadar değerli ki oradaki her şey aslında bir değeri ifade ediyor. Desenli yazı kullanılan boyut renk her şeyden bir anlam çıkartabilirsiniz. Ama çocuk ona odaklanmıyor. Bu noktada ailenin bilinçli olmaması çok bizim için olumsuz durum.

Öğretmenlerden Ö14 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğrenci ve ailelerle iletişim sorunları yaşadıklarını "Zaman zaman öğrencilerimizle aynı dili konuşamıyoruz, ya da ailelerimizde aynı dili konuşmadığımız zamanlar oluyor." şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ö19 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerin şehir merkezine olan uzaklığı ve ulaşım sorunu aile katılımında yaşanan bir güçlük olarak şöyle ifade etmiştir. "Aileler okuldan uzak bir yerde yaşayabiliyor. Maddi güçlükler olabiliyor ve merkeze ailelerin ve çocukların gelmesinde ulaşım sorunu olabiliyor."

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö13 ve Ö19, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda parçalanmış

ailelerin etkinliklerin uygulanmasını olumsuz etkileyeceğini ifade etmiştir. Ö13 buna yönelik görüşünü "Yapılan uygulamaları parçalanmış ailede uygulamak zor. Annesi babası ayrılmış olan çocuklar annesiyle, babasıyla uygulama yapamadığı ve konuşamadığı için kötü hissediyor. Bunu bizler görüyoruz. O yüzden aileler işin içine katmak biraz güç olabilir." sözleriyle belirtirken Ö19 ise "Parçalanmış aileler olabiliyor, eşler ayrı olduğu için katılımı olumsuz etkiliyor." sözleriyle kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğrencilerin ailelerinin ayrı olmasını uygulama yapmada bir güçlük olarak görmektedirler.

Öğretmenlerden Ö2 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda ailenin beklentisinin akademik başarı olmasının önemli bir güçlük olduğuna şu cümlelerle dikkat çekmiştir:

> Okulda İngilizce dil sınıflarının velileri biraz daha ilgili ama bunun nedeni başarı beklentilerinin yüksek olması. Aslında aile katılımı akademik başarı beklentisinde olalar sağlıyor. Yani o yüzden veliler o sınıflara yoğunluk gösteriyor. Diğer sınıfların velileri katılım konusunda biraz daha geri planda kalıyorlar.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazıları, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğrencilerden kaynaklı sorunlar da yaşadığını belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö16 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmemesinin sorun oluşturduğunu şöyle ifade etmiştir: "Öğrenci kaynaklı sıkıntılar yaşayabiliyoruz. Bazen görevini yerine getirmeme gibi veya verilen sorumluluğu önemsememe gibi problemler yaşayabiliyoruz."

Öğretmenlerden Ö5 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğrenciler için kültürel mirasa ilişkin bilinçli olmamalarının bir güçlük olarak belirtmiştir:

> Aslında her gelen nesil ile birlikte bu çok zor. Yani kültür onlar için gerçekten çok bir şey ifade etmiyor artık. Sosyal medyanın çok kullanılması ve pandemi çok olumsuz etkiledi. Çünkü sürekli evdelerdi. Bilgisayar, tablet, telefon sürekli bunlarla birlikte olmaları o konuda da yozlaştırdı diyebiliriz. Yani çocuklar için kültürel miras, tarihi eser, yöresel kıyafet çokta önemli değil. Onun korunması gerektiği ya da öğrenilmesi gerektiği gibi o bilinçten çok uzaklaştılar artık. Müze veya gezi gibi uygulamaları da gereksiz buluyorlar. Kültürel değerin öneminin farkında değiller.

Öğretmenlerden Ö15 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğrencilerin yaşları büyüdükçe aileye

karşı olumsuz tutumlarının ortaya çıkmasından kaynaklı güçlük yaşadığını "Öğrencilerin belki ailelerinden çekinme durumları de ortaya çıkabilir. Çocuklar büyüdükçe ailelerini okulda istemiyorlar. Yani çocuklar ailenin okulda görülmesinin taraftarı değiller" biçiminde açıklamıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğrencilerin teknoloji bağımlılıklarını bir güçlük olarak şöyle belirtmiştir:

> Genel sorunumuz zaten çocukların teknoloji bağımlısı olması. Birçok şeyi teknolojiden İnternet yoluyla öğrenmek istemesi… Yani anne baba kültürü, yaşadığı şeyleri daha kolay, daha rahat hatta sorumluluk vererek anlatabilir öğrenciye. Çok küçük yaşta genelde aile çocuklarını teknolojiyle buluşturuyor. Farklı kültürel etkinliklere yönlendirmek yerine aile çocuğun eline bir tablet veriyor, çocuk da sürekli dikkatini oraya veriyor. Artık bu süreçten sonra bazı şeyler anlamsız geliyor çocuk için.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö4 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğrencilerin sınıftaki kontrolünün zor olmasının güçlük yarattığını şöyle dile getirmiştir: "Öğrenci bazında tabi kalabalık bir halde uygulamalar olduğu için öğrencileri sınıfta kontrol etmek güç olabiliyor. Sorumluluk tamamen size kalmış oluyor."

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö12 ise "Öğrenciden kaynaklanan güçlük sadece şöyle, 5. ve 6. sınıfta ilgi daha yoğun 8. sınıfta sınav telaşına girdikleri için onlar da kendilerini geri plana atıyorlar. Derse ilgileri azalıyor etkinlik ağırlıklı değil de daha çok sınav ağırlıklı gidiyorlar" şeklinde görüş bildirmiştir.

4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimine Aile Katılımı Sağlanmasına Yönelik Önerileri

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması konusunda uygulama önerileri ile öğretmenlere, ailelere, okul yönetimi ve karar vericilere yönelik çeşitli öneriler sunduğu ortaya çıkmıştır. Buna yönelik bulgular Tablo 4.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.5. *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik önerileri*

Okulda yapılabilecek uygulama önerileri

- Aile-öğrenci sunumu etkinlikleri
- El sanatlarına yönelik etkinlikler
- Gelenek ve göreneklerin sınıfta canlandırılması
- Geleneksel oyunlara yönelik etkinlikler
- Halk oyunları, yöresel müzik ve yemek kültürü etkinlikleri
- Belirli gün ve haftalar ile ilgili etkinlikler
- Tiyatro etkinlikleri
- Seminerler düzenleme
- Atölye çalışmaları yapma

Okul dışında yapılabilecek uygulama önerileri

- Alan ve müze gezisi
- Dini ve milli bayram kutlamaları
- Aile kültürü albümü oluşturma
- Ev ziyaretleri
- Evde öğrenme etkinlikleri
  - Aile sohbetleri
  - Belgesel izleme
  - Çevrimiçi etkinlikler
  - Kültürel öğeleri içeren materyal oluşturma

Öğretmenlere yönelik öneriler

- Aile hakkında bilgi edinme
- Ailenin gereksinimlerinin belirleme
- Etkinliklerin uygulanmasında esnek olma
- Ailelerin kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını arttırma
- Aileyi bilinçlendirme
- Aile ile iletişim içinde olma

Ailelere yönelik öneriler

- Etkinliklere gönüllü katılım sağlama
- Öğretmenler destekleme

Okul yönetimi ve karar vericilere yönelik öneriler

- Aile eğitimine yönelik etkinlik düzenleme
- Karar verme sürecine aile katılımı sağlama
- İzin süreçlerinin kolaylaştırma
- Okul yöneticilerinin etkinlikleri destekleme
- Aile katılımı çalışmalarına bütçe ayırma
- Okul-aile iş birliği ve iletişimi sağlama
- Ders kitaplarına aile katılımlı içerik ekleme
- Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim etkinliği düzenleme

Öğretmenlerin çoğu, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik okulda okul dışında ve evde yapılabilecek uygulama önerileri sunmuştur. Öğretmenlerden Ö4, Ö6, Ö8, Ö11 ve Ö14 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik okulda yapılabilecek uygulama

önerilerinde ailelerin okula davet edilip kültürel unsurlarla ilgili sunumlar yapabileceğini ve bu sunumları öğrencilerle de birlikte yürütebileceklerini dile getirmiştir Ö6 buna yönelik görüşünü "Ailenin taşıdığı kültürel değerlerle ilgili, onlara özgü birtakım değerlerle ilgili okula gelip sunum yaparak diğer öğrencilerle kültürel öğeleri ve değerleri paylaşmaları sağlanabilir." şeklinde ifade ederken, Ö8 ise "Aileler okula davet edilebilir sunularla görsellerle ailelerin ve öğrencilerin birlikte kültürel mirası okulda da kazanmaları sağlanabilir." biçiminde dile getirmiştir. Öğretmenlerden Ö1 buna yönelik aile ve öğrencinin kültürel miras öğelerine yönelik sınıf içinde birlikte sunum yapabileceğinin de şöyle ifade etmiştir: "Kültürel değerlerle ilgili konuk veliler sınıfa gelebilir. Anne, baba veya öğrenciyle birlikte üçü birlikte sunum yapabilirler." Benzer bir şekilde Ö4 ise görüşünü şöyle açıklamıştır:

> Aileler kültürel deneyimlerini, bilgilerini çocuklarla paylaşabileceği bir sunum yapılabilir. Çevrelerinde aile büyüklerinden yaşlı dedeleri nineleri varsa böyle daha büyük geçmişi daha iyi yaşamış kültürü bilen kişilerden geçmişten günümüze o yaşantılarını sunabilecekleri tecrübelerini aktarabilecekleri kişiler okula çağrılabilir. Onların deneyimlerinden ve bilgilerinden yararlanılabilir.

Ö11 aile sunumu etkinliğinde sınıfa kültürel unsurlarını da getirerek bununla ilgili sunum yapabileceğini "Örneğin eski eşyaları da yanında getirip tarihi saat gibi, sınıfa bunun tarihi hakkında bilgi verebilir." şeklinde uygulamalarla ailenin öğretim sürecine katılabileceğine dikkat çekerken, Öğretmenlerden Ö16 ise okulda yapılabilecek uygulama önerilerinde geçmiş kültürel unsurlarla ilgili aileden bilgi alınarak sınıfta deneyimlerin de paylaşılabileceğini şu cümlelerle açıklamıştır: "Ailelerden kültürel mirasa yönelik bilgi alınabilir, gelenek ve görenekleri yansıtıcı etkinlikler yemek, giysi, kıyafet buna benzer her türlü kültürü yansıtan ne varsa ailelerden bilgi alınarak derste bu bilgilere yer verilebilir ve öğrencilerde kültürel deneyim sağlanabilir."

Ö14 yine aynı şekilde kültürel miras eğitiminde aile katılımı sağlamada yapılabilecek uygulama önerisini bir örneklendirme yaparak ziyaret edilen kültürel unsurlarla ilgili yerler konusunda ailenin sunum yapabileceğini şöyle ifade etmiştir:

> Aile gittiği yerdeki ilginç binalar, yerleşim yerleri gibi yani kültürümüze ait ortak mirasa ait olan alanlarla ilgili sunumlar yapabilir. Örneğin; Efes Antik kentinin olduğu bir yere giden ya da daha önce orada yaşayan aile gelip onu anlatabilir ve öğrenci ile birlikte bir ödev hazırlayabilir. Bizim öğrencimizin buradan kalkıp Efes'e gitmesi gerçekten zor fakat bu şekilde olursa dikkat çekici de olur. Bu da ailenin kültürel aktarım sağlayarak aslında sürece bir katılımı olabilir.

Öğretmenlerden Ö12, Ö14 ve Ö3 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik okulda el sanatlarına yönelik aile katılımlı uygulamalar yapılabileceğini dile getirmişlerdir. Ö12 bununla ilgili görüşünü "Ebru kursuna giden öğrencilerimiz var. Anne ve baba ilgi duyuyorsa onlarda kursa gelip çocukla beraber birlikte uygulama yapabilirler." Öğretmenlerden Ö14 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik el sanatlarına ilişkin aileyle birlikte sınıfta uygulamalar yapılabileceğini şöyle açıklamıştır:

> Kültürümüzle ilgili el sanatlarımız konusunda aile katılabilir. El sanatlarımız ile ilgili birlikte işleme, dantel gibi bir şeyler yapabilirler. Çünkü bazı annelerimiz bunlarla ilgileniyor. Bunun yanında aile katılımıyla el sanatları, çini, hat yapmak burada dikkat çekici olabilir.

Öğretmenlerden Ö3 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik uygulama önerilerinde el sanatları ve sahne oyunları gibi gelenek ve göreneklerle de ilgili canlandırmalar yapılabileceğini şöyle belirtmiştir:

> Hat çini ve benzeri el sanatları ile ilgili etkinlikler olabilir. Folklor, yöresel kıyafetler ile ilgili öğrencilerden malzemeler getirmeleri, bu konuyla ilgili ürünler getirmeleri istenerek sunumlar yapılabilir. Sahne oyunlarından Karagöz, Hacivat aşıklık geleneği gibi değerlerimiz okulda küçük gösteriler şeklinde ailelerle birlikte canlandırılabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında uygulama önerisi olarak kültürel miras öğelerinin aile tarafından veya aile-öğrenci birlikte gelenekleri canlandırılabileceğini belirtmiştir. Bunun hakkında öğretmenlerden Ö1'in görüşü şöyledir:

> Ebeveynler veya anneanne babaannelerin kına gecelerini, kahve kültürünü, bayramları sembolik olarak sınıf içinde canlandırması sağlanabilir. Çocuklar bunlarla ilgili bir fotoğraf çekebilir. Gelenek ve göreneklerimiz sosyal bilgilerin 7. sınıf düzeyinde geçmişe ait Osmanlı Devleti'nde kahve kültürünü anlatırken sınıfta böyle bir canlandırma uygulaması yapılabilir. Böylece gelenek ve göreneklerde bire bir aile katılımı sağlanabilir. Öğretim ortamı da eğlenceli olur.

Öğretmenlerden Ö18 kültürel mirası yansıtan gelenek ve göreneklere yönelik ailelerden bilgi alınabileceğini şöyle ifade etmiştir. "Kültürümüzün en önemli öğelerini örneğin kına geceleri, düğünler, büyüklerimizin eski fotoğrafları, eski yemekleri bizlerden daha iyi anlatacak gösterecek ailelerdir, onlardan bilgi alınabilir." Benzer olarak Ö19 sosyal bilgiler dersinde yapılabilecek uygulama önerilerinde gelenek ve göreneklerin canlandırılması ve video kaydına alınarak sınıfta paylaşılmasıyla öğrenme ortamının da eğlenceli hale gelmesini sağlanacağını şöyle dile getirmiştir: "İsteyen aileler sözlü

gelenekleri bazı gelenekleri canlandırabilir. Bunlar sınıf içinde gösterilebiliyor. Video şeklinde çekilip çocuklarla birlikte izleyebiliriz, eğlenceli öğrenme ortamı olabilir."

Öğretmenlerden Ö15 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik okulda yapılabilecek uygulama önerilerinde ezbere yönelik gidilmemesine vurgu yaparak gelenek ve göreneklerin sınıfta canlandırılabileceğine ve yöresel yemeklere yönelik uygulama yapılabileceğine şöyle dikkat çekmiştir: "Sürekli akademik bilgi ezberlemek, kelime ezberlemek, sınava hazırlanmak değil bu kültürlerin öğelerin örneğin düğünler bayramlar sınıfta ailelerle canlandırabilir, aileler yöresel kıyafetlerini giyebilirler. Yöresel yemeklerle ilgili keyifli uygulamalar de yapılabilir."

Öğretmenlerden Ö15 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik okulda aile ile birlikte halk oyunları ile yapılabilecek uygulama önerisini "Halk oyunu olabilir veya eski geleneksel sokak oyunları gibi kültürel oyunlarımız oynanabilir." şeklinde dile getirirken, öğretmenlerden Ö10 buna yönelik önerisini "Çocuklarla, ailelerin ve çocukların bir arada olacağı kültürel mirasımız ile ilgili sınıfta oyunlar oynatılabilir." şeklinde ifade etmiştir. Ö3 ise aile ve öğrencilerden oluşan takımlar kurularak birlikte kültürel oyunlar oynayabileceklerini şöyle ifade etmiştir: "Örneğin bir mangala turnuvası yapılabilir okul kapsamında, veliler ve öğrencilerle birlikte gruplar kurularak bu strateji oyunlarından biri seçilip turnuva yapabilir." Öğretmenlerden Ö4 aynı şekilde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik "Aile ile kültürel miras kapsamındaki alanlarla ilgili oyun kartları hazırlanıp etkinlikler yapılabilir, aile süreç içerisine dahil edilebilir." şeklinde uygulama önerileri sunmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö12, Ö1, Ö10 ve Ö16 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik yöresel halk oyunlarından yararlanarak uygulamalar yapılabileceğini belirtmişlerdir. Ö12 bununla ilgili, "Halk oyunları ve Türk müziğinden yararlanarak aile derse katılabilir." şeklinde görüşünü bildirmiştir. Ö1 anne ve babalardan oluşan bir halk oyunu ekibi kurulabileceğini "Ebeveynlerden oluşmuş halk kültürünün en önemli özelliklerinden birisi olan folklorik özelliklerimizi ortaya koymak için anne baba ve çocuklardan oluşturulan bir halk oyunu ekip oluşturulabilir. Ekiple etkinlikler yapılabilir." biçiminde dile getirmiştir. Öğretmenlerden Ö10 ailelerin halk oyunlarına yönelik gösteri yapmakla birlikte halk oyunları ile ilgili bilgi verdiği etkinlikler yapılabileceğini şöyle ifade etmiştir: "Halk oyunları konusunda bilgi sahibi olan bir veli bunu evde veya okulda sergileyebilir ya da

öğrencilere halk oyunları ve türkülerle ilgili bilgi verebilir öğretebilir." Öğretmenlerden Ö16 aile katılımını sağlayarak gerçekleştirilecek uygulamalarda yöresel halk oyunları ve yemeklerden yararlanılabileceğini şu cümlelerle açıklamıştır:

> Mesela bölgelerin özelliklerini, doğal tarihi mekanlarını, yemeklerini giysilerini araştırıp slayt olarak sunması gibi ödevler verilebilir. Ya da yöresel bir oyunu varsa canlandırmasını isteyebilirsiniz, aile de buna dahil olabilir. Hatta aile gelip tanıtabilir. Böyle veli katılımı olabiliyor.

Öğretmenlerden Ö1 benzer olarak sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik yapılabilecek uygulama önerilerinde belirli gün ve haftalar kapsamında yemek kültürünün tanıtılması için ailelerin okula davet edilebileceğini ifade etmiştir:

> Eskiden yerli malı haftası oluyordu. O süreçte ebeveynler Türk kültürü ile ilgili yemekler yapıyordu. Yerli malı haftasından dolayı o zamanlar yapabiliyorduk ve aileleri de davet edebiliyorduk. Yapılan yemek kültürünü ve yemekleri beraber görebiliyordu öğrenciler. Bu etkinlikler kültürel mirasa yönelik olarak yine yapılabilir.

Ö5 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik yapılabilecek uygulama önerilerinde kültür haftası adı altında etkinliklerle aile ve öğrencilerin buluşturulabileceğini "Aileyi katacak etkinliklerle ilgili kültür haftası yapılabilir, böyle etkinliklerle aileyi okula çekmek gerekiyor. Örneğin her bölgenin farklı bir özelliği var. Yemeği, kıyafeti, oyunu her şey çok farklı. Kültür haftasında bunlar tanıtılabilir." şeklinde dile getirmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö4 aile ve öğrencilerle iş birliği yaparak gösteri etkinlikleri yapılabileceğini "Ailelerle görüşüp işbirliği ve iletişim sağlanarak drama, tiyatro, gösteri gibi etkinlikler yapılabilir. Aslında istenirse çocukların da ilgisini çekecek şekilde onların içine kapsayacak şekilde çocuklar için daha kalıcı olması adına daha eğlenceli etkinlikler yapılabilir." sözleriyle dile getirmiştir. Ö4 yine sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik yapılabilecek uygulama önerilerinde seminerlerden yararlanılabileceğini "Aile ile kültürel miras kapsamındaki seminerler düzenlenebilir" şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö8 ve Ö4 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik uygulama önerilerinde aile ve öğrencinin birlikte bir kültürel ürün ortaya çıkarabilecekleri atölyelerle ailenin katılımının sağlanabileceğini ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö4 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına

yönelik uygulama önerilerinde atölye çalışmaları ile katılım sağlanabileceğine vurgu yapmıştır. "Okul öncesinde aile katılımı formları vardır. O formlarda öğrencilere dağıtılarak aile katılımı sağlanabilir, uygun olan ve istekli olan ailelerle atölye çalışmaları yapılabilir" Ö8 buna yönelik görüşünü şöyle açıklamıştır:

> Anne baba ve çocuk kültürel mirasla ilgili ürünler ortaya koyabilirler. Bu ortamları sağlamak gerekiyor, atölye gibi. Böyle çalışmalar yapabilirler. Bu onları bir araya getirecektir. Farklı bir deneyim olacaktır. Bunları yaptığımız zaman zaten aile yardım ediyor.

Öğretmenlerin çoğu sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik yapılabilecek uygulama önerilerinde kültürel mirası yansıtan alanlara ailelerle alan ve müze gezileri düzenlenebileceğini ve sonrasında ailenin öğrenciyle birlikte gezi hakkında sunum yaparak bilgi sahibi olabileceğini ifade etmiştir. Ö7 buna yönelik şöyle açıklama yapmıştır: "Kültürel miras için ailenin de sürece katıldığı bir oylama yapılarak en çok oyu alan yere bir gezi düzenlenebilir. Geziye katılan aileler sınıfta gezi sonrasında bilgi vererek tanıtabilir, hem de kültürü öğrenmiş olur."

Öğretmenlerden Ö3 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik okul dışında yapılabilecek uygulama önerilerinde alan gezileri veya müzeler yoluyla ailenin sürece katılabileceğini "Kültürümüzle ilgili okul dışında müzeler alan gezileri veyahut da kültürel mirasla ilgili yerlere geziler düzenlenebilir." şeklinde ifade ederken, Ö1 okul dışında ailelerle arkeolojik kazılar yapılabileceğine de şöyle dikkat çekmiştir: "Arkeolojik kazı yapılabilir, aileler ve öğrenciler heveslendirilir." Öğretmenlerden Ö16 benzer bir şekilde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik uygulama önerilerinde gezi ve gözlemlerden yararlanılarak kültürün paylaşılabileceğini "Gezi gözlemlerde aile katılımı sağlanabilir." şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerden Ö16, Ö4 ve Ö3 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik yapılabilecek uygulama önerilerinde aile ve öğrencinin dini ve milli bayramları birlikte kutlanabileceğine dikkat çekmiştir. Öğretmenlerden Ö4 uygulama önerilerinde aile ve öğrencinin birlikte bayramları kutlayabileceklerini "Geçmişteki yaşantılarını, dini bayramlarımız, milli bayramlarımız, mevsimsel bayramlarımızı birlikte yaşatabilirler." biçiminde açıklamıştır. Ö3 ise kültürel mirasın ilk öğrenme yeri olan aileye vurgu yaparak ailede çeşitli deneyimler sağlanabileceğini ve buna yönelik önerisini şöyle ifade etmiştir: "Kültürel miras konularının zaten ilk öğrenme yeri aile. Gelenekler, görenekler, dini bayramlarımız, milli

bayramlarımız veyahut da işte el sanatları vs. bunlar ailelerle birlikte tecrübe edilebilir." Ö16 ise benzer bir şekilde bu konu hakkındaki görüşünü şöyle belirtmiştir:

> Nevruz Bayramı gibi mevsimlik bayramlarımız var. Bu da bizim kültürel konularımız içerisinde. Bu bayramlarda gelenekler göreneklerle ilgili aktiviteler, onları tanıtıcı etkinlikler yapılabilir. Ritüeller gözlemlenebilir. Bu sayede hiç görmemiş, bilmemiş çocuklar ve aileler de bu bayramları tanıyabilir.

Öğretmenlerden bazıları sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik evde yapılabilecek uygulama önerilerinde ev ödevleri ile öğrenci ve ailelerin birlikte yapabilecekleri broşür, kitapçık, afiş, maket yapımı vb. gibi materyaller yapılabileceğini dile getirmiştir. Ö8 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

> Öğretmen tarafından öğrencilere aile ile beraber yapabilecekleri birtakım ödevler ya da bir takım pratik şeyler verilebilir. Evde broşür, afiş ya da bilgilendirici birtakım kitapçıklar ev ödevleri olarak verilebilir, kültürel miras konusunda bunu okumaları ve araştırabilir, birlikte yapabilirler. Kültürel mirasla ilgili kültürel mirasın korunması ile ilgili ortak çalışmalar yapabilirler.

Ö8 buna ek olarak ev ödevleri sayesinde ailelerin sürece doğrudan dahil olabileceğine dair şu açıklamaları yapmıştır:

> Kültürel miras konusu aileleri bir araya getirecektir ve farklı bir deneyim olacaktır diye düşünüyorum ki bazen oluyor maket benzeri şeyler yapabilir, ödev verebilir. En mükemmeli olsun, en iyisi olsun anlamında çocukların yapabileceği basit şeyler değil de aileleri mutlaka sürece dahil edecek ödevler verilebilir ve çocuklarla birlikte anneler babalar yaparlar, malzeme bulurlar.

Öğretmenlerden Ö17 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik evde yapılabilecek uygulama önerilerinde ev ödevlerinden yararlanılabileceğini "Çocuk ve aileler için proje ödevi verilebilir, en iyi projeler arasında notlandırma yapılarak katılım teşvik edici hale getirilebilir. Gelenek ve göreneklerin canlandırılması videoya çekilmesi ve sunulması gerçekleştirilebilir." Ö4 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik evde yapılabilecek uygulama önerilerinde ev ödevleri gibi projelerle dersi ilgi çekici hale getirilerek aile katılımı sağlanabileceğini şöyle ifade etmiştir: "Ailelerin de içinde olduğu projeler yapılabilir. Ailelerle görüşüp işbirliği yaparak istenirse çocukların da ilgisini çekecek şekilde, çocuklar için daha kalıcı olması adına daha eğlenceli etkinlikler yapılabilir."

Öğretmenlerden Ö15 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik öğrencilerin aileyle kültür albümü oluşturulup okulda sunulabileceğine yönelik öneri sunmuştur: "Ekonomik durumu daha iyi olan aileler çocuklarını gezdiriyor, tanıtıyor, gösteriyor, ödev verebiliyor. Aileyle öğrencinin gezdikleri yerlerle ilgili bir kültür albümü oluşturmaları sağlanabilir."

Sosyal bilgiler öğretmenlerden Ö3 ve Ö4 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik ailelerden faydalanılarak söyleşilerle deneyimlerinin paylaşılabilmesinin olanaklı olduğuna vurgu yapmıştır. Ö3 buna yönelik görüşünü "Kültürel miras konusuyla ilgili uzmanlığı olan veliler varsa okula davet edilip konu ile ilgili söyleşiler yapılabilir." şeklinde ifade ederken öğretmenlerden Ö4 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik aile ile öğrencilerin bir söyleşide yer alabileceğini şöyle ifade etmiştir:

> Kültürel miras konusunda gönüllü olan ya da bir proje hazırladığımızda da katılabilecek veliler mutlaka çıkacaktır. Onların deneyimlerini, bilgilerini çocuklarla paylaşabileceği söyleşi tarzında veya canlandırma tarzında sunabilecekleri ortam sağlanabilir. Söyleşilerde geçmişi daha iyi yaşamış ve geçmişten bugüne yaşantılarını sunabilecekleri tecrübelerini anlatabilecekleri ailelerden kişiler çağrılabilir. Onların deneyim ve bilgilerinden yararlanılabilir.

Öğretmenlerden Ö9 ve Ö18 ise aile katılımını sağlayarak okul dışında gerçekleştirdiği çevrimiçi uygulamalar sayesinde aile ve öğrencileri buluşturduğunu, ailelerle söyleşi tarzında kültürel paylaşım yaptıklarını "Bir öğrencimizin babası Denizli'liydi. Çevrimiçi olarak uygun bir zamanda öğlen arasında çocuklarımızı topladık, velilerimiz de çevrimiçi bağlandı. Aile Denizli'deki kültürü bize anlattı, sohbet ettik, çocuklarımızın sorularını yanıtladı, çok da keyifli oldu." sözleriyle belirtmiştir. Ö18 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik okul dışında yapılabilecek uygulama önerilerinde aile ve öğrencileri içine alan bir söyleşi etkinliği düzenlenerek nesilden nesile bir kültür paylaşımı ortamı yaratılabileceği görüşünü şöyle açıklamıştır:

> Okul dışında etkinlik ile genç yaşlı beraber nesilden nesile bir söyleşi etkinliğiyle katılım olabilir. Büyüklerimize eskiden bayramlaşma nasıldı sorulabilir, önce büyüklerimiz anlatabilir sonrasında çocukların anlatması sağlanarak bir karşılaştırma yapılabilir. Okul dışında tarihi kültürümüzü de görmemiz açısından bu etkinlik tarihi bir yerde de yapılabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö19 kültürel miras eğitiminde aile katılımını sağlayarak okul dışında gerçekleştirdiği uygulamalarda aile ve öğrencilerin birlikte belgesel izleme etkinlikleri ile buluşturulabileceği önerisini şöyle dile getirmiştir:

> Modellerimiz, maketlerimiz var bu tür ürünleri öğrenci ailesiyle birlikte de yapabilir. Özel gün ve haftalarla ilgili resim sergilerimiz, kültürel miras ile ilgili belgesel gösterimlerimiz olabilir. Bu süreçte aileden yardım alarak aileyi de işin içerisine katarak yapabiliriz.

Öğretmenlerden Ö9 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik evde yapılabilecek uygulama önerilerinde ailelerin bilinçli bir şekilde sosyal medyanın bilgi verici özelliklerinden yararlanılmasına dikkat çekerek belgeseller yoluyla kültürel aktarım yapılabileceğini şöyle açıklamıştır:

> Sosyal medya günümüzde herkesin rahatlıkla ulaşacağı bir yerde. Fakat merak yok, ilgi yok. Sosyal medyada vakit öldürmek değil de belgesel izleme olarak ailenin de katılımı ile evde uygulamalar gerçekleştirilebilir. Meraklı çocuklar var bu konuda ama eksik bilgilerle yardımcı olmaya çalışan anne babalar çok fazla. Bu konuda bir bilinç gerekiyor.

Öğretmenlerden Ö1 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik evde yapılabilecek uygulama önerilerinde ev ziyaretlerinden yararlanılabileceğine şöyle dikkat çekmiştir. "Evlere ziyarette bulunabilir. Ailelerle görüşme yapılabilir. Röportaj yapılabilir fotoğraflar çekilebilir."

Öğretmenlerin çoğu, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına öğretmenlere, ailelere ve okul yönetimi ve karar vericilere yönelik öneriler sunduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö16 ve Ö8 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde ailenin potansiyelinin ve gereksinimlerinin belirlenmesi gerektiğine işaret etmiştir. Ö16 buna yönelik "Ailenin ihtiyaçlarına göre planlama ortaya konulması gerekiyor." şeklinde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö8 ise öğretmenlere yönelik önerilerde ailenin gereksinimlerinin belirlenmesinin yanı sıra, aile ve öğrencilerle ilgili bilgilerin iyi bir şekilde analiz edilmesi gerektiğini şöyle açıklamıştır: "Öğrenci ve aile arasındaki iletişimsel süreçleri iyi bilmek gerekiyor. Yani bu bilgilerin çok iyi bir şekilde alınması, işlenmesi gerekiyor. Aile ve öğrenciyi iyi tanımak gerekiyor."

Öğretmenlerden Ö20, Ö3 ve Ö9 ise benzer olarak sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde aile katılımlı etkinliklerin planlanması yapılırken ailelerin ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve aileler hakkında bilgi alınmasının önemine vurgu yapmışlardır. Ö20 bu görüşüne yönelik şu açıklamayı getirmiştir:

> Ders planları okulun bulunduğu coğrafyaya ve kültürel miras alanlarına yakınlığına göre düzenlenmeli. Uygulama ve etkinlikler düzenlenirken bölge halkının eğitim seviyesi ve

> ailenin özellikleri ekonomik durumu dikkate alınmalı. Böylece kültürel miras eğitimi için yapılması planlanan uygulamalar gerçekleşebilir.

Ö3 yine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde aileler hakkında bilgi alınması gerektiğini ve kültürel miras eğitiminde de ailelerin elinde olan kültürel içeriklerden aile ile iletişim kurularak yararlanılabileceğini eklemiştir:

> Kültürel miras konularında uygulamalarda yararlanabilecekleri, onlara yardımcı olabilecek aile fertleri olup olmadığı konusunda öğrencilerle konuşularak aileler tanınmaya çalışılmalı. Öğretmenlerin bu konuda öğrenci ile iletişim içinde bulunması gerekir diye düşünüyorum. Öğretmenler tarafından iletişim sağlanmalı. Kültürel miras konuları başladığı zaman ders anlatırken zaten çocuklarla konuşulduğu zaman dersin içinde bile çocuklar söylerler. Aile bireylerinden bu şekilde yardım alınmalı.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö6, Ö8, Ö9 ve Ö20 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde öğretim programında kültürel miras unsurları öğrenci ve ailelerin ihtiyacına göre şekillendirilerek etkinliklerin uygulanmasında esnek olunabileceğini belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö8 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde öğretmenlerin planlamaları önceden yapması gerektiğini şöyle ifade etmiştir: "Öğretmen bunu yapacaksa önceden planlamalı. Gerekirse uygulamalar aile ve öğrenciye göre yapılmalı. Öğrencileri ve aileleri gönüllü olanlardan seçmeli her sınıfta yapmaktansa seçili öğrencilerle yapmak inanın daha keyifli, daha verimli oluyor." Ö6 bunun hakkındaki görüşünü şöyle açıklamıştır:

> Müfredatla da çok sınırlı kalınamayabilir. Görev yaptığınız yörenin özelliklerine göre farklı kültürel miras unsurları vardır bunlar çeşitlidir, onlardan faydalanılabilir. Bu anlamda öğretmenin dikkatli bir şekilde gözlemesi, araştırması, aileyi tanıması, velilerle öğrencilerle de bu doğrultuda bir iş birliği yürütmesi gerekir. Sene başında yıllık planlarımızı hazırlarken de içerik olarak kitap program esastır ama çevresel değerler de dikkate alınarak yapılabiliyor.

Öğretmenlerden Ö9 ise önerilerde programların planlanmasında yakın çevreden başlanması gerektiğini "Kasabadan dışarıya çıkamamış çocuklar var, tabi bu çocukları biz Topkapı sarayına götürelim demiyoruz ama yakın çevresinde bir yelere gidebilsin oradaki kültürü görsün diyoruz en azından buna göre plan yapılmalı." biçiminde ifade etmiştir. Ö20 benzer olarak öğretmenlere yönelik önerilerde ailelerin okul ile iletişim ve bağın güçlendirilmesine dikkat çekerek, ders planlarını aile katılımını sağlayacak şekilde esnetilebileceğine yönelik görüşünü şöyle bildirmiştir: "Ailenin okulla bağı güçlendirilmeli. Öğrencilerin kültürel miras eğitimi ile ilgili öğrendikleri aile içi

etkinliklerle desteklenmeli. Hatta öğretmenler ders planlarını aile katılımını sağlayacak şekilde esnetebilir."

Öğretmenlerden Ö13 ve Ö8 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde öğretmenlerin aile katılımı uygulamalarına yönelik hizmet içi eğitime katılmalarının bir gereklilik olduğunu düşünmektedir. Ö13 bu görüşünü "Öğretmenlere aile katılımı ile ilgili hizmet içi eğitim verilebilir. Bu konuyla ilgili öğretmenler de konuya daha vakıf olur, daha farkında olur bu gerekli aslında." şeklinde ifade ederken, Ö8 ise aile katılımı sağlanmasında öğretmenlerin belirli yetkinlikte olmasının eğitimlerle sağlanabileceğini bunun yanı sıra öğretmenin kendini sürekli geliştirmesinin önemli olduğu vurgusunu şöyle yapmıştır:

> Bunu yapmak için de öğretmenin belli düzeyde alan bilgisinin olması gerektiğini düşünüyorum. Bunun için hizmet içi eğitim seminer gibi ne olursa verilebilir. Öğretmenim belli sorumluluk ve belli bilinçte olması gerektiğini düşünüyorum. Bütün bir dünyanın kültürel mirası kavrayabilmiş olması gerektiğini düşünüyorum. Kültürel miras anlamında çok gezmelerini çok görmelerini ve öğretmenin gezerek görerek yerinde görerek bir şeylerin çok daha fazla farkına varabileceğini düşünüyorum.

Öğretmenlerden bazıları sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlerin ailelerin kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını artırabileceğini vurgulamıştır. Öğretmenlerden Ö8 bununla ilgili görüşünü "Kültürel mirasın ne olduğu, neler olduğu ne kadar önemli olduğunu, korunabilmesi için nelerin yapılması gerektiği öğretmen tarafından ailelere aktarılmalı ancak bu şekilde öğretilebilir" biçiminde bildirmiştir.

Ö5 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde çeşitli uygulamalar yapılarak çocuklara her anlamda bakış açısı kazandırılabileceğine dikkat çekerek, yapılan uygulamaların yaşamsal deneyimler kazandırması yönüne de "Çeşitli uygulamalar aile katılımında çocuklara farklı bakış açıları kazandırılabilir. Gelenek, görenekler, somut ve somut olmayan kültürel miras hakkında bilgi sahibi olunmasının yanı sıra öğrencilere önemli yaşamsal deneyimler sağlanabilir." biçiminde vurgu yapmıştır. Öğretmenlerden Ö14 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde aile katılımına yönelik çeşitli uygulamalarla günümüz teknolojisinden yararlanılarak uygulamalarının daha etkin hale getirilebileceğini şöyle ifade etmiştir:

> Aile katılımında program zenginleştirilerek teknoloji ile bağlantısı kurulabilir, farklı uygulamalar yapılabilir. Çünkü çocuklar teknolojiden anlıyorlar. Hem aileler için de iyi olur.

> Çocuğa ve aileye kültürel miras konusunda çok faydalı olacağını düşünüyorum. Kendi kültürünü, Türk kültürüne ait kültürel miras ve Anadolu'daki geçmiş yaşantılara ait kültürel mirasın özellikle tanıtılması gerektiğini düşünüyorum. Bunun yanında çocuğun yurt dışından ve dünyadan da haberdar olması da ancak teknoloji ile olacaktır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö13, Ö4 ve Ö2 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde ailelerin bilinçlendirilmesinin önemine dikkat çekerek bu sayede aile katılımı uygulamaların daha etkili hale gelebileceğine yönelik görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerden Ö13 buna yönelik görüşünü şöyle ifade etmiştir:

> Aileler daha bilinçli hale getirilebilir. Gerek rehber öğretmenler tarafından gerek okuldaki eğitimlerle bu olabilir. Aileler bilgilendirilir, konuyla ilgili onlara eğitim verilebilir. Ayrıca ailelere mektup yazılabilir, bu daha etkili hale gelir. Öğretmenler tarafından mektup gönderilirse birebir ilgi gösterildiği takdirde aileler işin içine daha çok katılmakta istekli olabilirler diye düşünüyorum. Aile bilinçli olduğunda uygulamalara katılma konusunda istekli olurlar ve katkı sağlarlar.

Öğretmenlerden Ö4 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerde ailelerin bilinçlendirilmesi gerektiğine dikkat çekerek aile katılımı çalışmalarının aynı zamanda ailenin bilinçlendirilmesi sürecinde önemli olduğu görüşünü şu sözlerle sunmuştur:

> Ailelerin bilinçlendirilmesi için de oldukça önemli. Derslerde çocuklar da ailelerinin konularla ilgili bilgi düzeylerinin az olduğunu ifade ediyor. O yüzden çocuğu eğitirseniz çocuk da bunu aile ile paylaşabilirse bu şekilde bir bilgi paylaşımı da olabilir. Ailenin eğitilmesi, farkındalık sağlanması gerekiyor. Aile katılımında da aileye bir bilinç sağlanabilir.

Ö2 buna ek olarak bu süreçte de öğretmenlerin aile ile iletişim halinde olması gerektiğine "Öğretmenlerin veli toplantısı dışında da ailelerle sürekli iletişim halinde olması gerekiyor. Bütün ideolojik, sosyolojik ve siyasi bakış açılarını kenara bırakması lazım. Bazen öyle durumlarla karşılaşıyoruz. Bu bağlamda ailelere çağdaş bakış açıları sağlamak gerekmektedir. Bu da eğitimle olacaktır" şeklinde dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden Ö14 ve Ö9 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerinde sınıf düzeylerinde aile katılımına yönelik öneri sunmuştur. Ö9 buna yönelik görüşünü "Aslında 5, 6 ve 7. sınıflarda çok etkin verilebilir. 8. sınıflar için konu anlamında uygun değil, özellikle 5, 6 7. sınıf düzeyleri müsaittir" şeklinde belirtmiştir. Ö14 ise bu görüşünü şöyle açıklamıştır:

> Bu 5 ve 6. sınıflarda aile katılımı daha kolay olabiliyor. Bu konularda daha rahatlar. Çünkü konumuz şu dediğiniz zaman hemen başlıyorlar anlatmaya işte hepsinin bir akrabasından bir çevresinden örnek sunabiliyorlar. Belki büyük sınıflarda işin içine ergenlik giriyor ve 7. sınıfta biraz daha çekingenler bu konuda ama 5. ve 6. sınıflar çok daha rahatlar.

Öğretmenlerden Ö14 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik önerilerinde aile katılımı konusunda sadece sosyal bilgiler dersi değil, farklı derslerde de aile katılımın uygulanması gerekliliğine "Öğretmen arkadaşlarda işte sadece bizim sosyal bilgiler dersi değil diğer derslerde de yer vermeleri gerekiyor" şeklinde dikkat çekmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri bunların yanı sıra sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında ailelere yönelik öneriler sunduğu görülmüştür. Öğretmenlerden Ö4, Ö5, Ö18 ve Ö11 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında ailelere yönelik önerilerde ailelerin etkinliklere gönüllü katılım sağlaması ve öğretmenleri desteklemesi gerektiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö4 "Ailenin bu anlamda daha farkında, katılımcı, daha duyarlı, daha bilinçli olması lazım." şeklinde dile dile getirirken, Ö5 ailelerin planlı olarak gönüllü bir şekilde katılım sağlamaları gerektiğini şöyle ifade etmiştir: "Ailelerin planlı ve istekli bir şekilde sürece katılması gerekir. Bir araya bizleri de destekleyerek gelip katılım sağlaması oldukça önemli." Öğretmenlerden Ö18 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında ailelere yönelik önerilerde ailenin öğretmenle iş birliği içinde gönüllü olarak katılması gerektiğine şöyle dikkat çekmiştir: "Ben etkinlikleri bir görev değil de gönüllülük olarak görüyorum. Aile de bu bakış açısı ile uyum içinde katılımcı ve istekli olursa daha etkili olur." Öğretmenlerden Ö11 ise ailelerin sorumluluklarını alarak katılım sağlamaları ve öğretmenleri desteklemeleri gerektiğini şu ifadelerle açıklamıştır:

> Biz öğretmenlerin programdaki konuları işlerken hedeflerimiz ve kazanımlarımız var. O kazanımlarla ilgili öğrencileri yönlendiriyoruz ama aileler uygun olmuyor çoğu zaman. Ödevlerini kontrol etmeyenler aileler bile var. Ama ailelerin özellikle kültürel değerlerimiz açısından daha duyarlı ve sorumluluk almaları gerekiyor. Öğretmenleri desteklemeleri şart.

Öğretmenlerden Ö2 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında ailelere yönelik önerilerde "Bunun için evrensel miras olduğunun da farkına varılması lazım. Bu anlamda bir ailenin kendini geliştirmesi ve bilinçlendirilmesi gerekiyor. Aile eğitimi bu konuda çok önemli. Bu eğitimi de okullar verebilir." biçiminde açıklamıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında okul yönetimi ve karar vericilere de yönelik öneriler sunduğu görülmüştür. Öğretmenlerden Ö18 ve Ö6 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerileri aile katılımında planlama sürecinin iyi yapılması ve karar verme sürecine aile katılımının sağlanması gerektiğini dile getirmiştir. Öğretmenlerden Ö6 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerileri iyi bir plan ve program yapılması ve ayrıca sürece ailenin katılmasının da gerekli olduğunu şöyle ifade etmiştir: "Her şeyden önce bir planlama şarttır. Planlamada aile de olmalı. Yani bu eğer aileyi sürece katacaksak dersi çeşitlendirerek neyi, ne zaman, nerede nasıl yapacağımızı bilmemiz ve bunu ailenin de bilmesi gerekiyor" Ö18 ise buna yönelik görüşünü şöyle açıklamıştır:

> Planlamaları yaparken ailelerle de ortak karar alabiliriz. Aileleri katıp neler yaparız, neler yapamayız? Onların görüşlerini alıp onlarla ortak plan hazırlamak daha doğru. Ailelerin işin içine katılması planlamada yer alması uygulamalarda daha istekli olmalarını sağlayacaktır. Yani okul veli işbirliği daha sıkı tutulmalı karar verici olarak yer almalı ve aileden bu süreçte daha fazla yararlanılması sağlanmalıdır.

Öğretmenlerden Ö7, Ö11, Ö9 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerileri uygulamalarda izin süreçlerinin kolaylaştırılması görüşünü bildirmiştir. Ö7 buna yönelik görüşünü "İzin süreçlerinin daha kolay hale getirilmesi uygulamalara olanak sağlanması gerekiyor." Ö11 ise idari süreçlerde izin süreçlerinin kolaylaştırılma durumlarının iyileştirilmesi gerektiğini şöyle ifade etmiştir. "Bu işin bütçesi önemli, maddi olarak da idarenin desteği olmalı. İzin süreçlerinde birçok yazışma yapılıyor ve süreç çok uzuyor." Öğretmenlerden Ö9 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerisine uygulamalarda ulaşım sorunlarının çözülmesi, izin süreçlerinin kolaylaştırılması ve okul yönetiminin etkinlikleri desteklemesi gerektiğini şu cümlelerle belirtmiştir: "Bir program hazırlanabilir, çok uzak yerlere gidelim demiyoruz yakın çevrede dahi zor olabiliyor, yöneticilerimiz keşke dese ki biz öğrencileri İstanbul'a götürüyoruz en azından öğretmenimize bir servis bulabilsek de öğretmenimiz zaten gezdirebilecektir dese iyi olur."

Öğretmenlerden Ö16 ise kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerilerinde okul yönetiminin etkinliklere destek vermesi gerektiğini "İdarenin sizi desteklemesi gerekiyor. İdareniz de sizi desteklemiyorsa veya yapılacak

yenilikleri devamlı karşı çıkıyor veya işte bununla ilgili size herhangi bir destek vermiyorsa onların yapılması da güçleşiyor.” şeklinde dile getirmiştir.

Öğretmenlerden Ö7 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerilerine aile katılımı çalışmalarına bütçe ayrılarak gerekli maddi desteğin sağlanması ve izin sürecinin kolaylaştırılmasına şöyle vurgu yapmıştır: “Maddi olanaklar ve gerekli olan otobüs alt yapı çok zor oluyor için imkanlar kısıtlı olduğunda. Etkinliklerin de yapılması için aynı zamanda izin süreçlerinin daha kolay hale getirilmesi ve bunlara ayrı bütçe sağlanarak uygulamalara olanak sağlanması gerekiyor.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö16, Ö2 ve Ö8 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerilerine aile katılımı çalışmalarında okul-aile işbirliği ve iletişimini sağlamasının önemli olduğu görüşünü ortaya koymuştur. Öğretmenlerden Ö2 okul-aile işbirliği ve iletişimini sağlamasının önemine yönelik görüşünü “Okul-aile-öğretmen sürekli irtibat iletişim halinde öğrencinin değerleri kazanması için en azından kültürel mirasa sahip olabilmesi için iletişimi koparmaması gerekir diye düşünüyorum.” şeklinde ifade ederken Ö8 ise buna yönelik “Öğrenci ile iletişimin sağlıklı olması, öğrencinin ailelerin potansiyelinin fark edilmesi gerekiyor. Burada okula, idareye, rehber öğretmenlere iletişim sürecinde çok iş düşüyor.” Ö16 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

> Önce bir planlama yapılması gerekir. Veli potansiyelinin bilinmesi gerekir. Ondan sonra ailenin katılımını sağlamak için çeşitli yöntemler geliştirmek gerekir. Okulun da bu bağlamda onların katılımını sağlaması, veli ile iş birliği ve iletişim içerisinde olması, öğrencileri de işin içine dahil etmesi gerekir.

Öğretmenlerden Ö20, Ö5 ve Ö14 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik ders konularının ihtiyaca yönelik güncellenmesi gerekliliği önerisinde bulunmuştur. Öğretmenlerden Ö20 buna yönelik görüşünü “Öğrencilerin kültürel miras eğitimi ile ilgili öğrendikleri aile içi etkinliklerle destekleyerek ders planlarını aile katılımını sağlayacak şekilde esnetmeli.” şeklinde belirtirken, Ö5 ise aile katılımına yönelik içeriklerinin ihtiyaca yönelik olarak planlanması gerektiğini şöyle ifade etmiştir: “Bölgesel özellikler dikkate alınarak aile katılımlarına yönelik ders içeriklerinin planlanması gerekir.” Öğretmenlerden Ö14 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerilerinde sosyal bilgiler dersinde aile katılımı uygulamaları için ayrı

bir ders saatinin planlanması ve programda uygulamalar için bir opsiyon sağlanabileceğine şöyle dikkat çekmiştir:

> Sosyal bilgiler dersinin ders saati ek uygulama olarak artırılabilir. Bu ek ders saatinin bir ay veya bir yıl içerisinde kullanabileceğini ifade ederek öğretmenin yaptığı etkinlikleri belgeleyerek bu bağlamda ayrılan ek bir ders saati olursa öğretmen bu sayede kültürel faaliyetlerini rahat organize edebilir. O zaman ders saatinden kısmaz yani programda bir opsiyon sağlanmış olur.

Ö14 buna ek olarak sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerileri programların aile katılımı konusunda yetersiz olduğunu ve bu bağlamda ders konularının ihtiyaca yönelik güncellenmesi gerekliliğine şöyle dikkat çekmiştir:

> Kitaplarındaki etkinlikler kısıtlı ve bazı konulara hiç değinilmemiş. Aile ile ilgili de çok az. Çocuğun ilgisini çekmeyen birçok konu var. Etkinliklerin de biraz daha böyle ilgi çekici farklı olması lazım. Daha çok eski konular var. Örneğin kilimcilik, çocuğun ilgisini çekmiyor. Türklere ait öğeler de çok fazla ilgisini çekmiyor. Biraz daha böyle ilginç eserlerimizi ilginç doğa harikası yerlerimizi dünyadaki ilginç yapıları, ilginç icatlara yer verilebilir. Aileye de yer verilebilir. Kültürel miras ortak mirasımız sonuçta çok zengin bu tarz biraz daha çocukların ilgisini çekecek şekilde aile katılım da olsa çok daha iyi olur diye düşünüyorum.

Öğretmenlerden Ö5 kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında karar vericilere yönelik önerilerinde aile katılımı konusunda ders kitabının içeriğinin kısıtlı olduğunu, ders kitaplarına aile katılımlı içerikler eklenebileceğini ifade etmiştir:

> Çocukların ilgisini çekecek şekilde kitapta aile katılımlı etkinliklere yer verebilirler diye düşünüyorum. Kitapta aile katılımı yoğunluğu biraz artırabilirler. Belki dediğim gibi oyunlarla bulmacalarla. Kitaplarda daha farklı bir şekilde anlatılabilir. Biz öğretmenler olarak biraz daha böyle ilginç hale getirmeye çalışıyoruz. Öyle biraz da elimizde örnek olsa güzel olur kitaplar da bu açıdan eksik.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına ilişkin görüşlerinden ulaşılan sonuçlara, sonuçların ilgili alan yazındaki araştırmalarla ilişkilendirilmesine dayalı olarak gerçekleştirilen tartışmalara, uygulamaya ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik görüş ve deneyimleri ortaya konulmuştur. Araştırmada ulaşılan bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik görüşlerinden yola çıkılarak, aile katılımının öğretmenlere, öğrencilere ve ailelere çeşitli yararlar sağlayacağı yönünde görüş belirttiği ortaya çıkmıştır. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının yararlarını; eğlenceli öğrenme ortamı oluşturma, aile-öğrenci-öğretmen iletişimine katkı sağlama, ailelerin deneyimlerinden yararlanma, kültürel mirasa yönelik kazanımlara ulaşmayı destekleme olarak dile getirmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması, etkili öğrenme sağlamakta ve derste öğrenilenlerin günlük yaşama yansıtılmasını olanaklı kılmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması, kuşaklar arası iletişimin ve aile-öğrenci bağlarının güçlenmesine katkı sağlayacağı görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrencilerin derse aktif katılımını sağlama ve kalıcı öğrenme gerçekleştirmesine yönelik yararları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlere göre kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesi ve özgüven gelişiminin desteklenmesi bakımdan da yararları olabilir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitiminin aile katılımlı uygulamalarla gerçekleştirilmesinin öğrencilere kültürel mirasa duyarlı olma, tarihe yönelik bilinçli olma, empati becerisini geliştirme, farklı kültürleri tanıma, iletişim becerilerini geliştirme ve akademik başarıya katkı sağlama biçiminde yararlar sağlayacağını ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının ailelere; aile-öğrenci ilişkilerinin güçlenmesi, ailelerin olumlu duygular hissetmesi, ailenin toplum ve okul ile bütünleşmesi biçiminde yararları olacaktır. Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasının, kültürel mirasa ilişkin farkındalık oluşması, kültürel miras duyarlılığına katkı sağlaması ve ailelerin çocuklarıyla iyi vakit geçirmesi biçiminde ailelere yararları olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın, öğretmenlerin işinin kolaylaştırılmasına katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlayarak okulda ve okul dışında uygulamalar gerçekleştiği sonucu elde edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlayarak okulda gerçekleştirdiği uygulamaları; ailenin sınıfa davet edilmesi, somut kültürel miras öğelerinden yararlanma, edebi türlerin kullanımı, sergi ve kermes etkinliği olarak belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlayarak okul dışında gerçekleştirdiği uygulamalar ise aile büyükleriyle röportaj, alan ve müze gezisi, ev ödevi, proje ödevi, çevrimiçi uygulamalar ve tatillerden yararlanma şeklindedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden hareketle kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin, ailelerin, öğrencilerin çeşitli görevleri ve sorumlulukları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin ailelere destek olma ve yönlendirme, öğretim sürecini planlama, aile ve öğrencilerle etkili iletişim kurma, aile ve öğrenciye zaman ayırma, farklı öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak etkinlikler planlama biçiminde görev ve sorumlulukları olduğunu belirtmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretmenlerin aile ve öğrencilerle iş birliği yapması, gelişime ve yeniliklere açık olması gerektiği görüşündedir. Bununla birlikte sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada ailelerin etkinliklere gönüllü katılım sağlaması ve öğretmene destek olması, çocuklarının eğitim-öğretim sürecini takip etmesi, ailelerin bilinçli ve duyarlı olması gerektiği görüşündedir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğrencilerin görev ve sorumluluklarını

etkinliklere aktif katılma, bilinçli olma, sorumluluğunu yerine getirme ve aile ile iş birliği yapma şeklinde belirttiği ortaya çıkmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda çeşitli güçlüklerle karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, ders saatinin yetersiz olması, pandeminin olumsuz etkileri, ailenin sosyoekonomik düzeyi, etkinlik izin süreçlerinin zor olması biçiminde güçlükler yaşamaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden görüşlerine dayalı olarak kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik uygulamalarda, okul yönetiminin olumsuz tutumu ve okulun fiziksel olanaklarının sınırlı olmasından dolayı güçlük yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin sınıf mevcudunun fazla olması ve öğretmenlerin iş yükünün fazla olmasına yönelik sorunlar yaşadıkları sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda aile ve öğrenciden kaynaklanan güçlükler yaşadığı ortaya çıkmıştır. Ailelerden kaynaklı güçlükler; aile desteğinin sınırlı olması, ailenin isteksiz ve ilgisiz olması, anne babanın çalışması, ailelerin önceliklerinin farklı olması, ailelerin etkinlik takvimine uymaması biçimindedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ailelerle iletişim sorunu yaşanması, ailenin kültürel mirasa ilişkin farkındalığının sınırlı olması, ailenin okula uzak bölgede yaşaması, parçalanmış ailelerde aile katılımı uygulamalarının güç olması ve ailenin beklentisinin akademik başarı olması biçiminde güçlükler de yaşamaktadır. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda öğrencilerden kaynaklanan güçlükleri ise, sorumluluklarını yerine getirmeme, öğrenciler için kültürün bir anlam ifade etmemesi, aileye karşı olumsuz tutumlar, teknolojinin olumsuz etkileri, öğrencilerin ilgi ve motivasyonunun düşük olması biçiminde dile getirmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına ilişkin öğretmenlere, ailelere ve diğer paydaşlara yönelik çeşitli öneriler sunmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında okulda yapılabilecek uygulama önerileri olarak; aile öğrenci sunumu, el sanatlarına yönelik uygulamalar, gelenek ve göreneklerin sınıfta canlandırılması, belirli gün ve haftalar ile ilgili etkinlikleri düzenleme olarak ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri aile katılımı sağlanarak kültürel mirasla ilgili seminer ve atölye çalışmaları yapılmasını önermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri

sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında okul dışında yapılabilecek uygulama önerilerini, alan ve müze gezisi düzenleme şeklinde ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında evde yapılabilecek uygulama önerileri ise, dini ve milli bayram kutlamaları, kültürel öğeleri içeren materyal yapımı, aile albümü oluşturma, çevrimiçi uygulamalardan yararlanma, belgesel izleme ve ev ziyaretleri yapma biçimindedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında öğretmenlere yönelik; ailenin gereksinimlerinin belirlenmesi, etkinliklerin uygulanmasında esnek olma, ailelerin kültürel mirasa yönelik farkındalıklarını arttırma, aileleri bilinçlendirme ve aile ile iletişim halinde olma biçiminde öneriler sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında ailelere yönelik; etkinliklere gönüllü katılım sağlama ve öğretmenleri destekleme biçiminde öneriler sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında diğer paydaşlara; aile eğitimine yönelik etkinlik düzenleme, karar verme sürecine aile katılımı sağlama, izin süreçleri kolaylaştırma, aile katılımı çalışmalarına bütçe ayırma, okul-aile iş birliği ve iletişimi sağlama ve ders kitaplarına aile katılımlı içerik ekleme biçiminde önerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Tartışma

Toplumlar kendi kültürlerini yeni kuşaklara eğitim aracılığıyla tanıtmaya, duyarlılık kazandırmaya ve bu yolla var olan kültürlerini koruyarak geleceğe taşımaya çalışmaktadır. Eğitim programının ana ilkeleri ve felsefesi göz önüne alındığında, kültürün yeni kuşaklara aktarılması işlevinin de özellikle sosyal bilgiler dersiyle gerçekleştirilmekte olduğu görülmektedir (Safran, 2011, s.6). Sosyal bilgiler dersinin temel amaçlarından biri kültürel mirasın yeni kuşaklara aktarılarak geleceğe taşınmasının sağlanmasıdır. Teknolojinin gelişmesi ve popüler kültürün yaygınlaşması çocukların kendi kültürlerini öğrenmelerini zorlaştırmakta ve nesiller arası etkileşimin azalmasına neden olmaktadır (Stone ve Molyneaux, 1994; Smardz ve Smith, 2000). Çok erken yaşlarda kültür kavramıyla tanışan çocuklarda, güçlü bir sorumluluk ve koruma duygusu geliştirerek kültürel ve toplumsal aidiyet duygusu aşılamak giderek daha önemli hale gelmektedir. Bu sebeple sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimini gerçekleştirmenin önemi giderek artmaktadır (Haddad, 2014) Ailelerin, erken yaşlardan

itibaren çocukların ilk öğretmenleri olduğu, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde ailelerden yararlanmanın önemli ve gerekli olduğu belirtilmektedir (Türe, 2022). Aile ve çocuk arasındaki karşılıklı etkileşimlerin aile katılımı ile sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminin yürütülmesi sürecinde önemli bir etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir (Gubbins ve Otero, 2020). Nitekim sosyal bilgilerin felsefesi ve öğretim programının yapısı incelendiğinde aile, toplum, kültürel miras gibi konuların ele alındığı görülmekte ve sosyal bilgilere kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarmada önemli bir misyon yüklenmektedir. Bu araştırmada öğretmenler sosyal bilgiler dersinin kültürel miras konularının aile katılımı ile işlenmesine en uygun ders olduğunu ve kültürel miras ile aileyi güçlü bir şekilde ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitiminde ailenin önemli bir kaynak olduğunu düşünmektedir. Bu bakımdan öğretmenler tarafından çocukların en yakın çevresini oluşturan ailelerin kültürel miras eğitimine katılım sağlamasının çocukların öğrenmelerini destekleyerek çok yönlü gelişmesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Alan yazında bu araştırma sonuçlarını destekler nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Deveci (2009) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adayları sosyal bilgiler konularının kültür ile ilişkili olduğu yönünde açıklamalarda bulunmuştur. Bunun yanı sıra kültürel miras eğitiminde sosyal bilgiler dersinin birleştirici ve mihver ders olma yönüne dikkat çeken ve uygulama ile öğretim yapılmasının gerekliliğine vurgu yapan çalışma, bu araştırma sonucunu destekler nitelikte bir özelliğe sahiptir (Özlek, 2019) Bunun yanı sıra araştırmalar benzer olarak sosyal bilgiler dersinin kültür ve yaşamla birebir ilişkili doğaya sahip olduğu, kültür aktarımında bireylerin sosyal bilgiler dersi ile geçmişini öğrenerek bu yolla geleceğine yön verebildiğini ifade etmektedir (Safran, 2011; Sertkaya, 2010; Aslan ve Çulha, 2008; Taylor, 2004; Gürel ve Çetin, 2018). Nitekim en önemli kaynakları arasında aile olan sosyal bilgiler dersinde aile katılımının sağlanması gerekmektedir (Türe ve Deveci, 2021). Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aile katılımı çalışmalarının bir gereklilik olduğu söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının çeşitli yararları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda kültürel miras eğitiminde ailelerin katılmasının ailelerin kültürel mirasa ilişkin deneyimlerinden yararlanmaya olanak sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim Gross ve Grady (2002) tarafından yapılan çalışmada da ailelerin eğitim sürecinde bilgi ve deneyimlerini öğrencilerle paylaşmalarının bir ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır.

Araştırmada kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının aile-öğrenci-öğretmen iletişimine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer biçimde aile katılımı ile ilgili yapılan birçok araştırma aile katılım uygulamalarının öğretmen ve aile arasında olumlu etkileşimler sağladığı yönündedir (Barge ve Loges, 2003; Çamlıbel Çakmak, 2010; Jeynes, 2005; Argon ve Kıyıcı, 2012; Berger ve Riojas Cortez, 2015; Bailey, 2007). Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması ile ailenin öğrencilerle etkili bir iletişim ve etkileşim sürecine girdiklerini ve bunun da aile-öğrenci ilişkilerine olumlu bir şekilde yansıdığını düşünmektedirler. Alan yazında da benzer olarak aile katılımı çalışmalarının, ebeveynler ve çocuklar arasındaki olumlu iletişimi sağlayarak, ev, okul ve okul dışı ortamları bir öğrenme alanı haline getirdiği ifade edilmektedir (Hill ve Taylor, 2004; Dearing, Kreider, Simpkins ve Weiss, 2006).

Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasının eğlenceli öğrenme ortamı oluşturacağını düşünmektedir. Benzer olarak çeşitli araştırmalar ailelerin çocuklarının eğitim süreçlerine katılmasının ailelerin mutluluk duymalarını sağladığı sonucunu ortaya koymaktadır (Yıldırım ve Dönmez, 2008; Kılıç, 2010; Van Voorhis, 2011). Bu araştırmada aile katılımının kültürel mirasa yönelik kazanımlara ulaşmayı desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında gerçekleştirilen çalışmalarda, aile katılım çalışmalarını çocuklara kazandırılması amaçlanan bilgi ve becerileri kalıcı olarak öğrenmesinde bir yol olarak görüldüğü sonucu, bu araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir (Dere, 2001; Eliason ve Jenkins, 2003; Ömeroğlu, Yazıcı ve Dere, 2003). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre kültürel miras eğitiminde aile katılımı sağlamanın çocukların etkili öğrenmeler gerçekleştirmelerine katkı sağlayacağı sonuca ulaşılmıştır. Kuşkusuz çocukların ilk öğretmenleri olan ailelerin çocuklarının öğrenme sürecinde anahtar rolü bulunmaktadır (Selanik Ay ve Aydoğdu, 2016). Çocuklar aileleri ile okulda geçirdiklerinden daha uzun zaman geçirmektedir. Bu nedenle ailelerin çocuklarının eğitim sürecine katılarak çocuklarının öğrenmelerini desteklemesi öğrenmelerin etkililiği, pekiştirilmesi ve kalıcılığı açısından gerekli görülmektedir (Ünüvar, 2010).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımının sağlanmasının öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesini ve öğretim sürecine aktif olarak katılmasını desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu konu ile ilgili benzer olarak Kılıç (2010) tarafından hayat bilgisi dersinde

aile katılımının ele alındığı araştırmada öğretmenlerin, aile katılımı etkinlikleri sayesinde ailelerin ve öğrencinin öğretme-öğrenme sürecine aktif olarak katılım sağladığı ve bu bağlamda ailelerin öğrencilerin öğrenme sürecini takip etme olanağına kavuştuğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın öğrencilerin kalıcı öğrenme gerçekleştirmelerine yönelik katkı sağlayacağı görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması ile öğrencilerin çeşitli beceri ve değer gelişimini destekleyeceğini belirtmiştir. Akbaşlı ve Diş (2019) tarafından yapılan araştırmada aile katılımının öğrencinin bütünsel olarak gelişimini destekleyen, öğrencilerin derse katılımını artıran, özgüven gelişimine olumlu katkı sağlayan, eğitim sürecinde çocukların keyif almasını sağlayan, empati ve yaratıcılık becerilerinin gelişmesine olanak sağlayan sonuçları, yapılan bu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının ailelere, aile-öğrenci ilişkilerini güçlenmesi, ailelerin olumlu duygular hissetmesi, ailelerde kültürel mirasa ilişkin farkındalık oluşması, ailenin kültürel miras duyarlılığına katkı sağlaması ve çocuklarıyla iyi vakit geçirmesi gibi yararlar sağladığı soncuna ulaşılmıştır. Alan yazında benzer bir şekilde aile katılımı uygulamalarının ailelere çeşitli yararları olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Atakan, 2010; Akkaya, 2007; Kılıç, 2010; Türe, 2018; Altan, 2019). Aile katılımı ile ilgili yapılan çalışmalarda aile katılımı uygulamalarının ailelerin sosyal ve bireysel gelişimine katkı sağladığını belirten çalışmalar mevcuttur. Aile katılımı çalışmaları sayesinde ailelerin bireysel gelişimlerine önemli katkılar sunulabileceği vurgulanmıştır (Aslanargun, 2007; Hill ve Taylor, 2004).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması ile öğrencilerin dünya kültürlerini tanımasına olanak sağlanacağı görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin farklı kültürleri tanımalarını ve farklı değerleri kazanmasına ilişkin kültürel ögelerden yararlanılmasının gerekli olduğunu ifade etmektedir (Deveci, 2009). Sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasının öğrencilerin okulda öğrendiklerine yaşamlarına yansıtmalarına ve aile-öğrencinin birlikte iyi zaman geçirmesine katkı sağlayacağı yönündedir. Göktaş (2015) tarafından yapılan araştırmada benzer bir şekilde aile katılım çalışmaları ile çocuklara ev ve okulda devam eden zengin bir öğrenme ortamı sağlanacağı ve aile ile öğrencinin daha kaliteli zaman geçirecekleri ifade edilmektedir.

Alan yazında gerçekleştirilen bu araştırmanın bulguları ile yapılan araştırmanın bulguları birbirini destekler niteliktedir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlayarak okulda ve okul dışında çeşitli uygulamalar gerçekleştirdikleri ve çeşitli uygulama önerileri sundukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler en çok yararlandıkları uygulamaları geziler, sergiler, röportajlar ile ailenin sınıfa davet edilmesi şeklinde olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler ailelerin kültürel mirasa ilişkin deneyim ve bilgilerini paylaşmalarının sağlanması için okula kaynak kişi olarak davet edilebileceğini ve ailelerden bu süreçte yararlanılabileceğini vurgulamıştır. Nitekim sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde öğrencide ilgi uyandırması ve kalıcı öğrenmelerin sağlanması için farklı yöntem tekniklerden yararlanılmasının bir ihtiyaç olduğu düşünülmektedir (Balli, Demo ve Wedman, 1998; Barge ve Loges, 2003; Dönmez ve Yeşilbursa, 2014). Bunun yanı sıra Morris (2005) sosyal bilgiler dersinde öğrenme öğretme süreçlerinin zenginleştirilmesine yönelik model önerisinde öğrencilerin tarihte yaşamış kişileri daha kalıcı bir şekilde öğrenmesi için kaynak kişilerden bilgi alma, gezi, aileden yardım alma gibi çeşitli etkinliklerin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Benzer bir şekilde Ulusoy (2009) sosyal bilgiler dersinde kültürel miras unsurlarını ele alan çeşitli etkinliklerden yararlanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışında kültürel miras eğitimine yönelik aile katılımı sağlanarak gezi etkinlikleri uygulamaları gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim, Mustak (2017) kültürel miras konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini aldığı çalışmasında kültürel miras eğitiminde öğretmenlerin en fazla önerdikleri tekniğin gezi gözlem yöntemi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca alan yazındaki birçok araştırma gezi etkinliklerinin öğrencinin ilgisini çekerek kalıcı öğrenmeler sağladığını ortaya koymaktadır (Şeker ve Yılmaz, 2011; Yeşilbursa, 2013; Meydan ve Akkuş, 2014). Kültürel mirasla ilgili gerçekleştirilen araştırmalarda alan ve müze gezisi gibi etkinliklerin çocukların kültürel miras farkındalıklarına olumlu yönde katkı sağlayacağı ortaya çıkarılmıştır (Yeşilbursa, 2011; Öztürk, Kılıçarslan, Demir ve Caber, 2015) Yapılan bu araştırmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aileden yararlanarak yapmış oldukları uygulamaların, kültürel miras eğitiminde gerçekleştirilen çalışmalardaki etkinliklerle benzer olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine yönelik aile katılımının sağlanmasında, aile ve çocukların evde birlikte

yapabileceği ev ve proje ödevi verdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bower ve Griffin (2011) tarafından yapılan araştırmada benzer olarak aile katılımının çocukların anne ve babasıyla beraber ortak bir şekilde evde de yapabileceği uygulamaları içerdiği belirtilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre kültürel miras eğitiminde aile katılımına yönelik yapılan uygulamalarda yöresel yemeklerden, gelenek-göreneklerden ve yöresel kıyafet ve müzik kültürünün sergilenmesine yönelik uygulamalar yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim Deveci (2009) tarafından katılan öğretmen adayları da kültürü kılık-kıyafet düğün, halk oyunları, yemek, gibi kültür unsurları ile ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. bu bakımdan sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel unsurları içeren çeşitli uygulamalara aile katılımı sağladığı görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitime ailenin katılımı sağlayarak gerçekleştirdikleri uygulamalarda edebi türlerden yararlandıkları ortaya çıkmıştır. Alan yazında yapılan araştırmalar da edebi ürünlerin öğrenme-öğretme sürecinde etkili bir şekilde kullanılması gerektiği ifade edilmektedir. Sosyal bilgiler dersinde edebi ürünlerin kullanımının çocuklarda bilişsel-duyuşsal davranışların kazandırılmasına katkı sağladığı, aynı zamanda sınıf ortamında öğrenme-öğretme sürecini etkili hale getirilmesinde yararlı olduğu araştırmalarla ortaya çıkarılmıştır (Öztürk ve Otluoğlu, 2002; Mertol, 2009; Oruç, 2009).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitiminde aile katılımına yönelik okul dışında alan ve müze gezisi, evde öğrenme etkinlikleri, çevrimiçi etkinlikler, proje ödevleri, gibi etkinlikler gerçekleştirdiği sonucu elde edilmiştir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının amaçlarının gerçekleştirilmesinde okul dışı öğrenme ortamları oldukça önemlidir. Balkar (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise öğretmen ve ailelerin birbirlerini daha iyi tanıyabilecekleri ortamların yaratılması için okul ile birlikte okul dışında da çeşitli sosyal etkinliklerin düzenlenmesinin eğitim sürecinde etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel mirasa yönelik bilinç ve duyarlık kazandırmak için aile katılımına dayalı belirli gün ve haftalarla ilgili etkinlikler yaptığı ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler dersi kapsamında belirli gün ve haftalardan yararlanılması öğrencilere kendini topluma ait olma duygusu sağlarken, aynı zamanda yurttaşlık bilincine de katkı sağlamaktadır. Öğretim sürecinde belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin beceri ve değer kazanmasına katkı sağlanmaktadır (Stern, 2003; Deveci ve Çengelci Köse, 2019). Bu bakımdan belirli gün ve haftalar

kapsamında aile katılımı ile kültürel miras eğitimi etkinliklerinin gerçekleştirilmesinin de çeşitli yararlar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmeleri kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlamaya yönelik sanal müze uygulamalarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Eğitim sürecinde sanal müzeler etkili öğretim için uygun ve kalıcı öğrenme ortamları oluşturmakla birlikte bireylere çeşitli yararlar sağlamaktadır (Ustaoğlu, 2012; Aladağ, Akkaya ve Şenzöz, 2014; Peker, 2014; Turgut, 2015; Çalışkan, Önal ve Yazıcı, 2016; Punako, 2018). NitekimTüre, (2022) tarafından kültürel miras eğitimi kapsamında gerçekleştirilen sanal müze gezisi uygulamalarına yönelik öğretmen ve ailelerin görüş ve deneyimlerinin ortaya konulmasını amaçlayan çalışmada kültürel miras eğitiminde sanal müzelerden yararlanmanın çeşitli yararları olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalar, bu araştırmadaki öğretmenlerin kültürel miras eğitime ailenin katılımı sağlayarak gerçekleştirdikleri uygulamalara ilişkin bulgular ile paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmelerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmada öğretmenlerin, ailelerin, öğrencilerin belirli görev ve sorumlulukları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri aile katılımı etkinliklerine yönelik ailelerin öğretmen tarafından bilgilendirilmesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmada öğretmenlerin kültürel miras eğitime ailenin katılımının sağlanmasında ailelere destek olma ve yönlendirmenin önemli olduğu yönünde görüş belirttikleri sonucu elde edilmiştir. Yapılan araştırmalar öğretim sürecinde anahtar role sahip olan öğretmenin, ailelerin çocuklarının eğitim sürecinde nasıl katılacaklarına yönelik yönlendirme ve bilgi verme konusunda önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Aktaş Arnas, 2017; Şeker, 2009) Bu kapsamda öğretmenlerin aileleri eğitim sürecinde kendilerinden beklenen hususlar hakkında bilgilendirmesi ve bu konuda aileleri desteklemesi önemli görülmektedir. Yapılan bu araştırma bulguları ile benzer olarak aile katılımına yönelik aileler, öğretmenler ve okul yöneticilerinin görüşlerinin ortaya konulduğu araştırmalarda, yine paydaşların ailelere destek olması ve yönlendirmesi sonucuna varılmıştır (Bilaloğlu, 2014; Çağdaş, Özel ve Konca, 2016; Durmuş 2016; Özcan ve Aydoğan, 2014)

Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına yönelik, ailenin gereksinimlerinin belirlenmesinin ve aileye ilişkin bilgi edinilmesinin aile katılımı çalışmalarına katkı sağlayacağını vurgulamıştır. Alan yazında da aile ve okul arasındaki iletişimin sağlanması ve aile ve çocukların özel durumlarının ve eğitimsel

ihtiyaçlarının tespit edilmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Akbaşlı ve Kavak, 2008; Garst ve McCawley, 2015; Stanley ve diğerleri, 2017; Hornby ve Blackwell, 2018)

Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada öğretim sürecinin etkili bir biçimde planlamasına vurgu yapmıştır. Benzer olarak Çengelci (2012) tarafından yapılan araştırmada, çocuklarda kültürel miras bilincinin ve farkındalığının sağlanmasında sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminin sistematik ve planlı olarak gerçekleştirilmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında farklı öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanılması gerektiğini belirtmiştir. Alan yazında da sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilecek olan aile katılımlı uygulamalarının geleneksel uygulamalardan ziyade bireylerin yaşama uyumunun sağlaması ve ailelerin de eğitim sürecinin içine alacak farklı yöntem ve teknikleri kapsayan uygulamalardan oluşması gerektiği çalışmalarla ifade edilmiştir (Sözer ve Deveci, 2007).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasında aile, öğretmen ve öğrenciler ile birlikte okul yönetimini kapsayan diğer paydaşlara da çeşitli görev ve sorumluluklar düştüğü belirtilmiştir. Benzer olarak Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada yönetici ve öğretmenlerin ailelerin eğitime katılımının gerekli olduğu yönünde görüş belirttiği ve bütün paydaşlara belirli sorumluluklar düştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı ile gerçekleştirdiği uygulamalarda aileden, öğrenciden ve öğretim programından kaynaklı güçlükler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımı sağladıkları uygulamalarda, ailenin ve öğrencilerin isteksiz ve ilgisiz olmasından kaynaklı güçlükler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında gerçekleştirilen araştırmalarda da benzer olarak öğretmenlerin aile katılımı uygulamaları kapsamında karşılaştıkları en önemli güçlüğün ailelerin etkinliklere katılma konusunda isteksiz olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (Aslanargun, 2007; Kılıç, 2010; Kurtuldu, 2010; Ogelman, 2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunun aile katılımı uygulamalarında ders saatinin yetersiz olması ve okulun fiziksel olanaklarının sınırlı olmasından kaynaklı güçlükler yaşadıklarını ortaya çıkmıştır. Nitekim sosyal bilgiler dersi öğretim

programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesini amaçlayan araştırmalarda da programın daha etkili olarak gerçekleştirilmesinin önündeki en temel engelin zaman ve okulların alt yapı sorunları olduğu sonucu elde edilmiştir (Işık, 2001; Abay, 2007; Akdeniz ve Kapıcıoğlu, 2011; Çetin 2007; Çalışkan 2010; İncekara 2011; Köstereliođlu, 2012; Kuş ve Çelikkaya 2010; Çengelci, 2013; Memişoğlu ve Köylü, 2015; Kabapınar, 2015; Sönmez ve Yıldırım, 2015; Açıkalın ve Gönenç 2017; Kaçan vd., 2019).

Araştırma sonucunda öğretmenlerin kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlamaya yönelik uygulamalarda anne babanın çalışması ve aile katılımı ile ilgili yeteri kadar bilgi sahibi olmamasından dolayı aile katılımı uygulamalarına katılamadıkları görüşünde olduğu sonuca ulaşılmıştır. Alan yazında yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin, ailelerin yoğun çalışmalarından kaynaklı aile katılımı uygulamalarına yeteri kadar zaman ayıramadıkları ve ailelerin bilgi sahibi olmamaları nedeniyle uygulamalarda isteksiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Durmuş, 2016; Toran ve Özgen, 2018; Ersen, 2020). Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımında karşılaşılan güçlükleri zaman sorunu, okul yönetiminin olumsuz tutumu, iletişim sorunu, sosyoekonomik koşullar, ailelerin aile desteğinin sınırlı olması biçiminde belirttiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalarda benzer olarak eğitime ailelerin katılımı sağlamada; zaman sorunu, iletişim sorunu, anne babanın iş temposu, yönetimin olumsuz tutumu, ailelerin yeterli bilgiye sahip olmaması ve iş birliği yapmaması ile ekonomik koşullar şeklinde sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir (Becker ve Epstein, 1982; Brown, 1989; Finders ve Lewis,1994; Yaylacı, 1999; Nakamura, 2000; Gordon, 2000; Başaran ve Koç, 2000; Flynn, 2007; Balkar, 2009; Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Özgan ve Aydın, 2010; Hornby & Lafaele, 2011; Argon ve Kıyıcı, 2012; Ahioğlu Lindberg 2014; Ogelman, 2014; Aktaş Arnas, 2017).

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın sınıf düzeylerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında yer alan araştırmalar sonucunda da ortaokul düzeyinde çocuğu olan ailelerin çocuklarının eğitimine daha az katıldığı ve okul ile daha sınırlı düzeyde iletişime geçtikleri sonucu elde edilmiştir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Çiftçi ve Bal, 2015; Çıkar, 2019; İnaltekin ve Akçay, 2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre çocukların teknolojiyle iç içe olmasının aile katılımında karşılaştıklan güçlüklerden biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında ortaokul branşlarında görev yapan öğretmenlerle yürütülen araştırmalarda, öğretmenlerin çoğu öğrencilerdeki

teknoloji bağımlılığına ve sosyal ağlarda daha çok vakit geçirmesine dikkat çekerek, bu durumun öğrencilerin sosyalleşmelerini olumsuz yönde etkilediğini vurgulamıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada pandemi sürecini, öğretim sürecini olumsuz etkileyen önemli bir güçlük olarak değerlendirmiştir. Gündoğdu (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da öğretmenlerin ve yöneticilerin pandemi sürecinin aile katılımı çalışmalarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca alan yazında teknolojinin bilinçsiz ve aşırı bir şekilde kullanılmasının çocuk ve aile arasındaki ilişkilere olumsuz etkilerinin olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Reich, 2010; Yüksel ve Baytemir, 2010).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aile katılımını sağlamada ailenin, aile katılımına yönelik bilgi sahibi olmaması ve yetersizlik hissetmesinden kaynaklı güçlükler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında benzer olarak ailelerin çocuklarının eğitimine katılma konusunda yetersiz oldukları algısına sahip olmasının aile katılımı uygulamalarında isteksiz olmalarına neden olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Coleman ve Churchill, 1997; Gür ve Kurt, 2011). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre aile katılımında karşılaşılan güçlüklerden biri de ailelerin sorumluluğun tamamen öğretmende olması yönündeki inançlarıdır. Alan yazında yapılan çalışmalarda öğrenme öğretme sürecinin sadece okul ve öğretmen sorumluluğunda olarak algılanması ve bu sebeple de eğitime aile katılım düzeyinin sınırlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Gürşimşek, 2003; Lawson, 2003).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre aile katılımında karşılaşılan güçlüklerden biri de ailenin öğrenciden beklentisinin akademik başarı olması yönündedir. Alan yazında da benzer sonuçlar elde eden araştırmalar vardır. Hoover Dempsey ve Sandler (1997) tarafından yapılan araştırmada ailelerin çocukların eğitimine katılmalarına yönelik beklentilerinin çocuklarının okulda daha başarılı olacaklarına dair inançları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan diğer araştırmalarda da ailelerin öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı inancıyla ev temelli uygulamalara katılıma daha istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Yıldırım ve Dönmez, 2008; Kotaman, 2008).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada karşılaşılan güçlüklerden bir diğeri ise ailenin okuldan uzak bir bölgede yaşamasıdır. Çıkar ve Aslan (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada benzer bir şekilde aile katılımı çalışmalarında okulun eve uzak olmasının ailelerin okuldaki etkinliklere katılımını engellediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Williams ve

Sanchez (2013) eğitim sürecinde ebeveynlerin aile katılım uygulamalarına katılım göstermemesinin ulaşım sorunlarına bağlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu kapsamda gerçekleştirilen araştırmanın sonucu ile alan yazındaki araştırma sonuçlarının paralellik gösterdiği söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri aile katılımı uygulamalarında okul dışında yapılacak etkinliklerde yasal izinlerin alınması süreçlerinin güçlük oluşturduğu ifade etmiştir. Benzer olarak daha önce yapılan araştırmalar okul dışı uygulamalarında izin süreçlerinin güçlük oluşturduğu olduğu sonucunu desteklemektedir (Çetin, Kuş ve Karatekin, 2010; Yılmaz ve Tepebaş, 2011; Memişoğlu ve Öner, 2013; Avcı ve Öner, 2015) Bunun yanı sıra öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda kültürel miras eğitime yönelik aile katılımı sağlama uygulamalarında parçalanmış ailelerin güçlüğe neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazındaki araştırmalarda da öğretmenlerin, anne ve babası ayrılmış olan çocukların aile katılımı uygulamalarından olumsuz yönde etkilendiği ve aile katılımı çalışmalarında öğretmenlerin duyarlı davranmasının önemine dikkat çektiği görülmüştür (Akkaya, 2007; Argon ve Kıyıcı, 2012; Güler Yıldız, 2017; Türe, 2018). Bu doğrultuda aile katılımlı kültürel miras eğitimi uygulamalarında parçalanmış ailesi olan öğrencilere yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin duyarlı olmasının önemli olduğu ifade edilebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aile katılımının sağlanmasına yönelik evde, okulda ve okul dışında yapılabilecek uygulama öneriler ile birlikte sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aile katılımının sağlanması için öğretmenlere, ailelere ve karar vericilere yönelik öneriler sunmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamada ailelerin çocuklarının eğitimine nasıl katılabilecekleri noktasında onlara destek olmaları ve öğretmenlerin aile katılımı sürecinde aileleri destekleyici bir bakış açısı ile rehberlik etmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim daha önce yapılan araştırmalar ailelerinin çoğunun, çocuklarının eğitim öğretim sürecine katılma konusunda bilgi sahibi olmadıkları ve aile katılımının daha etkili olabilmesinin de aileye bilinç sağlayıcı eğitimlerle gerçekleştirilmesi gerektiği önerisinde bulunmuşlardır (Doğanay ve Sadık, 2008; Çelik, Ünal ve Yıldırım,2010; Gülmez, 2014; Bilaloğlu ve Aktaş Arnas,2019; Tabak, 2020). Ekinci (2019) ise araştırmasında aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan güçlüklerin en aza indirilmesinde, ailelerin bilgilendirilmesine yönelik seminerler düzenlenerek, etkili iletişim ve iş birliği ile aile katılımlı çeşitli etkinliklerin yapılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin; kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya yönelik okul-aile iş birliği sağlanmalı, aile eğitimleri düzenlenmeli, okul-aile iş birliği ve iletişimi sağlanmalı, etkinliklerin uygulanmasında esnek olunmalı şeklinde öneriler geliştirdikleri görülmüştür. Alan yazında yapılan araştırmalarda aile katılımına yönelik okul-aile iş birliği ve iletişimin sağlanması ve aileyi destekleyerek uygulanabilir etkinlikler yapılması gerektiği önerisi sunulmuştur (Gündoğdu, 2021; Otto, 2018) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasına yönelik alan ve müze gezileri, eğitici oyunlar, tiyatro, semineri atölye çalışmaları, çevrim içi etkinlikler, gibi çeşitli uygulamalar yapılabileceği sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte öğretmenler; öğrenci ve ailelerin katılımına dayanan geziler, tiyatro gösterileri ve kermesler düzenlenebileceğine ilişkin öneriler sunarak ailelerin bu konudaki farkındalık düzeyinin artırılmasının gereklilik olarak görülmesi gerektiğini vurgulamıştır. Alan yazında da ailelerin eğitim sürecine katılacağı etkinliklerin organize edilmesi ve bunun sürekliliğinin sağlanması gerektiğine yönelik öneriler sunan çalışmalar da bulunmaktadır (Çalışkan, 2022; Tabak, 2020). Bunun yanı sıra kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasında teknolojinin kullanılmasının hem çağa ayak uydurulması hem de okul-aile iletişim etkinlikleri kapsamında sürecin kolaylaştırılmasını sağladığı için önerilmektedir (Hornby, 2011; Balcı ve Tezel Şahin, 2018). Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitiminde aile katılımı sağlamaya yönelik getirmiş oldukları önerilerin, alan yazınla paralellik taşıdığı ifade edilebilir. Buradan hareketle araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar ile alan yazında aile katılımına yönelik gerçekleştirilen araştırmaların sonuçlarının birbirini desteklediği söylenebilir.

5.3. Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak oluşturulan uygulamaya ve araştırmaya yönelik öneriler iki alt başlıkta sunulmuştur:

5.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler

- Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya yönelik uygulamalar okul yöneticileri tarafından desteklenmelidir.

- Sosyal bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamaya yönelik iş birliği yaparak etkinlikler düzenleyebilir.
- Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanması konusunda aileler ve sosyal bilgiler öğretmenleri bilgilendirilebilir.

5.3.2. Araştırmaya yönelik öneriler

- Sosyal bilgiler dersinde kültürel eğitiminin aile katılımlı gerçekleştirilmesi konusunda ailelerin ve öğrencilerin görüşleri alınabilir.
- Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımının sağlanmasının aile ve öğrencilerin beceri ve değer gelişimine etkileri belirlenebilir.
- Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımının nasıl sağlanabileceğini ortaya koymak için eylem araştırması gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

Abay, S. (2007). *Birleştirilmiş sınıflarda sosyal bilgiler öğretimindeki sorunlar.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Abbak, B.S. (2008). *Okul öncesi eğitim programlarındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve ebeveyn görüşleri açısından incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Abdelazim Ahmed, T.S. (2017). Assessment of students' awareness of the national heritage, case study: The preparatory year students at the University of Hail, Saudi Arabia. *Cogent Social Sciences*, 3 (1), 1-26.

Ablak, S., Dikmenli, Y. ve Çetin, T. (2014). Üniversite öğrencilerinin Kırşehir'in tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 171-186.

Acun, İ. (2015). Bilgisayar destekli öğretim uygulamaları. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 344-364). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Açıkalın, M. ve Gönenç, S. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirdikleri çözüm önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 1-16.

Ahioğlu Lindberg, E.N. (2014). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin aile katılımı ile ilgili görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14 (4), 1339-1361.

Akbaşlı S. ve Diş O. (2019). Öğretmen görüşlerine göre okul-aile iş birliğinin okul ortamına yararları. *Electronic Turkish Studies*, 14 (7), 3597-3613.

Akbaşlı, S. ve Kavak, Y. (2008). Orta öğretim okullarındaki okul aile birliklerinin görevlerini gerçekleştirme düzeyi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 1-21.

Akdeniz, N. ve Kapıcıoğlu, O.K. (2011). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler programının uygulanmasına yönelik görüşleri. *Nwsa Education Sciences*, 6, (3), 2097-2109.

Akhan, N.E. (2014). Sosyal bilgiler derslerinde somut olmayan kültürel miras öğretimi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6 (3), 722-736.

Akkaya, M. (2007). *Öğretmenlerin ve velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akkuş, G., Karaca, Ş. ve Polat, G. (2015). Miras farkındalığı ve deneyimi: Üniversite öğrencilerine yönelik keşifsel bir çalışma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi,* (50), 71-81.

Akpınar, E. (2007). Türkiye'nin dünya mirası listesindeki yeri ve yeni bir aday önerisi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi,* 9 (1), 81-106.

Akpınar, M. ve Genç, İ. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (1), 249-268.

Akpınar, M. ve Kaymakçı, S. (2012). Ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarına karşılaştırmalı bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi,* 20 (2), 605-626.

Aktaş Arnas, Y. (2017). Okul öncesi eğitimde aile katılımı. Y. Aktaş Arnas, (Ed.), *Aile eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı* içinde (s. 54-63). Ankara: Vize Yayıncılık.

Aladağ, E., Akkaya, D. ve Şensöz, G. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 16 (2), 199-217.

Altan, S. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının ebeveynlerin yaşam boyu öğrenme becerilerine katkısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın: Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Arabacı, N. (2014). Okul öncesi eğitimde aile katılımı (Bölüm 2). *Her yönüyle okul öncesi eğitim 10* içinde (s. 305-327). Ankara: Hedef Yayıncılık.

Arabacı, N. ve Aksoy, A. B. (2005). Okul öncesi eğitime katilim programının annelerin bilgi düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (29), 18-26.

Argon, T., Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80-95

Arı, A. (2004). Yaz tatili öğrenme kaybı konusunda öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi,* 163, 91-103.

Arıkan, İ. ve Doğan, Y. (2013). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlerce incelenmesi (Adıyaman örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 6 (5), 30-64.

Arslan, Ü. ve Nural, E. (2004). Okul öncesi eğitiminde okul-aile işbirliğinin önemi. *Milli Eğitim*, 162, 99-108.

Aslan, E. ve Çulha B. (2008). "Kimiz biz" Türkiye'deki ilköğretim okullarında "ulusal kimlik" ve "kültürel miras eğitimi". M. Safran ve D. Dilek (Ed.), *21. yüzyılda kimlik, vatandaşlık ve tarih eğitimi* içinde (s. 131-133). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Aslanargun, E. (2007). Okul-aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (18), 119–135.

Ata, B. (2002*). Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin "müze eğitimine" ilişkin görüşleri.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atakan, H. (2010). *Okulöncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atılkan, H. (2022). *Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin görüşleri (Karabük il örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Avcı, C. ve Öner, G. (2015). Tarihi mekânlar ile sosyal bilgiler öğretimi: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 15, 108-133.

Avcı, M. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Avcı, M. ve Memişoğlu, H. (2016). Kültürel miras eğitimine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *İlköğretim Online,* 15 (1), 104-124. http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.42123. (Erişim tarihi: 16.07.2022)

Avcı, M. ve Taşer, S. (2020). Investigation of culture and heritage learning area in social studies course through social studies curriculum. *The Journal of Academic Social Science,* 8 (111), 368-385.

Avcıkurt, C. (2015). *Turizm sosyolojisi genel ve yapısal yaklaşım* (4. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Aykaç, N. (2007). İlköğretim programında yer alan etkinliklerin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi Sinop ili örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 19-35.

Azrak, S. ve Yalçınkaya, E. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri (Denizli şehri örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28 (3), 1307-1320.

Bağçeli Kahraman, P. (2012). *Aile katılımı boyutu zenginleştirilmiş okul öncesi eğitim programının 5-6 yaş çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerine etkisi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bahar, O., Çelik, N. ve Samırkaş, M. (2016). *Farklı boyutları ile sürdürülebilir turizm*. İstanbul: Süre Yayıncılık.

Bahtiyar Karadeniz, C., Sarı, S. ve Kabacık, M. (2018). Üniversite öğrencilerinin Ordu ilinin doğal ve kültürel turistik çekiciliklerine ilişkin farkındalık ve deneyimleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (19), 667-684.

Bailey, L. M. (2007). Integrated curriculum: What parents tell us about their children's experience. *Education Forum*, 64 (3), 236–242.

Balcı, A. ve Tezel Şahin, F. (2018). Öğretmen-aile iletişiminde Whatsapp uygulamasının kullanımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38 (2),749-776.

Balkar, B. (2009). Okul aile işbirliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (36), 105-123.

Ballı, M. (2022). *Sosyal bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımı: Öğretmen görüşleri ve uygulamaları.* Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Balli, S.J., Demo, D.H. ve Wedman, J.F. (1998). Family involvement with children's homework: An intervention in the middle grades. *Family Relations*, 47 (2),149-157.

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 231–274.

Barge, J.K. ve Loges, E.W. (2003). Parent, student and teacher perceptions of parental involvement. *Journal Of Applied Communication Research*, 31 (2), 140-163.

Barghi, R., Zakaria, Z., Hamzah, A. ve Hashim, N.H. (2017). Heritage education in the primary school standard curriculum of Malaysia. *Teaching and Teacher Education*, 61, 124-131.

Barr, H. (1997). Defining social studies. *Teachers and Curriculum*, 1, 6-13.

Barr, R., Barth, J.L. ve Shermis, S.S. (2013). *Sosyal bilgilerin doğası* (Çev: C. Dönmez). Ankara: Pegem Akademi.

Başar, E. (1994). *Eğitim sosyolojisi*. Samsun: Eser Matbaası.

Başaran, S. ve Koç, F. (2000). *Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanması için alternatif bir model*. Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

Becker, H.J. ve Epstein, L.J. (1982). Parent involvement: A survey of teacher practices. *The Elementary School Journal*, 83 (2), 85-102.

Berger, E.H. ve Riojas Cortez, M. (2015). *Parents as partners in education*: *Families and schools working together*. Boston: Pearson.

Berry, E.J. (2019). Ebeveyn katılımının önündeki engeller. *MSED.*, 44.

Bıyıklı, S.G. (2010). *Ders kitaplarında kültürel mirasın sunumu: Türkiye'deki 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki (1974-2009) görsellerin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Koç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bilaloğlu, R. (2014). *Okul öncesi eğitimde aile katılımı etkinliklerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve aile katılımı etkinliklerinin dil-matematik becerilerinin geliştirilmesine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bilaloğlu, R. ve Aktaş Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (3), 804-823.

Bilgili, A.S. (2018). *Sosyal bilgilerin temelleri*. Ankara: Pegem Akademi

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Programı (t.y.). News from UNDP Türkiye. https://www.tr.undp.org/ content/turkey/tr/home.html (Erişim tarihi: 18.08.2022).

Boonk, L., Gijselaers, H.J.M., Ritzen, H. ve Brand-Gruwel, S. (2018). A review of the relationship between parental involvement indicators and academic achievement. *Educational Research Review*, 24, 10-30

Bower, H.A. ve Griffin, D. (2011). Can the epstein model of parental involvement work in a high-minority, high-poverty elementary school? *A Case Study. Professional School Counseling*, 15 (2), 77-87

Brock, S. ve Edmunds, A.L. (2010). Parental involvement: Barriers and opportunities. *EAF Journal*, 21 (1), 48.

Brown, P.C. (1989). *Involving parents in the education of their children.* Urbana: ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, https://www.eric.ed.gov.(Erişim tarihi: 08.11.2022).

Bursa, S. ve Çengelci Köse, T. (2020). The effect of flipped classroom practices on students' academic achievement and responsibility levels in social studies course. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 21 (4), 143-159.

Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları* (1. Baskı). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.

Camarero-Figuerola, M., Dueñas, J.M. ve Renta-Davids, A.I. (2020). The relationship between family involvement and academic variables. *Research in Social Sciences and Technology*, 5 (2), 57-71.

Castro, M., Expósito-Casas, E., López-Martín, E., Lizasoain, L., Navarro-Asencio, E. ve Gaviria, J.L. (2015). Parental involvement on student academic achievement: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 14, 33-46.

Cavkaytar, A. (2000). Okul öncesi eğitimde okul, aile, çevre iş birliği. Ş. Yaşar (Ed.), *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri* içinde (s. 133-143). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Coleman, M. ve Churchill, S. (1997). Challenges to family involvement. *Childhood Education*, 73 (3), 144-148.

Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), 131-145

Creswell, J.W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev: M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çağdaş, A., Özel, E. ve Konca A.S. (2016). İlkokul başlangıcında velilerin aile katılım düzeylerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama,* 12 (4), 891-908.

Çakır, E. ve Yavuz, M. (2020). Ortaokullarda aile katılımına yönelik okul müdürlerinin görüşleri. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 17-34.

Çal, Ü.T. ve Demirkaya, H. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürel mirasın korunmasına yönelik görüşleri. *XI. Uluslararası Türk Kültürü, Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu,* Baranavichy, s. 61-66.

Çalışkan, E., Önal, N. ve Yazıcı, K. (2016). Öğretim etkinliklerinde sanal müzelerin kullanımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adayları ne düşünüyor? *Turkish Studies*, 11 (3), 689-706.

Çalışkan, E.F. (2022). İlkokulda aile katılımı: Veliler ne düşünüyor?. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,* (31), 328-347.

Çalışkan, H. (2010). İlköğretim altıncı ve yedinci sınıflar sosyal bilgiler programına ilişkin öğretmen görüşleri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 35, 31-40.

Çamlıbel Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (20), 1-17.

Çankaya, E. (2006). *Somut olmayan kültürel mirasın müzecilik bağlamında korunması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çengelci, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 185-203.

Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (3), 1823-1841.

Çepni, O. ve Kılcan, B. (2019). Veliler açısından sosyal bilgiler dersi ne ifade ediyor? *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (4), 3247-3265.

Çetin, F. (2007). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Meram ilçesi örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çetin, T. (2002). Sanat eğitiminin gerekliliği üstüne. *Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme*: *Sanat Eğitimi Sempozyumu*, Ankara: Gazi Üniversitesi, s. 205-209.

Çetin, T., Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2010). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem yöntemine ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi,* 2, 158-180.

Çığır Dikyol, D. ve Pamuk, İ. (2017). Kültürel ve tarihsel mirasın sosyal bilgiler öğretmen adaylarına katkıları: Derslerde anlatılanlar gerçekmiş. *Kesit Akademi Dergisi*, 3 (8), 123-142.

Çıkar, İ. (2019). *İlkokul ve ortaokul düzeyinde aile katılımının veli görüşleri doğrultusunda incelenmesi: Van ili örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çıkar, İ. ve Aslan, M. (2022). Çeşitli boyutlarıyla aile katılımı: Nitel bir çözümleme. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (9), 32-52.

Çiftçi, M. ve Bal, N.P. (2015). Ortaokul öğrencilerinin anne-baba katılım düzeyi ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *International Journal of Human Sciences*, 12 (1), 363-384

Çulha Özbaş, B. (2009). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kültürel miras eğitimi. M. Safran. (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi* içinde (s.702- 718). Ankara: Pegem Akademi.

Çulha Özbaş, B. (2014). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kültürel miras eğitimi. M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi* içinde (s. 743-762). Ankara: Pegem Akademi.

Dearing, E., Kreider, H., Simpkins, S. ve Weiss, H.B. (2006). Family involvement in school and lowincome children's literacy: Longitudinal associations between and within families. *Journal of Educational Psychology*, 98 (4), 653–664.

Demir, Y. ve Atasoy, E. (2020). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının kültürel miras eğitimi kapsamında incelenmesi. *Global Science and Innovations.* 342-353.

Demir, Y. ve Şenyurt, S. (2022). Sosyal bilgiler dersinde veli eşliğinde gerçekleştirilen inceleme gezilerinin etkililiği. *Milli Eğitim Dergisi*, 51 (236), 3001-3030.

Demirezen, S. ve Aktaş, G. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel miras öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (30), 413-434.

Demirutku, K. (2017). *Değerlerin edinilmesinde ailenin rolü*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

Deniz, T., Diker, O. ve Çetinkaya, A. (2017). Somut olmayan kültür öğesi olarak yerel iklim bilgisi ve halk takvimi: Safranbolu'da (Karabük) bir saha araştırması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22 (38), 205-226.

Dere, H. (2001). *Okulöncesi eğitiminde fen-doğa ve matematik çalışmaları. "2000'li yıllarda çocuk ve aile*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

Dere, İ. (2021). Kültürel mirası belgeleyerek öğrenme: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının saha tecrübeleri. *International Journal of Geography and Geography Education,* 25 (43), 108-121.

Deveci, H. (2008). Learning from parents and learning with parents in social studies. *World Applied Science,* 3 (5), 715-724.

Deveci, H. (2009). Hayat bilgisi öğretiminde aile katılımı. B. Tay (Ed.), *Hayat bilgisi öğretimi* içinde (s. 3-35) Ankara: Maya.

Deveci, H. ve Çengelci Köse, T. (2019). Değer eğitiminde güncel olaylar ile belirli gün ve haftalardan yararlanma. *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* içinde (s. 191-210). Ankara: Pegem Akademi.

Dinç, E., Erdil, M. ve Keçe, M. (2011). Uşak Üniversitesi öğrencilerinin tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalıklarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 267–285.

Doğan, U.C. (2018). *Ailenin katılım ve desteği ile ilkokul öğrencilerinin İngilizce dersi akademik başarısı arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğanay, A. (2005). Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 15-46). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Dönmez, C. ve Yeşilbursa, C.C. (2014). Kültürel miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarına etkisi. *İlköğretim Online,* 13 (2), 425-442.

Durmuş, E. (2016). *Ortaöğretim kurumlarında öğretmenlerin aile katılımıyla ilgili görüşlerinin incelenmesi: İstanbul-Sultanbeyli örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekici, F.Y. (2017). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları

arasındaki ilişki. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (1), 543-562.

Ekinci, S.Z. (2019), *Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen-aile işbirliği ve öğretmenlerin velilerle yaşadıkları sorunlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Eliason, C. ve Jenkins, L. (2003). *A practical guide early childhood curriculum.* New Jersey Colombus: Merrill Prentice Hall Upper Saddle River.

Erden, M. (t.y.). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınevi.

Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3 (3), 399-431.

Ergüden, N., Doğan, A. ve Hastaoğlu, Z.Ş. (2020). Aile katılımının okul öncesi dönem çocuklarının benlik saygısı ve sosyal duygusal uyumu üzerindeki etkileri. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 8 (17), 297-309.

Erkal, H. (2010). *UNESCO yaşayan insan hazineleri ulusal sistemleri'nin, somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına etkisi üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü.

Ersen, N. (2020). *Okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmalarını engelleyen etmenlerin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ersoy, F. (2013). *Sosyal bilgiler dersiyle bütünleştirilmiş aile katılımlı karakter eğitimi programının geliştirilmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Fantuzzo, J., Tighe, E. ve Childs, S. (2000). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 367-376.

Ferguson, R. ve Pye, E. (2004). Our students and ourselves: Approaching a course design. ICCROM. *Journal of Socıal Polıcy*, 33 (2), 289-320.

Finders, M. ve Lewis, C. (1994). Why some parents don't come to school. *Educational Leadership*, 51 (8), 50-54.

Flynn, G.V. (2007). Increasing parental involvement in our schools: The need to overcome obstacles, promote critical behaviors, and provide teacher training. *Journal of College Teaching & Learning*, 4 (2), 23-30.

Garst, B.A. ve McCawley, P.F. (2015). Solving problems, ensuring relevance, and facilitating change: The evolution of needs assessment within cooperative extension. *Journal of Human Sciences and Extension*, 3 (2), 26–47.

Gimenez, J.E., Ruiz, R.M.A. ve Listan, M.F. (2008). Primary and secondary teachers conceptions about heritage and heritage education: A comparative analysis. *Teacher and Teacher Education*, 24, 2095-2107.

Gordon, D. (2000). Parent training via CD-ROM: Using technology to disseminate effective pre-vention practices. *The Journal of Primary Prevention*, 21 (2), 227-251.

Göğebakan, Y. (2009). *Görsel sanatlar ve sosyal bilgiler derslerinin ilişkilendirilmesinin kültür varlıklarını tanıma ve sahip çıkma ile ilgili kazanımların gerçekleşmesi ve öğrencilerin tutumları üzerinde etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gök, T. (2020). Üniversite öğrencilerinin kültürel miras farkındalığını değerlendirmede önem-performans analizinin (ÖPA) kullanımı. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 325-341.

Gökalp, Z. (1997). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.

Göktaş, İ. (2015). *Aile girişli sosyal beceri eğitimi programlarının tek başına ve birlikte 4-5 yaş arası sosyal gereksinimler ve anne-çocuk ilişkileri düzeyini incelemek*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gross, D. ve Grady, J. (2002). Group-based parent training for preventing mental health disorders in children. *Issues in Mental Health Nursing*, 23 (4), 367-383.

Gubbins, V. ve Otero, G. (2020). Determinants of parental involvement in primary school: Evidence from Chile. *Educational Review*, 72 (2), 137-156.

Gülay Ogelman, H. (2014). *Yaşamın ilk yıllarında oyun: Oyuna çok yönlü bakış*. Ankara: Pegem Akademi.

Güler Yıldız, T. (2017). Ailenin tanımı, tarihsel gelişimi ve aile çeşitleri. T. Güler Yıldız, (Ed.). *Anne baba eğitimi* içinde (s. 13-35). Ankara: Pegem Akademi.

Gülmez, H. (2014). *Veli eğitimiyle desteklenmiş maddenin değişimi ünitesi öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Gültekin, M. ve Kılıç, Z. (2014). İlköğretimde çocuğu olan ailelerin çocuklarının eğitim ve öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve eğitim gereksinimleri. *Turkish Journal of Social Research/Turkiye Sosyal Arastirmalar Dergisi*, 182, 85-112.

Gümüş, N. ve Adanalı, R. (2011). Buca'da (İzmir) tarihi ve kültürel mirasa yönelik ortaöğretim öğrencilerinin tutum ve davranışları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 87-102.

Günay, Ü. (2005). *Din sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları.

Günden, B. (2021). *Yükseköğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları ile kültürel miras kavramına ilişkin metaforik algıları üzerine bir çalışma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gündoğdu, S. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17 (35), 1849-1874.

Gür, B.S. ve Kurt, T. (2011). Türkiye'de ailelerin eğitim ihtiyaçları. *Aile ve Toplum*, 12 (7), 33-62.

Gürdoğan Bayır, Ö. ve Çengelci Köse, T. (2019). Kültürel miras ve korunmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27 (4), 1827-1840.

Gürel, D. ve Çetin, T. (2018). Sosyal bilgiler dersi ve kültür aktarımında edindiği rol üzerine bir inceleme. *AJELI-Anadolu Eğitimde Liderlik ve Öğretim Dergisi*, 6 (2), 22-40.

Gürgil, F., Çetin, T. ve Akkaya Yılmaz, M. (2017). Views of prospective teachers of social studies on world heritage. R. Efe, R. Penkova, J.A. Wendt, K.T. Saparov ve J.G. Berdenov (Ed.), *Advanced developments in social sciences* içinde (s. 107-120). Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.

Gürkan, B. (2015). *Sosyal bilgiler ders kitaplarının somut olmayan kültürel miras açısından incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gürsoylar, G. (2019). *Ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanının öğretiminde tarihsel empatinin kullanılması: Bir eylem araştırması.*

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gürşimşek, I. (2003). Okul öncesi eğitime aile katılımı ve psikososyal gelişim. *Kuramda ve Uygulamada Eğitim Bilimler Dergisi,* 3 (1), 125-144.

Gürşimşek, I. (2010). Okul öncesi eğitimde aile katılımını etkileyen faktörler. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi,* 9 (18),1-19.

Haddad, N.A. (2014). Heritage multimedia and children edutainment: assessment and recommendations. *Advances in Multimedia,* 2014, 1-14.

Halaç, H.H. ve Demir, İ. (2017). Toplumsal hafızamız kültürel mirasımız. *Journal of International Social Research,* 10 (52), 1141-1145.

Halaç, H.H., Mokrane, H. ve Turan, S. (2019). Tömer öğrencilerinin kültürel miras ve koruma farkındalığı: Eskişehir Anadolu Üniversitesi örneklemi. *Journal of Awareness,* 4 (2), 185-204.

Haviland, W.A. (2008). *Kültürel antropoloji* (Çev: İ.D. Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Hereduc, A. (2005). Heritage in the classroom: A practical manuel for teachers. *Creative Education,* 7 (3). http://www.hereduc.net/hereduc/date (Erişim tarihi: 13.08.2022).

Hill, N.E. ve Taylor, L.C. (2004). Parental school involvement and children's academic achievement. *American Psychological Society,* 13 (4), 161-164.

Hoover-Dempsey, K.V. ve Sandler, H.M. (1997). Why do parents become involved in their childrens education?. *Professional School Counselling,* 67 (1), 3-42.

Hornby G.ve Blackwell, L. (2018) Barriers to parental involvement in education: An updatei. *Educational Review,* 70 (1), 109-119.

Hornby, G. (2011). Parental involvement in childhood education. New York: Springer.

Hornby, G. ve Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review,* 63 (1), 37-52.

Hovater, S.E. (2007). *Developing cultural awareness: A grounded theory study of pre-service teachers' field experiences in Taiwan*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Lincoln, Nebraska: For the in Partial Fulfillment of Requirements, Degree of Doctor of Philosophy.

Işık, H. (2007). *Okulöncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarının anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesi*.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Işık, Y. (2001). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programının sınıf ortamında öğretilmesinde karşılaşılan güçlüklerle ilgili uzman, müfettiş ve öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnal, G. (2006). *Öğretmenlerin anaokulları ile anasınıflarındaki programlara ailelerin katılımı konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi (Afyon ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnaltekin, T. ve Akçay, H. (2020). Ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri öğrenme süreçlerine ailelerinin katılımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 4 (1), 1-7.

İncekara, S. (2011). Özel öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ve programın uygulanmasına yönelik görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (36), 351-368.

İstanbul Proje Koordinasyon Birimi (İPKB) (2014). *Kültürel mirasın korunması.* https://www.ipkb.gov.tr/e-kutuphane-kategorisi/ismep-yayinlari/ismep-rehber-kitaplari/ (Erişim tarihi: 11.12.2022).

Jackman H. (2005). *Early education curriculum a child connection to the world*. Cengage Learning.

Jackson, M.E. (2010). *Where are the parents: The parent"s perspective of parental involvement in education*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. USA: George Washington University, Faculty of The Graduate School of Education and Human Development.

Jacobs, K. (2007). *Effectively managing parent involvement in the classroom.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Los Angeles: University of Calfornia State University.

Jančič, P. ve Hus, V. (2018). Treatment of cultural heritage content in the subject social studies in primary school. *Creative Education*, 9 (5), 702.

Jeynes, W.H. (2005). A meta-analysis of the relation of parental involvement to urban elementary school student academic achievement. *Urban Education*, 42 (3), 237–269.

Kabapınar, Y. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programlarında okul dışı öğrenmeye bakmak: Bize her yer sınıf bize her yer öğrenme ortamı. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 43-74). Pegem Akademi.

Kaçan, M. O., Dönmez, Z. ve Kimzan, İ. (2020). Okul öncesi eğitimde aile katılımı: Anne ve baba görüşleri. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 170-179.

Kaçan, M., Kimzan, İ., Yıldız, T.G. ve Çağdaş, A. (2019). Öğretmen ve ebeveynlerin aile katılımını etkileyen etmenlere yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5 (3), 370-381.

Kafesoğlu, İ. (2007). *Türk milli kültürü* (26. Baskı). Ötüken: İstanbul.

Kafol, S. B., Dena, O. ve Znidarsic, J. (2015). Opinion of the slovenian preschool teachers about arts and cultural education in Kindergarten. *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* 197, 1317-1325.

Karakaş, U.U. (2002). *Okul öncesi öğretmenlerinin yeterlikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karakuş, C. (2017). Sosyal bilgiler öğretim programı somut olmayan kültürel miras kazanımlarında ilişkilendirmelerin yeri. *International Journal of Innovative Research in Education,* 4 (1), 8-16.

Karataş, M. ve Karaman, F. (2010). 2004 yılı sosyal bilgiler öğretim programı uygulamalarında okul-aile işbirliği düzeyi (Tokat örneği). *Sosyoloji Konferansları,* 41, 61-79.

Karip, F. (2014). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirası koruma bilincinin incelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (3), 49-68.

Kılcan, B. ve Akbaba, B. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kültürel mirasa duyarlılık değerine ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi. *Zeitschriftfürdie Welt der Türken. Journal of World of Turks,* 5 (3), 113-137.

Kılıç, Z. (2010). *İlköğretimde hayat bilgisi dersinde aile katılımı çalışmaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kılınç, A.Ç., Çepni, O., Kılcan, B. ve Palaz, T. (2017). Öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye'de yeni kurulan üniversitelerin sorunları: Nitel bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi,* 2, 282-293.

Kiper, P. (2004). Küreselleşme sürecinde kentlerimize giren yeni tüketim mekânları ve yitirilen kent kimlikleri. *Planlama*, 4, 14-18.

Kohl, G., Lengua, L.J. ve Mcmahon, R.J. (2000). Parentin volvement in school conceptualizing multip ledimensions and the irrelations with family and demographic risk factors. *Journal of School Psychology*, (38), 501-523.

Kokko, S. ve Kyritsi, A. (2012). Kültürlerarası iletişim için kültürel miras eğitimi. *Dijital Çağda Uluslararası Miras Dergisi*, 1, 165–168.

Kotaman, H. (2008). Türk ana-babaların çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Eğitim Psikolojisi Dergisi*, 21 (11), 135-149.

Koyuncu Şahin, M. (2018). Okul öncesi eğitimde aile iletişim etkinliklerine yönelik öğretmen ve yönetici bakış açıları. *Journal of International Social Research*, 11 (55), 670-684.

Köroğlu, Ö., Yıldırım, H.U. ve Avcıkurt, C. (2018). Kültürel miras kavramına ilişkin algıların metaforanalizi yoluyla incelenmesi. *Turizm Akademik Dergisi*, 5 (1), 98-113.

Köstereliоğlu, İ. (2012). *Sosyal bilgiler ders programının ögelerinin değerlendirilmesi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaç analizi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kroeber, A.L. ve Kluckhohn, C. (1952). Kültür: Kavramların ve tanımların eleştirel bir incelemesi. *Kağıtlar, Peabody Arkeoloji ve Etnoloji Müzesi, Harvard Üniversitesi*, 47 (1), 223.

Kurtuldu, B.S. (2010). *Okulöncesi eğitiminde okul aile ilişkilerinde yaşanan sorunların öğretmen ve veli görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kuş, Z. ve Çelikkaya, T. (2010). Sosyal bilgiler öğretimi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentileri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 69-91.

Kutlu, M.M. (2009). Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında eğitime yönelik ilk adım: Halk kültürü dersi. *Milli Folklor*, 21 (82).

Külcü, Ö.T. (2015). Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), 27-32.

Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB) (2022). Ankara. (Erişim tarihi: 25.10.2022).

Lawson, M.A. (2003). School-family relations in context: parent and teacher perceptions of parent involvement. *Urban Education*, 38 (1), 77-133.

Lee, S. ve Bang, Y.S. (2011). Listening to teacher lore: The challenges and resources of Korean heritage language teachers. *Teaching and Teacher Education*, 27 (2), 387-394.

Levy, S.A. (2016). Parents′, students′ and teachers′ beliefs about teaching heritage histories in public school history classrooms. *The Journal of Social Studies Research*, 40 (1), 5-20.

Lindberg, E.N. (2014). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin aile katılımı ile ilgili görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14 (4), 1-23.

Maxwell, J.A. (2008). Designing a qualitative study. *The Sage Handbook of Applied Social Research Methods*, 2, 214-253.

MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi (OBADER).* Ankara: MEB, UNICEF.

MEB (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. http://mufredat.meb.gov.tr/ (Erişim tarihi: 12.01.2022).

Memişoğlu, H. ve Köylü, G. (2015). Sosyal bilgiler dersindeki sorunlar ve çözüm yollarına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 10 (11), 1099-1120.

Memişoğlu, H. ve Öner, G. (2013). Sosyal bilgiler dersinde öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre coğrafya konularının öğretimi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 2146-9199.

Merriam, S.B. (2018). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (Çev: S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Mertol, H. (2009). *Sosyal bilgiler derslerinde çocuk edebiyatı ürünlerinden yararlanma (Mustafa Ruhi şirin örneği).* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (29), 402-422.

Mindivanli, E. ve Aktaş, E. (2016). Sosyal bilgiler 6. sınıf müfredatında yer alan milli ve evrensel değerler. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 79-85.

Morris, D. (2005). The clio club an extracurricular model for elemantary social studies enrichment. *Gifted Child Today*, 28 (1), 41-48.

Morris, N.T. (1976). *A method for developing multicultural education programs: An example using Cahuilla Indian oral narratives*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. USA: Iowa State University, Professional Studies.

Morrison, G.S. (2003). *Fundamentals of early childhood education*. New Jersey: Ohio.

Mustak, S. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri (Denizli şehri örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Nakamura, R.M. (2000). *Healthy classroom management: Motivation, communication, and discipline.* Canada: Wadsworth Thomson Pub.

Negiz, N. (2017). Kentlerin tarihsel sürdürülebilirliğinde kültürel miras: Önemi ve değeri üzerine düşünmek. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (3), 159-172

Nelson, J.L. (2001). Defining social studies. Stanley (Ed.), *Critical issues in social studies research for the 21st century* içinde (s. 15-38). Greenwich, CT: Information Age Publishing.

Neuman, L.W. (2014). *Social research methods: qualitative and quantitative approaches* (7. Baskı). Essex: Pearson Education Limited.

Ogelman, H.G. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı çalışmaları: Denizli ili örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 259-284.

Oruç, Ş. (2009). Sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitaplarında edebi ürünler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 13 (2), 9-24

Ott, M. ve Pozzi, F. (2011). Towards a new era for cultural heritage education: Discussing the role of ICT. *Computers in Human Behavior*, 27 (4), 1365–1371.

Otto, B. (2018). Language development in early childhood. New Jersey: Pearson Merrill.

Öcal, T. (2016) Necessity of cultural historical heritage education in social studies teaching. *Creative Education*, 7, 396-406.

Ömeroğlu, E. (1992). Okul öncesi çağı çocuğunun anne ve babasının eğitime katılımı. *Okul Öncesi Eğitim Dergisi*, 44, 5-9.

Ömeroğlu, E. Yazıcı, Z. ve Dere, H. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ebeveynin eğitime katılımı: Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Özabacı, N. ve Acat, M.B. (2005). Öğretmen adaylarının kendi özellikleri ile ideal öğretmen özelliklerine dönük algılarının karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 42 (42), 211-236.

Özcan, Ç. ve Aydoğan, Y. (2014). Aile katilimi ile çocuklarin akademik benlik saygisi arasindaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 44 (202), 19-36.

Özdemir, Y. (2019). *Erken çocukluk eğitiminde somut olmayan kültürel mirasın mülkiyeti: Aile üremesi sonucu / Somut olmayan kültürel mirasın erken çocukluk döneminde eğitim yoluyla aktarılması: Katılımcı aile programının rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özer, D.N. (2007). *Sanal ortamda müzecilik*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *E-Journal Of New World Sciences Academy Education Sciences*, 5 (30), 1169-1189.

Özlek, G. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel miras öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, A., Kılıçarslan, D., Demir, Y. ve Caber, M. (2015). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin Türkiye kültürel miras unsurları ile ilgili bilgi ve deneyimlerinin tespiti. *16. Ulusal Turizm Kongresi*, Çanakkale, s. 1-20.

Öztürk, C. (Ed.). (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Öztürk, C. ve Otluoğlu, R. (2002). Sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerini ders aracı olarak kullanmanın duyuşsal davranış özelliklerini kazanmaya etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15 (15), 173-182.

Öztürk, H.M., Güngör, H. ve Ogelman, H.G. (2021). Okul öncesi dönemde kültürel miras eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Denizli ili örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 175-203.

Pehlivan, A. (2015). *Açık ve örgün eğitim sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programında somut olmayan kültürel miras ögelerinin*

incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Peker, N. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pomerantz, E., Moorman, E. ve Litwack, S. (2007). The how, whom, and why of parents' involvement in children's academic lives: More is not always better. *Review of Educational Research*, 77 (3), 373-410.

Punako, R. (2018). *Computer-supported collaborative learning using augmented and virtual reality in museum education*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Nova: Southeastern University.

Reich, R. B. (2010). *Thework of nations: Preparing ourselves for 21st century capitalis*. Random House LLC.

Rejuso II, S.E. (2021). Barriers of parental involvement: Basis for a proposed action plan. *International Journal of Research in Engineering, Science and Management*, 4 (9), 11-14.

Ross, E.W., Mathison, S. ve Vinson, K.D. (2014). Standardizasyon çağında sosyal bilgiler müfredatı ve öğretimi. *Sosyal bilgiler müfredatı: Amaçlar, problemler ve olasılıklar* içinde (s. 25-49).

Sadık, F. ve Doğanay, A. (2008). Problem davranışlarla baş etme sürecinde öğretmen, öğrenci ve veli beklentileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 24-43.

Safran, M. (2011). *Sosyal bilgiler öğretimine bakış*. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 1-19). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Sağ, Ç. ve Ünal, F. (2019). İlkokul sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitimine yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 425-468.

Salıcı Ahioğlu, Ş. (2006). *Öğretmen ve veli görüşlerine göre farklı sosyoekonomik düzeydeki ailelerin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma sürecini etkileme biçiminin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sarı, C., Kılıç, A. F., Güven, S. ve Yaşar, H. B. (2020). Üniversite öğrencilerinin kültürel miras kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi.

International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences, 2 (1), 334-353.

Savaş, B. ve Ünüvar, P. (1999), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi, ilköğretimde etkili öğretme ve öğrenme öğretmen el kitabı* (Modül 8). Burdur: MEB Yayınları.

Selanik Ay, T. ve Aydoğdu, B. (2016). Sınıf öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (23), 562-590.

Selanik Ay, T. ve Kurtdede Fidan, N. (2013). Öğretmen adaylarının "kültürel miras" kavramına ilişkin metaforları. *Türk Araştırmaları Dergisi,* 8 (12), 1135-1152.

Sertkaya, B.K. (2010). *İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler dersi öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sever, R. (2015). *Sosyal bilgiler öğretimine giriş: Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Sezer, İ. (2017). Kültürel mirasın turizm açısından değerlendirilmesi: Taşköprü ilçesi örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 175-198.

Shamsi, N. (2004). *Modern teaching of social studies.* New Delhi: Anmol Publications.

Sidekli, S. ve Karaca, L. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde yerel, kültürel miras öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen adayı görüşleri. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (5), 20-38.

Smardz, K. ve Smith, S.J. (2000). *The archaeology education handbook: Sharing the past with kids.* Walnut Creek, CA: Altamira Press, A Division Of Rowman & Littlefield, Publishers, Inc.

Smith, W.O.L. (1967). *Çağdaş eğitim* (Çev: N. Özyürek). İstanbul: Varlık Yayınevi.

Sönmez, Ö.F. ve Yıldırım, F. (2015). 8. Sınıf TC inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitabı hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi*, 2 (1), 17-36.

Sözer, E. ve Deveci, H. (2007). Sosyal bilgiler dersinde aile katılımı. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu,* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, s. 185-190.

Srivastava, S. (2015). A study of awareness of cultural heritage among the teachers at university level. *Universal Journal of Educational Research*, 3 (5), 336-344.

Stanley, J.L., Vaterlaus, M., Tulane, S. ve Beckert, T.E. (2017). A place for technology in parent education: An exploratory study of parent perceptions. *Marriage and Family Review,* 53 (8), 811-825

Stern, J. (2003). *Involving parents*. London: Continuum.

Stone, P.G. ve Molyneaux, B. (1994). *The presented past: Heritage, museums, and education*. London: Routledge.

Stout, A. (2009). *Comparing rural parent and teacher perspectives of parental involvement: A mixed methods study*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Walden University College of Education.

Stringer, E. (2008). *Action research in education.* New Jersey: Pearson.

Şahin, A.S. ve Güner, S. (2006). Kültürel miras koruması ve sivil toplum örgütleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu*'nda *sunulan* bildiri. İzmir, Türkiye.

Şahin, F. T. ve Turla, A. (2003). Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan aile katılımı çalışmalarının incelenmesi. *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı* (1. Cilt), s. 379-392.

Şeker, M. (2009*). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin performans görevlerindeki başarıları ile ailelerinin eğitim-öğretim çalışmalarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şeker, M. ve Yılmaz, K., (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi,* 1 (3), 21-39.

Şengül, S. (2021). *6. sınıf öğrencilerinin, veli ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde aile katılımına yönelik görüşleri: Çoklu durum çalışması örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şimşek, H. ve Tanaydın, D. (2002). İlköğretimde veli katılımı: Öğretmen veli psikolojik danışman üçgeni. *İlköğretim Online,* 1 (1), 12-16.

Tabak, H. (2020). Eğitime aile katılımı: Sosyo-ekonomik özellikler etkiliyor mu? *Ondokuz Mayis University Journal Of Education Faculty*, 39 (1), 104-121.

Taha, H. (2004). Managing cultural heritage in palestine "department of antiquities and cultural heritage. *UNDP Focus, Cultural Heritage*. 1, 31-32.

Taşdemir, M. (2018). *Ortaokul altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabı metinlerinin kültürel mirasa duyarlılık değeri açısından incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tay, B. (2011). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü, bugünü ve yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* içinde (s. 2-20). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Taylor, K. (2004). Cultural heritage management: A possible role for charters and principles in Asia. *International Journal of Heritage Studies*, 10 (5), 417-433.

Temel, Z.F. (2001). *Okul öncesi eğitime ana-babanın katılımı*. Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Temel, Z.F., Aksoy, A.B. ve Kurtulmuş, Z. (2015). *Erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları: Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tezel Ş. ve Ünver (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1) 23-30.

Toran, M. ve Özgen, Z. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı: Öğretmenler ne düşünüyor, ne yapıyor?. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6 (3), 229-245.

Tosun, T. ve Çalışkan, H. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adaylarının kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin pedagojik alan bilgilerinin analizi. *Disiplinlerarası Eğitim Dergisi: Teori ve Uygulama*, 2 (1), 1-22.

Troncale, J.M. (2011). *The role of family and community partnerships in social studies education: Practices of K-3 Natıonal Board Certified teachers.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Alabama: Department of Elementary Education in The Graduate School, The University of Alabama.

Tuncel, G. ve Altuntaş, B. (2020). İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin kültürel miras algısı: Göstergebilimsel bir analiz. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 6 (1), 123-140.

Turgut, G. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde bir eğitim aracı olarak sanal müzelerden yararlanma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tümkaya, S. (2017). Velilerin okulda eğitime katılım türlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26 (2), 83-98.

Türe, H. (2018). *Sosyal bilgiler dersinde aile katılımına dayalı etkinliklerden yararlanma: bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Türe, H. (2020). Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması. A.S. Bilgili (Ed.), *Türk kültür coğrafyası* içinde (s. 372-394). Pegem Akademi.

Türe, H. (2022). Kültürel miras eğitiminede aile katılımı: Öğretmen ve ailelerin sanal müze uygulamalarına ilişkin görüşleri. *IJOEEC, International Journal of Eurasian Education and Culture.* 7 (18), 1689-1756.

Türe, H. ve Deveci, H. (2021). Sosyal bilgiler dersinde aile katılımına dayalı etkinliklerden yararlanma: bir eylem araştırması. *Eğitim ve Bilim*, 46 (205), 409-452.

Türk Dil Kurumu (2021). *Büyük Türkçe sözlük*. https://www.tdk.gov.tr/ (Erişim tarihi: 10.07.2022).

Ulusoy, K. (2009). Sosyal bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanının işlenişinin 4. ve 5. sınıf öğrencileri tarafından değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi,* 18. http://akademikbakis.org/18/11sosyal.pdf (Erişim tarihi: 20.05.2022).

Ustaoğlu, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi türk tarihinde yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ünal, A., Yıldırım, A. ve Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 23, 261- 272

Ünal, F. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan halk kültürü ögelerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 14 (6), 612-644.

Ünlü, İ. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kültür algılarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 13 (1),77-92.

Ünsal, D. ve Pulhan, G. (2012). Türkiye'de kültürel mirasın anlamı ve yönetimi. Aksoy, A. ve Ünsal, D. (Ed.), *Kültürel miras yönetimi* içinde (s. 30-65). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (3), 719-730.

Van Voorhis, F.L. (2011). Adding families to the homework equation: A longitudinal study of mathematics achievement. *Education and Urban Society*, 43 (39), 313-338.

Vural, D.E. ve Kocabaş, A. (2016). Okul öncesi eğitim ve aile katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (59),1174-1185.

Walhof, S. (2016). Parent involvement in the middle school. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Iowa: Department of Education, Dort College.

Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: A metasynthesis. *Educational Review*, 66 (3), 377-397.

Williams, T.T. ve Sanchez, B. (2013). Identifying and decreasing barriers to parent involvement for inner-city parents. *Youth & Society*, 45, 54-74.

Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3 (3), 1-9.

Yalçinkaya, E. (2015). Pre-service teachers' views on intangible cultural heritage and its protection. *The Anthropologist*, 22 (1), 64-72.

Yaylacı, A.F. (1999). *İlköğretim okullarında ailenin okula katılımı (Ankara ili örneği).* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yeşilbursa, C.C. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımı. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (23), 1-222.

Yeşilbursa, C.C. (2011). *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yeşilbursa, C.C. ve Barton, K.C. (2011). Preservice teachers' attitudes toward the inclusion of heritage education in elementary social studies. *Journal of Social Studies Education Research*, 2 (2), 1-21.

Yeşilbursa, C.C. ve Uslu, S. (2014). Türk ve Amerikan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürel miras eğitimine yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (8), 879-891.

Yıldırım C.M. ve Dönmez B. (2008). Okul-aile iş birliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 7 (23), 98-115.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, G. (2017). *Aile katılımlı fen etkinliklerinin 5-6 yaş grubu çocukların bilimsel süreç becerileri ve bilime karşı tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yılmaz, K. ve Tepebaş, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: mesleğine yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (1),157-177.

Yüksel, G. ve Baytemir, K. (2010). İlköğretim öğrencilerinin internet kullanım amaçları ile algıladıkları sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 8 (1), 1-20.

Zafer, S.S.P. (2019). *Velilerin sosyal bilgiler dersinin önemine ilişkin görüşleri, sosyal bilgiler dersinde öğretmen akademik katılımına ilişkin algıları ve sosyal bilgiler dersinde akademik katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zarillo, J.J. (2016). *Sosyal bilgiler öğretimi* (Çev: B. Tay ve S.B. Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.

EKLER

EK-1

Etik Kurul Belgesi

Evrak Kayıt Tarihi: 14.06.2021	Protokol No: 80561	Tarih: 29.06.2021

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kültürel Miras Eğitiminde Aileden Yararlanma
~~PROJE/~~TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Dr. Öğr. Üyesi Hatice TÜRE
TEZ YAZARI:	Elif İNANLI
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

EK-2 Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

ESKİŞEHİR
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN

Adı Soyad	Elif İnanlı
Kurumu / Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Eskişehir'deki Tüm Ortaokullar
Araştırmanın Konusu	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kültürel Miraz Eğitiminde Ailenin Yararlanma
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma / Proje / Ödev / Tez Önerisi	Yüksek Lisans Tezi
Veri Toplama Araçları	1. Görüşme Formu
Görüş İstenecek Birimler	-

KOMİSYON GÖRÜŞÜ

İlgi: Milli Eğitim Bakanlığının 21.01.2020 tarih ve 83576613 sayılı 2020/2 Nolu Genelge Kapsamında Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Genelgesi.
Genelgenin ilgili maddeleri gereğince yapılan incelemede 2021-2022 öğretim yılını aksatmayacak şekilde uygulanmasında sakınca yoktur.

Komisyon Kararı		KABUL (oy birliği ile)
(Varsa) Muhalif Üyenin	Adı ve Soyadı	Gerekçesi: .....
NOT:		

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-88074293-605.01-40396452 03.01.2022
Konu : Elif İNANLI'nın Araştırma İzni

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü)

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 1563890 (2020/2) sayılı "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesi.
b) 23.12.2021 tarihli ve 235754 sayılı yazınız.
c) Valilik Makamının 31.12.2021 tarihli ve 40299546 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Elif İNANLI'nın, Dr. Öğr. Üyesi Hatice TÜRE danışmanlığında hazırladığı "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kültürel Miras Eğitiminde Aileden Yararlanma" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına ilişkin ilgi (b) yazınız ve ekleri ile istenilen araştırma izni talebi incelenmiş, uygun görülmüş ve valilik makamından alınan ilgi (c) olur ekte gönderilmiş olup, Bakanlığımızın ilgi (a) Genelgesinin 25 inci maddesi gereği çalışmada ekteki imzalı ve mühürlü ölçme araçlarının kullanılması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Hakan CIRIT
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek:
1-İlgi (c) Valilik Oluru (1 Sayfa)
2-Araştırma ve Değerlendirme Formu (2 Sayfa)
3-Ölçme Araçları (1 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Büyükdere Mah. Atatürk Bulvarı No:247 Odunpazarı/ESKİŞEHİR
Telefon No : 0 (222) 280 27 07
E-Posta: strateji26@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Cem Murat ERSOY
Unvan : Bilgisayar İşletmeni
İnternet Adresi: eskisehir@meb.gov.tr Faks:2222802728
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 3a8b-7551-3c2f-a8f8-7446 kodu ile teyit edilebilir.

ESKİŞEHIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-88074293-605.01-40299546 31/12/2021
Konu : Elif İNANLI'nın Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü'nün 23.12.2021 tarihli ve 235754 sayılı yazısı.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Elif İNANLI'nın, Dr. Öğr. Üyesi Hatice TÜRE danışmanlığında hazırladığı "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kültürel Miras Eğitiminde Aileden Yararlanma" başlıklı yüksek lisans tez çalışması Müdürlüğümüz Araştırma ve Sosyal Etkinlik İzinleri İnceleme Komisyonu tarafından değerlendirilmiş ve uygulanmasında sakınca görülmediği bildirilmiştir.

Müdürlüğümüzce de uygun görülmüş olan söz konusu araştırma çalışmasının, 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde ve eğitim öğretimi aksatmamak kaydıyla, ilimizde bulunan tüm ortaokullarda uygulanmasını olurlarınıza arz ederim.

Hakan CIRIT
İl Milli Eğitim Müdürü

O L U R
Akın AĞCA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Araştırma ve Değerlendirme Formu (2 Sayfa)
2-Ölçme Araçları (1 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Büyükdere Mah. Atatürk Bulvarı No:247 Odunpazarı/ESKİŞEHİR
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Cem Murat ERSOY
Telefon No : 0 (222) 280 27 07
Unvan : Bilgisayar İşletmeni
E-Posta: strateji26@meb.gov.tr
İnternet Adresi: eskisehir@meb.gov.tr Faks:2222802728
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 8cb5-b6b8-3c59-93b6-b442 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3

Öğretmen Gönüllü Katılım Formu

Bu çalışma, "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kültürel Miras Eğitiminde Aileden Yararlanma" başlıklı bir araştırma çalışması olup sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde aileden yararlanma durumunun ortaya konulması amacını taşımaktadır. Çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Hatice Türe danışmanlığında Yüksek Lisans öğrencisi Elif İnanlı tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine aileden yararlanmaya ilişkin görüşleri ile kültürel miras eğitimi gerçekleştirmede aileden yararlanma biçimleri ortaya konacaktır ve sosyal bilgiler eğitiminin gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve ses kaydı yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz, araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler sanal veri depolama yöntemi ile bilgisayar ortamında korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru-talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabileceksiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi bölümünden Elif İnanlı'ya yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı :Elif İnanlı

Adres :

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-4

Öğretmen Görüşme Soruları

1. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlanmasına ilişkin neler düşünüyorsunuz?
2. Sizce sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine aile katılımı sağlamanın yararları nelerdir?
3. Sizce sosyal bilgiler dersinde hangi konularda ailelerin katılımıyla kültürel miras eğitimine yönelik nasıl uygulamalar-etkinlikler yapılabilir?
4. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aileden yararlanarak gerçekleştirdiğiniz uygulamalar nelerdir?
5. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı sağlamaya yönelik gerçekleştirdiğiniz uygulamalarda karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
6. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aile katılımı sağlanarak gerçekleştirilen uygulamalarda karşılaşılabilecek güçlükler nelerdir?
7. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aileden yararlanılabilmesi için ailelere, öğretmenlere ve öğrencilere düşen görev ve sorumluluklar nelerdir?
8. Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi kapsamında aileden yararlanarak etkili uygulamalar gerçekleştirilebilmesi için önerileriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Elif İNANLI

Yabancı Dil: İngilizce

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lise: Cumhuriyet Anadolu Lisesi (18/06/2010)

Lisans: İstanbul Üniversitesi/Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi/Sosyoloji Pr. (…..)

Lisans: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (09.06.2014)

Yüksek Lisans: Yıldız Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Eğitim Programları ve Öğretim (Tezsiz YL) (02.02.2022)